

การพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้กรอบ
“นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน”

โดย

นายชานน วาสิกศิริ
รองผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
กระทรวงมหาดไทย

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 63
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2563 - 2564

บทคัดย่อ

เรื่อง การพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้กรอบ “นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน”

ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์

ผู้วิจัย นายชานน วาสิกศิริ

หลักสูตร วปอ. **รุ่นที่** 63

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากรอบนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน และวิเคราะห์ผลของนโยบายที่ทำให้เกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาย่างยั่งยืนภายใต้กรอบนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงมาประกอบการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาผ่านกรอบแนวคิดเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน แนวความคิดเศรษฐกิจใหม่ รวมถึงแนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

ผลการวิจัยพบว่า กรอบนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน เกิดจากแนวคิดเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน การยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และการเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากการแพร่ระบาดของ COVID - 19 โดยจะมีคณะกรรมการที่รับผิดชอบทั้งในระดับประเทศและระดับจังหวัด ประสานการปฏิบัติและติดตามประเมินผลการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ เพื่อให้เกิดการสนองตอบความต้องการของประชาชน ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาย่างยั่งยืนภายใต้กรอบนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร พบว่ามี 4 ประเด็นคือ 1) การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบาย ๒) การบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนภายในจังหวัดยังไม่ชัดเจน 3) ระยะเวลาในการเตรียมการดำเนินนโยบายมีจำกัด 4) การดำเนินนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนคร ยังไม่ชัดเจนในบางมิติของการพัฒนาย่างยั่งยืน การกำหนดแนวทางการพัฒนาย่างยั่งยืนภายใต้กรอบนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันในพื้นที่จังหวัดสกลนคร ควรมีแนวทางคือ จังหวัดสกลนครควรเร่งสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายที่เกิดขึ้นในจังหวัด เพื่อเป็นการให้โอกาสประชาชนเป็นฝ่ายตัดสินใจ ควรผลักดันให้เกิดการบูรณาการทุกภาคส่วนของจังหวัดในการขับเคลื่อนนโยบายที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ควรเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน (Local Economy) ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy รวมถึงควรกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาย่างยั่งยืนโดยเน้นย้ำให้ทุนมนุษย์ในจังหวัดตระหนักถึงการพัฒนาล้างแวล้อมภายในจังหวัดสกลนคร

ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายว่า ควรเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนว่าประเด็นสาธารณะที่นำมากำหนดเป็นตัวปัญหานั้นเป็นเรื่องเดือดร้อนของคนในจังหวัดจนกลายเป็นสิ่งที่ควรนำมาระบุเป็นปัญหาสาธารณะของจังหวัด (Public Problem) ที่ควรได้รับการแก้ไขหรือไม่ ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายก่อนที่จะมีการกำหนดนโยบาย ในการกำหนดนโยบายต้องคำนึงถึงการตอบสนอง (Responsiveness) นั่นคือความสามารถในการเติมเต็มความต้องการของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ และความเหมาะสม (Appropriateness) คือการพิจารณาเชิงคุณค่าและความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ รวมถึงในการกำหนดนโยบายควรมีการประเมินก่อนการกำหนดนโยบาย (Formative Evaluation) เพื่อประเมินความต้องการและความเป็นไปได้ของนโยบาย และควรมุ่งเน้นไปที่ประสิทธิผลของนโยบาย (Effectiveness) ความสามารถในการบรรลุเป้าหมายของทางเลือก ประสิทธิภาพ (Efficiency) ความสามารถในการผลิตผลผลิต โดยเปรียบเทียบจากต้นทุน ความพอเพียง (Adequacy) ความสามารถของการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายภายใต้เงื่อนไขของทรัพยากรที่มีอยู่ รวมถึงความเป็นธรรม (Equity) การกระจายตัวของผลการดำเนินการตามนโยบายต่อประชาชนในจังหวัด

Abstract

Title Sustainable Development under “Drive Thailand Together Policy”

Field Strategy

Name Mr. Chanon Vasiksiri

Course NDC

Class 63

This research’s objective is to study the framework of the “Driving Thailand Together” policy and analyze the policy’s outcomes which result in sustainable development, as well as to set up the guideline for sustainable development in Sakon Nakhon Province. The primary and secondary data, together with the data from in-depth interview of directly involved people, were used for content analysis through conceptual framework of sustainable development, new economy concept, and people’s participation concept.

The result showed that **“Driving Thailand Together” Policy Framework** which was originated from the idea to relief people’s sufferings, elevate their quality of lives, and promote their potential to develop the country due to COVID-19. The responsible committees were set in national and provincial level. The committee shall coordinate, progress, and follow up the solutions to the problems and drive the country’s development according to people’s needs. There were 4 main **problems and obstacles for sustainable development under the “Driving Thailand Together” Policy in Sakon Nakhon Province** which were 1) Lack of people’s participation to drive the policy 2) Integration and collaboration from all divisions in the province were not clear yet 3) Limited policy preparation time 4) Proceeding the “Driving Thailand Together” in Sakon Nakhon province was not clear yet in some perspective of sustainable development. **Guideline for sustainable development under “Driving Thailand Together” Policy in Sakon Nakhon Province shall be set.** The province shall accelerate to promote more participations among people to have decisions made by people themselves. Integrations of all divisions in the province shall be pushed to drive the policy, concretely. Local economy development according to creative economy shall be focused as well as encouragement for sustainable development. The environmental development within Sakon Nakhon province shall be emphasized to all people.

The researcher’s proposed policy is to let the people participate in the policy establishment. The public problem raised by the people shall be carefully considered whether it shall be elevated as province’s public problem to be solved or not. The objective needs to be established before the policy. The policy shall consider: Responsiveness (the ability to fulfill the needs of people), Appropriateness (considering the practical value and possibility), Formative Evaluation (evaluation prior to the policy establishment to estimate the policy’s needs and possibility), Effectiveness (ability to achieve the choice’s goal), Efficiency (ability to produce the products, compared to the cost), Adequacy (ability to achieve the goal under available resources), and Equity (the distribution of the results to people in the province according to the policy).

คำนำ

การพัฒนาของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา เป็นการพัฒนาที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) แต่ต่อมากการพัฒนาจะเน้นไปที่การกระจายความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Growth Distribution) โดยมุ่งหวังให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกระจายครอบคลุมไปยังกลุ่มประชาชนทั่วไป แต่ทว่าพัฒนาตามแนวทางดังกล่าวยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนรวมถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างคนรวยกับคนจนที่เกิดขึ้นในสังคมได้ การพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงเป็นแนวทางการพัฒนากระแสใหม่ในการพยายามหาทางออกให้กับประเด็นปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดดุลยภาพในมิติทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาในแนวทางนี้คือการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร โดยยังสามารถรักษาระดับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติไม่ให้เกินศักยภาพการผลิตของธรรมชาติ แทนที่จะยึดเป้าหมายการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลักเหมือนวิถีการพัฒนาที่ผ่านมา ในปัจจุบันประเทศไทยได้เผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid - 19) ซึ่งการเกิดวิกฤติในครั้งนี้ยังเป็นการตอกย้ำปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยที่มีอยู่แล้ว ให้ร้ายลึกยิ่งขึ้น รัฐบาลเองได้เล็งเห็นถึงความเดือดร้อนของประชาชนจึงได้มีแนวคิดในการพัฒนาตามกรอบนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนภายใต้ภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้น

ผู้วิจัยเกิดความสนใจในแนวทางการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลภายใต้วิกฤติโรคระบาดในครั้งนี้ว่าการพัฒนาตามแนวคิดขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันอยู่บนพื้นฐานการพัฒนายั่งยืนหรือไม่ จึงเป็นที่มาของหัวข้อในการศึกษาวิจัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันเป็นครั้งแรก ผู้วิจัยจึงคาดหวังว่าผลของการวิจัยที่เกิดขึ้นจะเป็นแนวทางให้เกิดการวางแผนและขับเคลื่อนนโยบายของรัฐภายใต้สภาวะวิกฤติการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตต่อไปในทิศทางที่ตรงตามความต้องการของประชาชนอย่างรวดเร็วและสามารถผลักดันให้ประชาชนสามารถก้าวข้ามผ่านวิกฤติการณ์ต่าง ๆ ไปได้อย่างยั่งยืนต่อไป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
วิธีดำเนินการวิจัย	5
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	6
คำจำกัดความ	6
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดการพัฒนา	9
ทฤษฎีการพัฒนาย่างยั่งยืน	11
ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดการพัฒนาย่างยั่งยืนและหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	27
แนวความคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ	29
แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	38
กรอบแนวคิดการวิจัย	42
สรุป	42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3	
การพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้กรอบ “นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน”	43
กรอบนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน	43
การดำเนินนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนคร	46
ผลของนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันที่ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดสกลนคร	66
สรุป	79
บทที่ 4	
วิเคราะห์การพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนคร	82
ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้กรอบนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนคร	82
การกำหนดแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้กรอบนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนคร	86
สรุป	97
บทที่ 5	
สรุปและข้อเสนอแนะ	100
สรุป	100
ข้อเสนอแนะ	105
บรรณานุกรม	
ประวัติย่อผู้วิจัย	

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3 - 1 ประเด็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ	50
3 - 2 แผนปฏิบัติการ 90 วันของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร ระยะที่ 1	55
3 - 3 แผนปฏิบัติการ 90 วันของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร ระยะที่ 2	56
3 - 4 แผนปฏิบัติการ และขั้นตอนการดำเนินงานปลูกผักสวนครัว	57
3 - 5 แนวทางในการแก้ไขปัญหาในประเด็นที่ 3	58
3 - 6 ประเด็นปัญหาความเดือดร้อน/คุณภาพชีวิต	60

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
2 - 1 หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน	13
2 - 2 เป้าหมาย 17 ประการ การพัฒนาอย่างยั่งยืนของ UNDP	14
2 - 3 มิติของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์	18
2 - 4 แนวทางการดำเนินเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของ CEA	22
2 - 5 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	24
2 - 6 กระบวนการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ	30
2 - 7 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน	34
2 - 8 แนวคิดสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วม	37
3 - 1 ประเด็นกลุ่มปัญหาความเดือดร้อน/ความจำเป็นเร่งด่วนภายใต้นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนคร	49
3 - 2 แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดสกลนคร	51
3 - 3 แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร	54
3 - 4 แผนปฏิบัติการ 90 วันของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร	54
3 - 5 แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านสังคมของสำนักงานแรงงานจังหวัดสกลนคร	62
4 - 1 ภาพฝ้าย้อมคราม จังหวัดสกลนคร	90
4 - 2 ผลิตภัณฑ์ต่างๆที่มีการพัฒนาต่อยอดจากฝ้าย้อมครามของจังหวัดสกลนคร	91
4 - 3 ฝ้าย้อมครามของจังหวัดสกลนคร	92
4 - 4 เนื้อโพนยางคำ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ขึ้นชื่อของจังหวัดสกลนคร	93
4 - 5 เนื้อวากิว ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ขึ้นชื่อและสินค้าส่งออกที่มีชื่อเสียงของประเทศญี่ปุ่น	94
4 - 6 การจัดเกรดเนื้อเพื่อสร้างมูลค่าของประเทศญี่ปุ่น	95

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (โควิด - 19) นอกจากจะส่งผลกระทบต่อชีวิตและสุขภาพอนามัยของผู้คนทั่วโลกเกือบ 20 ล้านคนแล้ว ยังเชื่อมโยงไปกระทบถึงการประกอบอาชีพการงานและการดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนที่ไม่ได้เจ็บป่วยจากโรคระบาดดังกล่าวอย่างกว้างขวางอีกด้วย แม้ประเทศไทยจะบริหารจัดการในส่วนของระบบสาธารณสุขได้ดีผลดี เป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ แต่ก็ได้รับผลกระทบที่แผ่ขยายและเชื่อมโยงไปถึงเศรษฐกิจและสังคมของประเทศด้วยอย่างมีอาจหลีกเลี่ยงได้ และไม่เคยปรากฏมาก่อนทั้งในภาพรวมของประเทศ และความเดือดร้อนของประชาชนในสังคมเมืองและสังคมชนบท เป็นรายบุคคล นอกจากนี้ยังมีผู้ได้รับความทุกข์ยากเพิ่มขึ้น จากความลำบากยากจนหรือการป่วยด้วยโรคภัยไข้เจ็บอยู่ก่อนแล้ว การเข้าไม่ถึงบริการความช่วยเหลือจากรัฐ การประสบภัยธรรมชาติ หรือการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ แม้ว่าการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน การยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และการเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาประเทศ เป็นสิ่งที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบได้ดำเนินการอยู่แล้ว แต่ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวในระดับพื้นที่ซึ่งเป็นปัญหาเร่งด่วนนั้น สมควรที่จะจัดให้มีการติดตาม เร่งรัดช่วยเหลือเยียวยา และขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมและรวดเร็วทันเหตุการณ์ โดยบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนในพื้นที่แต่ละจังหวัดอย่างเป็นระบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) และแนวคิดการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน

เพื่อให้แนวคิดการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ได้ลงนามในคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 242/2563 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน โดยมี พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นประธาน มีรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีทุกคนเป็นกรรมการ และมีปลัดกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ และเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการร่วม โดยมีอำนาจกำกับ ติดตาม เร่งรัด ช่วยเหลือ เยียวยา และขับเคลื่อน

การแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่โดยเริ่มจากปัญหาที่เป็นความเดือดร้อนเร่งด่วนเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์
 อย่างเป็นรูปธรรมและรวดเร็วทันเหตุการณ์

นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรีมีคำสั่งมอบหมายให้รัฐมนตรีทุกคน รับผิดชอบแนวคิดการ
 ขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ระดับพื้นที่จังหวัด โดยรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายจะรับผิดชอบเป็นกลุ่ม
 จังหวัด รวมถึงให้มีคณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันระดับจังหวัดในแต่ละจังหวัด ยกเว้น
 กรุงเทพมหานคร โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ ซึ่งจะมีหน้าที่ติดตาม รับฟัง และ
 แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนเร่งด่วนในจังหวัด และจัดให้มีการตอบสนองความต้องการของประชาชน
 ในจังหวัดให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม และรวดเร็วทันเหตุการณ์ ในกรณีที่เกินขีดความสามารถ
 หรือศักยภาพของจังหวัดให้รายงานรัฐมนตรีที่รับผิดชอบในระดับพื้นที่จังหวัด และบูรณาการทำงาน
 ร่วมกันทุกภาคส่วนในพื้นที่อย่างเป็นระบบเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน

ในการพัฒนาของแต่ละพื้นที่นั้น มีความแตกต่างกันตามแต่ละบริบทของพื้นที่ โดยเป็น
 ผลมาจากลักษณะภูมิประเทศ สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แนวคิดการขับเคลื่อนไทย
 ไปด้วยกันจึงเกิดขึ้น โดยมีแนวทางการพัฒนาตามบริบทของแต่ละพื้นที่ โดยมีโจทย์ในการพัฒนาคือ
 ความต้องการของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการลงพื้นที่รับฟังปัญหาจากพื้นที่
 และหารือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัด เพื่อร่วมกันบูรณาการในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้สามารถ
 แก้ไขปัญหาความต้องการได้ตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง

กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการเชื่อมโยงและจัดทำแผน
 ยุทธศาสตร์เพื่อสนับสนุนการพัฒนาในระดับพื้นที่ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของแผนพัฒนา
 เชิงพื้นที่ โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแนวทาง
 ดังกล่าว กระแสการพัฒนาในปัจจุบันเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก โดยในแนวทางการพัฒนานี้
 เป็นการขับเคลื่อนการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับอำเภอและตำบล สร้าง
 One Plan ซึ่งเป็นการประสานเชื่อมโยงแผนในทุกระดับให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
 เพื่อยกระดับคุณภาพแผนพัฒนาพื้นที่ เน้นการมีส่วนร่วมและความต้องการของประชาชน เน้นให้
 กระทรวงมีการบริหารงานภาครัฐแบบบูรณาการ โดยยึดยุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมาย ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติ
 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ได้มีการเน้นยุทธศาสตร์ ดังนี้ 1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง
 2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและส่งเสริม
 ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 5) ยุทธศาสตร์
 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับ
 สมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่ตอบโจทย์ยุทธศาสตร์ชาติ
 ใน 3 ด้านคือ ด้านความมั่นคง ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และด้านการสร้างโอกาส
 และความเสมอภาคทางสังคม

เพื่อให้เกิดศักยภาพการพัฒนาในระดับพื้นที่ กระทรวงมหาดไทยได้ออกระเบียบ กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับอำเภอและตำบล พ.ศ.2562 กำหนดแนวทางเพื่อบูรณาการในการจัดทำแผนประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่หมู่บ้าน ชุมชน ตำบล และอำเภอ ให้เกิดความเชื่อมโยงสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาในระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด ภาค และประเทศ ไปในทิศทางเดียวกัน เป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ประเด็น ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ข้อ 4.2 กำหนดให้ภาครัฐ บริหารงานแบบบูรณาการโดยมียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายและเชื่อมโยงการพัฒนาทุกระดับ ทุกประเด็น ซึ่งการพัฒนารูปแบบและเชื่อมโยงการทำงานของภาครัฐในระดับต่าง ๆ (Multi - Level Governance) ให้มีเอกภาพ สอดรับ ประสานกันระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และ ส่วนท้องถิ่น จะต้องเน้นการยึดพื้นที่เป็นหลัก (Area - based Approach) และยุทธศาสตร์ ที่สำคัญของชาติ (Agenda - based) จะทำให้เกิดการประสานความร่วมมือที่หลากหลายระหว่าง หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคส่วนอื่นในสังคม เกิดความสอดคล้อง เชื่อมโยงกันตั้งแต่ยุทธศาสตร์ชาติลงไปจนถึงระดับพื้นที่ ซึ่งจะส่งผลให้แผนพัฒนาในระดับพื้นที่ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการระบุสภาพปัญหาและความต้องการของตนเอง มีงบประมาณสนับสนุนการจัดทำแผนและ มีการนำแผนงาน/โครงการบรรจุไว้ในแผนของส่วนราชการ/รัฐวิสาหกิจ/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือแผนของหน่วยงานอื่น ๆ และมีการกำกับ ติดตามการจัดทำและประสานแผนพัฒนา ในระดับพื้นที่ และการประเมินผลคุณภาพแผน เพื่อปรับปรุงคุณภาพให้สอดคล้องกับความต้องการ และปัญหาของประชาชนในพื้นที่ระดับหมู่บ้าน/ชุมชนระดับตำบล และระดับอำเภอ

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ผู้ศึกษาเกิดความสนใจในประเด็น เมื่อเกิดสถานการณ์ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (โควิด - 19) ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชน ภายในประเทศเป็นวงกว้าง รัฐได้มีแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน โดยมุ่งเน้น การพัฒนาในระดับพื้นที่ ซึ่งกระทรวงมหาดไทย มีกลไกที่รองรับการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ อย่างเป็นรูปธรรมด้วยแนวทาง One Plan ในการพัฒนาที่มียุทธศาสตร์ในการดำเนินการอย่างชัดเจน รวมถึงการมีกลไกที่รองรับการพัฒนาตามแนวทางดังกล่าว จะสามารถนำพาให้การพัฒนาตาม นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันนั้น สามารถยกระดับไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนให้กับประชาชนใน พื้นที่ได้หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากรอบนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันและวิเคราะห์ผลของนโยบายที่ทำให้เกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาย่างยั่งยืนภายใต้นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร
3. เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาย่างยั่งยืนภายใต้นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันในพื้นที่จังหวัดสกลนคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตพื้นที่

การศึกษาวิจัยวิจัยในครั้งนี้ พื้นที่ในการศึกษาวิจัย คือ จังหวัดสกลนคร เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีแนวทางการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เกิดความสมดุลอย่างยั่งยืน ซึ่งประเด็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาจังหวัด มุ่งเน้นการพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน และการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบกับผู้วิจัยปฏิบัติงานในฐานะรองผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร ทำให้ทราบถึงบริบทของพื้นที่และแนวทางในการพัฒนาของจังหวัดสกลนคร

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้เน้นการศึกษาวิเคราะห์ กระบวนการและรูปแบบการขับเคลื่อนนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันตามแนวทางการพัฒนาย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดสกลนคร โดยศึกษาถึงรูปแบบและลักษณะของนโยบาย กระบวนการในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการขับเคลื่อนนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน นอกจากนี้ยังศึกษาบทบาทของหน่วยงานรับผิดชอบหลัก การบูรณาการความร่วมมือของแต่ละภาคส่วน รวมถึงผลการดำเนินการและปัญหาและอุปสรรคภายใต้การดำเนินนโยบายดังกล่าวด้วย

3. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ซึ่งถือเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการขับเคลื่อนนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน

กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

3.1 ระดับนโยบายผู้บริหาร จำนวน 2 คน ประกอบด้วย หัวหน้าสำนักงานจังหวัด สกลนคร และผู้อำนวยการกลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัด สกลนคร

3.2 ภาคการศึกษา/ภาคธุรกิจ จำนวน 2 คน ประกอบด้วย อธิการบดีมหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร และประธานหอการค้าจังหวัดสกลนคร

3.3 ภาคประชาสังคม คือ ประชาชนชาวบ้านในพื้นที่จังหวัดสกลนคร จำนวน 3 คน ประกอบด้วย นายธวัช ศิริวัธนกุล นางทองสิริ ปุกแก้ว และนายสุขสมัย สมพงษ์

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2563 – เดือนมิถุนายน 2564 รวมระยะเวลาทั้งหมด 8 เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เนื่องจากในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ในรายละเอียด และพิจารณาลึกลงไปในแต่ละประเด็น เพื่อให้การศึกษามีข้อมูลอย่างครบถ้วนและครอบคลุมทุกมิติของการศึกษาวิจัย

1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันในพื้นที่จังหวัดสกลนคร โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับกลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลในประเด็นที่ครอบคลุมทุกมิติ

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นวิธีการศึกษาค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไป โดยการรวบรวมเอกสารซึ่งเป็นข้อมูลที่มีการบันทึกไว้แล้ว ได้แก่

1. หนังสือทั่วไป ได้แก่ คู่มือ เอกสารประกอบการบรรยายรวมถึงเอกสารทางวิชาการ วารสาร สิ่งพิมพ์ ที่เกี่ยวกับการขับเคลื่อนนโยบายภายใต้การพัฒนาอย่างยั่งยืน
2. หนังสืออ้างอิง ได้แก่ สารานุกรม พจนานุกรม
3. เอกสารของทางราชการ เป็นเอกสารที่ส่วนราชการจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการ เช่น นโยบาย กฎ ระเบียบ ข้อบัญญัติ คู่มือปฏิบัติงาน ประกาศ คำสั่ง และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันในพื้นที่จังหวัดสกลนคร

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสนทนากลุ่ม แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องจัดประเภทของข้อมูล จากนั้นจึงสรุปประเด็นนำไปสู่การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และความเชื่อมโยงกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายภายใต้การพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลโดยใช้วิธีเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ซึ่งเป็นการอธิบายตีความ ซึ่งจะพรรณนาตามลำดับของวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงกรอบนโยบายและผลของนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันที่ทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดเป้าหมาย
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนายั่งยืนภายใต้ต้นนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ในพื้นที่จังหวัดเป้าหมาย
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนายั่งยืนภายใต้ต้นนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน

คำจำกัดความ

นโยบายสาธารณะ	หมายถึง	แนวทางกิจกรรมการกระทำหรือการเลือกตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลได้ทำการตัดสินใจและกำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อชี้ให้มีกิจกรรมหรือการกระทำต่างๆเกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยมีการวางแผนการจัดทำโครงการวิธีการบริหารหรือกระบวนการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ด้วยวิธีปฏิบัติงานที่ถูกต้อง เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และความต้องการของประชาชนผู้ใช้บริการในแต่ละเรื่อง
---------------	---------	--

การพัฒนา	หมายถึง	การทำให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เจริญขึ้น เพื่อสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ให้ดียิ่งขึ้น
การพัฒนาในระดับพื้นที่	หมายถึง	การเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเพื่อให้เจริญขึ้นโดยประสานการพัฒนาจากทุกภาคส่วน โดยยึดพื้นที่เป็นหลัก
One Plan	หมายถึง	การจัดทำและประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ เพื่อยกระดับคุณภาพแผนพัฒนาให้มีความสอดคล้องและมีลักษณะเป็นแผนเดียวกัน
ศักยภาพ	หมายถึง	ภาวะแฝง, อำนาจ หรือคุณสมบัติที่แฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ ซึ่งอาจทำให้พัฒนา หรือทำให้ปรากฏขึ้นมาอย่างเห็นได้ชัด
การมีส่วนร่วมของประชาชน	หมายถึง	การกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รวมทั้ง การจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน
ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal)	หมายถึง	ความปกติใหม่ ฐานวิถีชีวิตใหม่ รูปแบบการดำเนินดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต อันเนื่องมาจากมีบางสิ่งมากระทบจนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติและเคยคาดหมายอย่างล่วงหน้าได้ ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไมคุ้นเคย
เศรษฐกิจพอเพียง	หมายถึง	ปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว

เศรษฐกิจฐานราก

หมายถึง

ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์

ระบบเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นที่สามารถพึ่งตนเองภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการช่วยเหลือเอื้อเพื่อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรมและเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาด้านอื่นๆในพื้นที่ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ผู้คนชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในบทที่ 2 เป็นการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้กรอบ “นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน” เพื่อนำไปสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีลำดับการศึกษา ดังนี้

1. แนวความคิดการพัฒนา
2. ทฤษฎีการพัฒนายั่งยืน
3. ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดพัฒนายั่งยืนและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง

4. แนวความคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ
5. แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดการวิจัย
8. สรุป

แนวความคิดการพัฒนา

ความหมายของการพัฒนา

วิทยากร เชียงกูล (อ้างถึงในอนุชา ม่วงใหญ่, 2559) ได้ให้ความหมายการพัฒนาไว้ว่า คือ การทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข ความสะดวกสบาย ความอยู่ดีกินดี ความเจริญทางศิลปวัฒนธรรมและจิตใจ และความสงบสันติ ซึ่งนอกจากจะขึ้นอยู่กับการได้รับปัจจัยทางวัตถุ เพื่อสนองความต้องการของร่างกายแล้วประชาชนยังต้องการพัฒนาทางด้านการศึกษา สิ่งแวดล้อมที่ดี การพักผ่อนหย่อนใจ และการพัฒนาทางวัฒนธรรมและจิตใจด้านต่าง ๆ ด้วย ความต้องการทั้งหมดนี้บางครั้งเราเรียกกันว่าเป็นการพัฒนา “คุณภาพ” เพื่อให้เห็นว่าการพัฒนาไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การเพิ่มปริมาณสินค้าหรือการเพิ่มรายได้เท่านั้น หากอยู่ที่การเพิ่มความพอใจ ความสุขของประชาชนมากกว่า ส่วนในความหมายของกลุ่มมาร์กซิส (Marxist) (อ้างถึงในอนุชา ม่วงใหญ่, 2559) มองในแง่ที่ว่า การพัฒนาของประเทศทุนนิยมอุตสาหกรรมยุโรปตะวันตก ในความเป็นจริงต้องอาศัยประเทศด้อยพัฒนาหรือประเทศโลกที่สาม ซึ่งในแง่นี้ประเทศโลกที่สามไม่เป็นประเทศอุตสาหกรรมจะกลายเป็น

ประเทศบราซิลที่ต้องพึ่งพาประเทศที่จะเจริญก้าวหน้า ทำให้เศรษฐกิจของประเทศโลกที่สามถูกรอบงำ

กระแสแนวความคิดการพัฒนา

“การพัฒนา” ได้รับการกล่าวถึงครั้งแรกตั้งแต่ในสมัยศตวรรษที่ 18 จากผลงานของนักคิดชื่อ อัดัม สมิธ (Adam Smith) และ อัดัม เฟอ์กูสัน (Adam Ferguson) และมีการกล่าวถึงอย่างมากในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากประเทศในแถบยุโรปส่วนใหญ่ ได้รับผลกระทบจากภาวะสงคราม ส่งผลให้สภาพความเป็นอยู่และสภาวะทางเศรษฐกิจเลวร้ายลงมาก สหรัฐอเมริกาจึงได้เข้าไปมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือประเทศยุโรปให้ฟื้นตัวจากสภาพสงครามและการพัฒนาประเทศ โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การยกระดับภาวะทางเศรษฐกิจให้ดีขึ้น (Economic Restoration) โดยกำหนดแผนมาร์แชล (Marshall Plan) (Millikan and Blacker, 1961) ขึ้น เพื่อให้ความช่วยเหลือในด้านเงินทุน ด้านทรัพยากรและด้านเทคโนโลยี โดยเป็นการช่วยเหลือที่ยึดหลักการของการช่วยเหลือตนเองและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมโดยอาศัยความร่วมมือร่วมกัน

ลักษณะสำคัญของการพัฒนา

เอดเวิร์ด ไวต์เนอร์ (Edward W. Weidner) (Weidner, 1973, pp. 97 - 115) และ ซอล แคทซ์ (Saul M. Katz) (Katz, 1970, pp. 109 - 138) ได้ให้คำนิยามของการพัฒนาไว้เมื่อพิจารณา “ การพัฒนา ” ในมิติของนักคิดทั้งสองท่าน พบลักษณะเด่นในหลายประการโดยสรุปดังนี้

1. มีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamics) การพัฒนามีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ไม่หยุดนิ่ง
2. มีลักษณะของการเจริญเติบโต (Growth) การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ทั้งในส่วนของปริมาณและคุณภาพ
3. มีลักษณะของความก้าวหน้า (Progress) เป็นเรื่องของการเกิดสิ่งที่ดีขึ้น สร้างสรรค์
4. มีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงด้วยความตั้งใจ (Deliberate) เป็นการเปลี่ยนแปลงด้วยความตั้งใจให้ประสบผลสำเร็จ เป็นการเปลี่ยนแปลงโดยมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า
5. มีลักษณะของการเป็นการเปลี่ยนแปลงโดยคำนึงถึงศักยภาพของมนุษย์ (Capacity)

ทฤษฎีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) หมายถึง การพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนในรุ่นอนาคตต้องประนีประนอมยอมลดทอนความสามารถในการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง

“ Sustainable Development is development that meets to needs of the present without compromising the ability of the future generations to meet their own needs ” (WCED. 1987)

จากมุมมอง ของ ศ.นพ.ประเวศ วะสี สรุปได้ว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืน จะต้องเป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดดุลยภาพของทุกมิติ กล่าวคือ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม จิตใจ ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีการบริหารจัดการที่ดี ที่มีพหุภาครวมทุกขั้นตอน เป็นกลไกขับเคลื่อน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การเปลี่ยนแปลงกระแสการพัฒนาของโลกหรือกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและกลไกการตลาดที่ก่อให้เกิดการเติบโตขนาดใหญ่ การผลิตในเชิงอุตสาหกรรมและการบริโภคที่เกินความจำเป็นจนกระทั่งเป็นผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม ชีววัฒนุสย สัตว์ และพืชพรรณธรรมชาติโดยไม่คำนึงถึงข้อจำกัดด้านกายภาพ ศักยภาพในการผลิต ความสามารถที่จะรองรับการบริโภคและการใช้ประโยชน์จากทุนดั้งเดิม

แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงเริ่มเข้ามามีบทบาทในกระแสการพัฒนาสังคมโลก นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 เริ่มตั้งแต่สหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมสุดยอดว่าด้วยสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (Human Environment) ณ กรุงสตอกโฮล์ม ประเทศสวีเดน ซึ่งเรียกร้องให้ทั่วโลกคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ และต่อมาในปี พ.ศ. 2526 สหประชาชาติได้จัดตั้งสมัชชาโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development) หรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า “ Brundtland Commission ” ได้เรียกร้องให้ชาวโลกเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิตให้ปลอดภัยจากสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับข้อจำกัดของธรรมชาติ รวมทั้งได้เสนอว่ามนุษย์ชาติสามารถที่จะทำให้เกิด “ การพัฒนาอย่างยั่งยืน ” ขึ้นมาได้

การพัฒนาอย่างยั่งยืนได้รับความสำคัญมากยิ่งขึ้น เมื่อสหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (Un Conference on Environment and Development: UNCED) หรือการประชุม Earth Summit ที่กรุงริโอ เดอจาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อปี พ.ศ. 2535 ซึ่งผลการประชุมนี้ผู้แทนของ 178 ประเทศรวมทั้งประเทศไทยได้ร่วมลงนามรับรองแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ซึ่งถือเป็นแผนแม่บทของโลกที่ประเทศสมาชิกต้องตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมและเห็นความสำคัญที่จะร่วมกันพิทักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้เกิดขึ้นในโลกจาก

แผนปฏิบัติการ 21 ข้างต้น ประเทศไทยจึงได้รับเอาเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืนมาร่วมดำเนินการด้วย โดยเฉพาะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ซึ่งนอกจากจะมุ่งเน้น “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา เน้นเศรษฐกิจพอเพียง เน้นชุมชน เข้มแข็งและอื่น ๆ แล้ว ยังเน้นด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนอีกด้วย

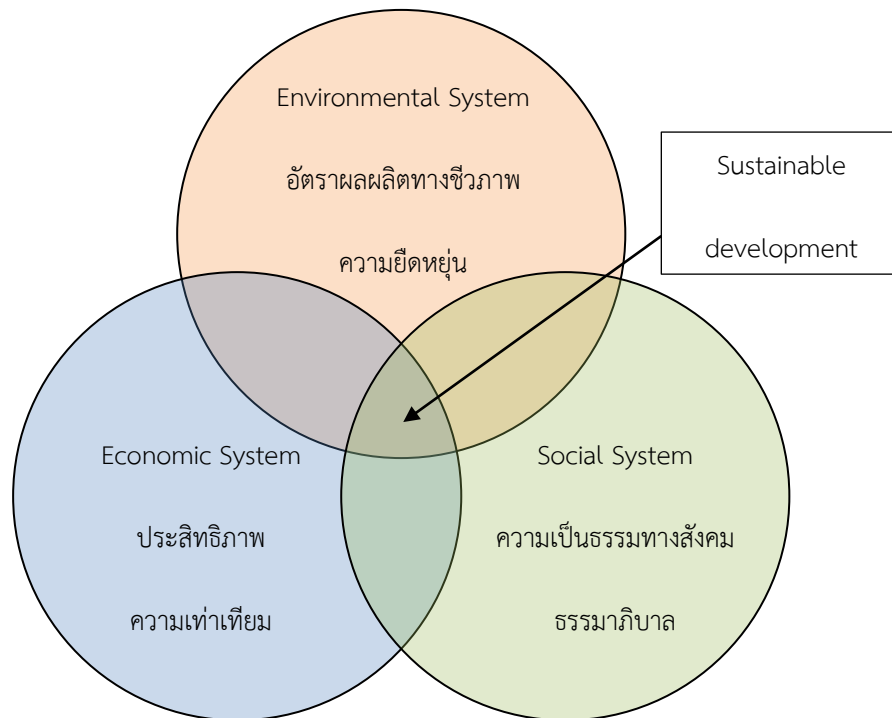
หลักการพัฒนาแบบยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นการสร้างสมดุลในสามมิติซึ่งล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกัน ดังนี้ (มหาวิทยาลัยขอนแก่น.2554 : 55)

1. มิติการพัฒนาด้านสังคม หมายถึง การพัฒนาคนและสังคมให้เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุล โดยพัฒนาคนไทยให้มีผลิตภาพสูงขึ้น ปรับตัวรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีสำนึกและวิถีชีวิตที่เกื้อกูลต่อธรรมชาติ มีสิทธิและโอกาสที่จะได้รับการจัดสรรและผลประโยชน์ด้านการพัฒนาและคุ้มครองอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคง มีระบบการจัดการทางสังคมที่สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย รวมทั้งมีทุนทางสังคมที่อยู่หลากหลายมาใช้อย่างเหมาะสม เพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีคุณภาพ มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีความสมานฉันท์เอื้ออาทร

2. มิติการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพอย่างต่อเนื่องในระยะยาวและเป็นการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่มีคุณภาพ การพัฒนาทางเศรษฐกิจจะต้องเป็นไปอย่างสมดุลและเอื้อต่อประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีความสามารถในการแข่งขัน และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ จะต้องนำมาจากกระบวนการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีสะอาด ลดปริมาณของเสีย ไม่ทำลายสภาพแวดล้อม ไม่สร้างมลพิษที่จะกลายมาเป็นต้นทุนทางการผลิตในระยะต่อไป รวมทั้งเป็นข้อจำกัดของการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

3. มิติการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในขอบเขตที่คงไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพและสามารถพลิกฟื้นให้กลับสู่สภาพใกล้เคียงกับสภาพเดิมให้มากที่สุด เพื่อให้คนรุ่นหลังได้มีโอกาสและมีปัจจัยในการดำรงชีพ ซึ่งจะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ มุ่งการจัดการให้เกิดสมดุลระหว่างการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเกื้อกูล รวมถึงการชะลอการใช้และนำเทคโนโลยีสะอาดมาใช้ให้มากที่สุด

แผนภาพที่ 2-1 หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ที่มา : ออนไลน์, 2564.

สหประชาชาติได้ริเริ่มกระบวนการหารือเพื่อกำหนดวาระการพัฒนาภายหลังปี 2558 (post - 2015 development agenda) ตามกรอบทัศน์ “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” ซึ่งประเด็นสำคัญของวาระการพัฒนาภายหลังปี 2558 คือ การจัดทำเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS - SDGs) ที่ใช้เวลากว่า 2 ปี ในการเจรจาตกลง มีประเทศสมาชิก 193 ประเทศลงนามและรับเอาหลักการไปดำเนินการเป้าหมายดังกล่าวมีด้วยกัน 17 ประการ มีการกำหนดจุดหมายย่อย 169 ข้อ และตัวชี้วัด 230 ตัว ตั้งเป้าว่าจะบรรลุให้ได้ภายในปี 2573

เป้าหมาย 17 ประการ ประกอบด้วย เป้าหมายที่ 1 ขจัดความยากจน เป้าหมายที่ 2 ขจัดความหิวโหย เป้าหมายที่ 3 การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี เป้าหมายที่ 4 การศึกษาที่เท่าเทียม เป้าหมายที่ 5 ความเท่าเทียมทางเพศ เป้าหมายที่ 6 การจัดการน้ำและสุขาภิบาล เป้าหมายที่ 7 พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้ เป้าหมายที่ 8 การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ เป้าหมายที่ 9 อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน เป้าหมายที่ 10 ลดความเหลื่อมล้ำ เป้าหมายที่ 11 เมืองและถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน เป้าหมายที่ 12 แผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 13 การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป้าหมายที่ 14 การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล เป้าหมายที่ 15 การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก

เป้าหมายที่ 16 สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก และเป้าหมายที่ 17 ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

แผนภาพที่ 2-2 เป้าหมาย 17 ประการ การพัฒนาอย่างยั่งยืนของ UNDP

ที่มา : UNDP, ออนไลน์, 2564.

เพื่อให้เป้าหมายที่ตกลงกันในระดับโลกถูกแปลงไปสู่นโยบายและมาตรการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีความหมายต่อชีวิตผู้คนในสังคม การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) จึงนำเสนอเป้าหมาย 17 ประการ พร้อมด้วยหลักการสำคัญ 4 ข้อ ดังนี้

1. SDG เป็นสากล (UNIVERSALITY)

เป็นเป้าหมายที่นำไปปฏิบัติกันทั่วโลกและในทุกภาคส่วน SDG ไม่เพียงแต่พิจารณาความสำเร็จที่ตัวชี้วัดในระดับประเทศและดำเนินการโดยรัฐบาลประเทศสมาชิกเท่านั้น หากแต่รวมถึงคน กลุ่ม และหน่วยงานทุกระดับ ทั้งองค์กรระหว่างประเทศ รัฐบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมือง โรงเรียน และธุรกิจ ฯลฯ ซึ่งต้องเข้ามามีส่วนรับผิดชอบเพื่อการบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

2. SDG ต้องบูรณาการ (INTEGRATION)

การบูรณาการเป็นแนวทางที่จำเป็นในการบรรลุเป้าหมายหลายประการที่เชื่อมโยงกัน (INTER - CONNECTED) เช่น เป้าหมาย CLIMATE CHANGE ก็จะเชื่อมโยงกับเป้าหมาย LIFE ON EARTH เป้าหมาย INEQUALITY ก็จะเชื่อมโยงกับเป้าหมายเกี่ยวกับ UNEMPLOYMENT ดังนี้

เราจึงไม่สามารถตั้งเป้าว่าจะบรรลุแค่เป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่งเท่านั้นได้ แต่ต้องมีพื้นที่สำหรับการทำงานอย่างบูรณาการและสร้างความร่วมมือ รวมถึงการบูรณาการด้านงบประมาณด้วย ทั้งนี้ในการทำงานร่วมกันระหว่างภาคส่วนและประเด็นที่เกี่ยวข้องกันนั้น คนทำงานจะตระหนักดีว่าหากส่วนใดส่วนหนึ่งล้มเหลว ที่เหลือก็จะได้รับผลกระทบไปด้วย

ในการขับเคลื่อน SDG ในระดับพื้นที่พบว่าเกิดความซับซ้อนของปัญหาและความหลากหลายของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ไม่มีแผนงานพัฒนาใดที่จะพอเหมาะพอดีกับทุกท้องถิ่น เฉกเช่นกับการตัดเสื้อโหลขนาดเดียวให้คนทั้งหมดใส่ (ONE SIZE FIT ALL) ย่อมเป็นไปได้ อาจจะมีคนที่ใส่แล้วอึดอัด คนที่ใส่แล้วหลวมเกินความต้องการ ยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับท้องถิ่นจึงต้องให้ความสำคัญกับบริบทเฉพาะของพื้นที่ โดยไม่ทิ้งใครและพื้นที่ใดไว้ข้างหลัง ทำให้เราต้องปรับมาใช้แนวทางใหม่ที่รวมเอาทุกภาคส่วนของสังคมมาทำงานร่วมกันและออกแบบโครงสร้างและทัศนคติการทำงานแบบใหม่ที่บูรณาการหลายเป้าหมายได้ แน่ใจว่าจุดหมายเบื้องต้นของการพัฒนาคือ การทำให้จำนวนคนที่อยู่ใต้เส้นความยากจนลดลง และยิ่งหมายรวมถึงคนกลุ่มต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากความยากจนหลายมิติด้วย เช่น คนไร้การศึกษา คนพิการ ที่ไม่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตได้เลยเพราะกับดักความยากจนและจะตกอยู่ในกลุ่มคนที่ถูกทิ้งไว้ข้างหลังสุด (FURTHEST BEHIND) ดังนั้นการพิจารณาความยากจนหลายมิติ (MULTIDIMENSIONAL POVERTY) ในแต่ละพื้นที่และการกระจายงบประมาณสู่ท้องถิ่น จึงจำเป็นต่อการขับเคลื่อน SDG และการลดความเหลื่อมล้ำในระดับพื้นฐาน

หลักการ SDG ต้องบูรณาการ (INTEGRATION) ให้เกิดความเป็นไปได้ภายใต้โครงสร้างและวัฒนธรรมที่เป็นอยู่ปัจจุบัน อาจต้องเริ่มจากการมองสิ่งต่างๆ ในมุมใหม่ๆ คิดเชิงระบบมากขึ้น (LOOK AT THINGS DIFFERENTLY) การเลิกการทำงานในแบบแนวตั้ง (NO LONGER WORK WITH VERTICAL PERSPECTIVE/SILO) ริเริ่มที่จะเปลี่ยนแปลงใหม่ (NEED TO INNOVATE) และจะต้องมีพื้นที่กลางสำหรับการทำงานร่วมกัน (PLATFORM)

3. SDG นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระดับพื้นฐาน (TRANSFORMATION)

หลักการเปลี่ยนแปลงระดับพื้นฐานนั้น หมายถึง การเปลี่ยนแปลงระบบ โครงสร้าง นโยบาย พฤติกรรม และทัศนคติ เกี่ยวกับการที่เราจะอยู่บนโลกนี้ได้อย่างไรอย่างยั่งยืน นั่นหมายความว่า นอกจากกลุ่มคนที่ถูกทิ้งไว้ข้างหลังแล้ว SDG ให้ความสำคัญกับกลุ่มคนระดับบนหรือชนชั้นนำด้วยการมองหว่า ความมั่งคั่ง รายได้ ทรัพยากร และอำนาจในการตัดสินใจสาธารณะนั้นกระจุกตัวอยู่ที่ใด และขับเคลื่อนโดยเปลี่ยนแปลงระบบหรือโครงสร้างระดับฐานรากในระยะยาว เช่น ธรรมาภิบาลระบบการเมือง โมเดลธุรกิจ และระบบการศึกษา เพื่อที่จะขจัดอุปสรรคในการไม่ทิ้งใครไว้เบื้องหลัง และก้าวเข้าสู่ภาวะสังคมยั่งยืน ในขณะเดียวกัน SDG ก็สนับสนุนการพัฒนา “แผนงานการพัฒนาอย่างยั่งยืน” สำหรับผู้นำท้องถิ่น เป็นดังแผนที่นำทางที่เป็นรูปธรรมในการสร้างการพัฒนาที่สมดุล

และมีความเท่าเทียมในท้องถิ่น อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการเปลี่ยนแปลงระบบและโครงสร้างของประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

4. SDG จะไม่ทิ้งใครไว้เบื้องหลัง (LEAVE NO ONE BEHIND: LNOB)

การไม่ทิ้งใครไว้เบื้องหลัง (LEAVE NO ONE BEHIND: LNOB) น่าจะเป็นหลักการที่สำคัญที่สุดของการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน เนื่องจากโลกมีความเหลื่อมล้ำระหว่างประเทศและภายในประเทศหลากหลายมิติ ทั้งความขัดแย้ง โลกาภิวัตน์ การพัฒนาเทคโนโลยี การเลือกปฏิบัติระหว่างเพศ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กลุ่มคนที่เปราะบางและอยู่ในสถานะเสี่ยง (เช่น เยาวชน ผู้อพยพ เป็นต้น) หรือประเด็นน่าเป็นห่วงทั้งหลาย เช่น อัตราการเกิดที่ลดลง สังคมสูงวัย เป็นต้น ดังนั้น LNOB จึงเป็นเข็มมุ่งสำหรับการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในทุกระดับ แต่การเปลี่ยนแปลงที่มุ่งเน้นยกระดับคุณภาพชีวิตประชากรระดับล่างสุดให้ขึ้นมาอยู่เหนือเส้นความยากจนอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ เพราะยังมีกลุ่มคนอีกจำนวนมากที่เสี่ยงถูกทิ้งไว้เบื้องหลัง อันเป็นผลมาจากธรรมชาติที่บกพร่อง สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน สภาพทางภูมิประเทศที่เป็นอุปสรรค การเลือกปฏิบัติ และสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อฉบับพลันและรุนแรง และความเปราะบางในมิติต่าง ๆ LNOB สนใจกลุ่มคนที่กำลังถูกทิ้งไว้เบื้องหลัง รวมถึงกลุ่มคนที่มีความเสี่ยงจะถูกทิ้งไว้เบื้องหลังด้วย

โมเดลการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่เสมือนเป็นกรอบในการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีรายละเอียด ดังนี้

1. โมเดลแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

แนวคิด “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” คือ แนวคิดในการนำ “สินทรัพย์ทางวัฒนธรรม” (cultural assets - based) ทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ผนวกเข้ากับนวัตกรรม (innovation) และความคิดสร้างสรรค์ (creativity) มาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ (commercialization) เพื่อสร้างเป็นสินค้าและบริการที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ อาจกล่าวได้ว่าแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์คือการคิดต่อยอดจากสิ่งที่มี สิ่งที่เป็น ให้มีคุณค่ามากขึ้น

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ถูกนำมาใช้โดยที่ยังไม่ได้มีการกำหนดนิยามที่ชัดเจนของคำนี้ไว้ การอธิบายความหมายของ “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” จึงเป็นการหยิบยกเอาความหมายที่ประเทศและองค์กรต่าง ๆ ได้นิยามไว้ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พ.ศ. 2561 ได้กำหนดนิยามว่า “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” หมายความว่า การพัฒนาระบบเศรษฐกิจโดยใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ทรัพย์สินทางปัญญา และการศึกษาวิจัย ที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม การส่งเสริม ความรู้ของสังคม เทคโนโลยี และนวัตกรรมสมัยใหม่ ในการผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่ซึ่งสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ หรือคุณค่าทางสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ให้คำจำกัดความของ เศรษฐกิจ

สร้างสรรค์ไว้ว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์คือแนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ การศึกษา การสร้างสรรค์งาน และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา ที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม การส่งเสริมความรู้ของสังคม และเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่ ประเทศสหราชอาณาจักรได้ให้คำนิยามไว้ว่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นเศรษฐกิจที่ประกอบด้วยอุตสาหกรรมที่มีรากฐานมาจากความคิดสร้างสรรค์ของบุคคล ทักษะความชำนาญ และความสามารถพิเศษ ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการสร้างความมั่งคั่งและสร้างงานให้เกิดขึ้นได้ โดยที่สามารถส่งเสริมและส่งผ่านจากรุ่นเก่าสู่รุ่นใหม่ด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา องค์การความร่วมมือเพื่อการค้าและการพัฒนา (UNCTAD) ได้อธิบายว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นแนวความคิดในการพัฒนาและสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยใช้สินทรัพย์ที่เกิดจากการใช้ความคิดสร้างสรรค์ องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไว้ว่า อุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมและศิลปะทั้งหมด ทั้งในรูปแบบสินค้าและบริการที่ต้องใช้ความพยายามในการสร้างสรรค์งาน ไม่ว่าจะเป็นการทำขึ้นมาโดยทันทีในขณะนั้น หรือผ่านกระบวนการผลิต และเน้นการปกป้องผลงานผ่านการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา องค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้นำเสนอนิยามของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไว้ว่า อุตสาหกรรมที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ ความชำนาญ และความสามารถที่มีศักยภาพในการสร้างงานและความมั่งคั่งโดยการผลิตและใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา

สหประชาชาติได้ประกาศให้ปี ค.ศ. 2021 เป็นปีแห่งเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (International Year of Creative Economy for Sustainable Development) เศรษฐกิจสร้างสรรค์จึงเป็นที่กล่าวถึงในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ในฐานะอนาคตของเศรษฐกิจโลก เศรษฐกิจสร้างสรรค์จะสมบูรณ์ได้ต้องมีความแข็งแกร่งของ B2P คือ business, people and place (ธุรกิจ, ผู้คน และพื้นที่) พัฒนาไปด้วยกัน เศรษฐกิจสร้างสรรค์จึงไม่ใช่เพียงการมุ่งใช้จินตนาการเพื่อสร้างผลกำไรเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการคิดถึงทุกฝ่าย ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง แล้วผลลัพธ์ในท้ายที่สุดคือธุรกิจมีการเติบโตอย่างเข้มแข็ง มีฐานรากที่มั่นคง และมีพันธมิตรมากขึ้น

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ได้ถูกพูดถึงครั้งแรกในหนังสือของจอห์น ฮาวกินส์ (John Howkins) ที่มีชื่อว่า The Creative Economy: How People Make Money from Ideas ซึ่งจัดพิมพ์ขึ้นในปี 2001 ว่าด้วยเศรษฐกิจที่มีแนวคิดเติมเต็มไปด้วย “จินตนาการ ภูมิปัญญา สังคม วัฒนธรรม และผู้คน” เพื่อเผยแพร่แนวคิดเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจใหม่ ซึ่งจะเข้ามาแทนที่ระบบเศรษฐกิจที่เน้นการผลิต (Manufacturing) และใช้ทรัพยากรอันประกอบด้วยแรงงาน และทุนรูปแบบเก่า ดังนั้น เศรษฐกิจสร้างสรรค์จึงเป็นระบบเศรษฐกิจที่พึ่งพาความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ และไอเดียใหม่ๆ ของปัจเจกบุคคล ในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และมีความหมายครอบคลุมทุกกิจกรรมในระบบเศรษฐกิจ ทั้งนี้ กิจกรรมดังกล่าวอาจมีองค์ประกอบเชิงวัฒนธรรม

หรือไม่มีก็ได้ ซึ่งจะกว้างกว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมวัฒนธรรม (Cultural Industry) และอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industries) ที่มุ่งเน้นการผันศิลปะและวัฒนธรรมให้กลายเป็นอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าและบริการเชิงวัฒนธรรม และส่งออกผ่านเครื่องมือทางสื่อ ซึ่งหลาย ๆ ประเทศได้ใช้เป็นแนวทางในการส่งออกวัฒนธรรมของประเทศไปสู่สากล

อุตสาหกรรมสร้างสรรค์หรือกลุ่มอุตสาหกรรมที่ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีที่มาจากพื้นฐานทางสังคมและบริบททางวัฒนธรรมของแต่ละบุคคล โดยนำมาคลั่นกรองและผสมผสานกับเครื่องมือต่าง ๆ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ จนแปลงออกมาเป็นสินค้าและบริการที่จับต้องได้ เกิดเป็นผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ที่มีความใหม่และมีลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งอาจเกิดจากการนำภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาปรับปรุงให้เข้ากับยุคสมัย หรือการเติมแต่งแนวคิดเชิงสร้างสรรค์บนบริบทของสังคมและวัฒนธรรมก็ได้ ดังนั้น อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่เป็นแกนหลัก (Core Creative Industries) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการผลิตสินค้าและบริการสร้างสรรค์ จึงหมายรวมถึงงานฝีมือและหัตถกรรม ศิลปะการแสดง ทัศนศิลป์ ดนตรี ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ การพิมพ์ การผลิตรายการโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง การโฆษณา การออกแบบสถาปัตยกรรม และการให้บริการออกแบบ ซึ่งรวมถึงการออกแบบกราฟิก เครื่องประดับ แฟชั่นเฟอร์นิเจอร์ ของเล่น และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ด้วย

แผนภาพที่ 2-3 มิติของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์

ที่มา : ออนไลน์, 2564.

เนื่องจากความสำเร็จของการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในหลาย ๆ ประเทศทั่วโลก ทำให้เส้นแบ่งระหว่างอุตสาหกรรมสร้างสรรค์กับอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่ผลิตสินค้าและบริการ หรือที่เรียกรวมกันว่าภาคเศรษฐกิจจริง (Real Sector) กลายเป็นเส้นบาง ๆ ประกอบกับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวิทยาการที่ทันสมัย ทำให้อุตสาหกรรมสร้างสรรค์เข้าไปมีส่วนในการเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ของภาคการผลิตและภาคบริการอื่น ๆ แม้ว่าจะไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับภาคสร้างสรรค์ (Creative Sector) หรือสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม (Cultural Assets) เลยก็ตาม เช่น การเปลี่ยนการเกษตรแบบดั้งเดิมให้กลายเป็นการเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) ด้วยการนำความคิดสร้างสรรค์และเทคโนโลยีไปพัฒนากระบวนการผลิต ลดต้นทุน และเพิ่มมูลค่าผลผลิต เป็นต้น ซึ่งในหลายประเทศให้ความสำคัญและออกนโยบายที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์กับภาคอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น นโยบายที่สนับสนุนให้เกิดการเชื่อมโยงเข้าหากันหรือ Crossover ระหว่างนักออกแบบกับธุรกิจอื่น ๆ ของเนเธอร์แลนด์ เป็นต้น

การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและเศรษฐกิจของประเทศในองค์รวมนั้น เริ่มต้นจากความคิดสร้างสรรค์ของคน แม้จะเป็นทรัพยากรที่ไม่มีต้นทุน แต่ในความเป็นจริงแล้ว ทุนมนุษย์ (Human Capital) เป็นสิ่งสำคัญที่ทุกคนไม่ควรมองข้าม เพราะถ้าปราศจากไอเดียและทักษะของคนแล้ว การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ย่อมเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก จึงเป็นที่มาของแนวคิดการพัฒนาชนชั้นสร้างสรรค์ (Creative Class) ของริชาร์ด ฟลอริดา (Richard Florida) ในหนังสือ The Rise of the Creative Class และแนวคิดการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ของชาร์ลส์ แลงดรี (Charles Landry) ในหนังสือ The Art of City Making ซึ่งนำเสนอประเด็นที่คล้ายกันคือคนสร้างสรรค์ต้องถูกดึงดูดด้วยความเหมาะสมของพื้นที่หรือเมือง และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการสร้างสรรค หรือที่เรียกว่านิเวศสร้างสรรค์ (Creative Ecology) นั่นเอง

ในการพัฒนานิเวศสร้างสรรค์ ไม่ใช่แค่การสร้างกฎระเบียบและโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ขึ้นมา เพื่อส่งเสริมธุรกิจสร้างสรรค์และเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เท่านั้น แต่ต้องรวมถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผ่านการสร้างบรรยากาศสร้างสรรค์ ทั้งจากโครงสร้างพื้นฐานด้านศิลปะและวัฒนธรรม เช่น พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ หอสมุด ศูนย์การเรียนรู้ โรงละคร เป็นต้น ซึ่งจะช่วยกระตุ้นจินตนาการ เอื้ออำนวยต่อการคิดสิ่งใหม่ และการปฏิรูปการศึกษาในทุกระดับ ซึ่งจะช่วยให้คนมีทักษะและความรู้ในสหสาขาวิชา เพื่อนำไปต่อยอดเป็นธุรกิจหรือใช้ประกอบอาชีพได้ โดยสิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยการสั่งสมและเพิ่มพูนมาเป็นเวลานาน

ตัวอย่างในการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ได้แก่ นโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่สหราชอาณาจักรได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้อุตสาหกรรมสร้างสรรค์เติบโตและเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศตลอดมา โดยนโยบายล่าสุดที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ถูกรวบรวมไว้ในเอกสาร Industrial Strategy: Creative Industries Sector Deal

ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ Industrial Strategy White Paper ของรัฐบาลที่มุ่งเน้นการยกระดับอุตสาหกรรมต่าง ๆ รวมถึงอุตสาหกรรมสร้างสรรค์มีแนวทางการพัฒนาที่มาจากรากฐานของประสิทธิภาพทางการผลิต (Foundations of Productivity) 5 ด้าน คือความคิด (Ideas) คน (People) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) สิ่งแวดล้อมทางธุรกิจ (Business Environment) และสถานที่ (Places) โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ กล่าวถึงนโยบายที่รัฐบาลจัดไว้ให้แก่ธุรกิจสร้างสรรค์ดังต่อไปนี้ คือการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา (R&D) เพื่อสร้างนวัตกรรม การสร้างความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยและธุรกิจสร้างสรรค์ การเพิ่มจำนวนและทักษะของบุคลากรสร้างสรรค์ที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน การปรับปรุงกฎระเบียบด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการ การเพิ่มมาตรการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา การส่งเสริมความสามารถในการส่งออกของธุรกิจ และการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสร้างคลัสเตอร์สร้างสรรค์ (Creative Clusters) โดยมีเป้าหมายคือภายในปี 2023 อุตสาหกรรมสร้างสรรค์สามารถส่งออกได้เพิ่มขึ้น 50% สร้างมูลค่าเพิ่มให้เศรษฐกิจ 150 พันล้านปอนด์ เพื่อให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้นอีก 600,000 คน และลดช่องว่างของกิจกรรมของธุรกิจสร้างสรรค์ที่ยังคงกระจุกตัวอยู่ในเขตทางตะวันออกเฉียงใต้ของอังกฤษ ให้กระจายตัวไปยังส่วนที่เหลือของสหราชอาณาจักรด้วย

จะเห็นได้ว่าในหลายประเทศทั่วโลกต่างเล็งเห็นความสำคัญของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เข้ามามีบทบาทอย่างมากในเศรษฐกิจโลกในช่วงกว่าทศวรรษที่ผ่านมา จึงมักมีการจัดตั้งองค์กรเฉพาะด้านเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาประเทศ

อินโดนีเซีย เพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของไทยก็ได้ดำเนินนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์เช่นกัน โดยรัฐบาลของอินโดนีเซียได้จัดตั้งองค์กรขึ้นมาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์เมื่อปี 2016 ภายใต้ชื่อ Badan Ekonomi Kreatif Indonesia (BEKRAF) หรือ Indonesian Creative Economy Agency และมุ่งเน้นการสร้างระบบนิเวศเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy Ecosystem) ขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือการวิจัย การศึกษาและการพัฒนา (Research, Education and Development) การเข้าถึงทุน (Access to Capital) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ทรัพย์สินทางปัญญา สิทธิ และกฎหมาย (Intellectual Property, Rights and Regulations) และความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันและองค์กรในระดับภูมิภาค (Institutional and Regional Relations) โดยมีเป้าหมายเพื่อเปลี่ยนอินโดนีเซียให้เป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ชั้นนำแห่งหนึ่งของโลกภายในปี 2030

สำหรับประเทศไทย จากแรงผลักดันของศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำให้แนวคิดของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ถูกบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) จากนั้นเป็นต้นมา รัฐบาลไทยในยุคสมัยต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

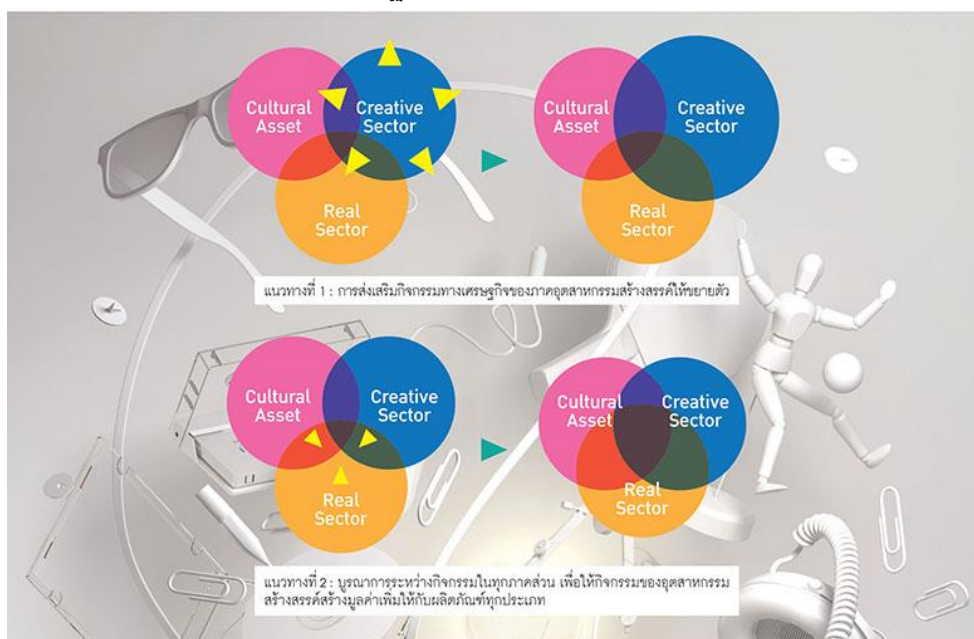
ที่แนวคิดประเทศไทย 4.0 ได้ถูกนำมาใช้ เพื่อสร้างเครื่องยนต์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ (New Engine of Growth) และการยกระดับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง (Creative, Culture and High Value Services) สู่การเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายใหม่ (New S - Curve) ควบคู่ไปกับอุตสาหกรรมอื่น เช่น ดิจิทัล เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญของรัฐบาลที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยไปสู่อนาคต

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้กำหนดขอบเขตเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทย ซึ่งเป็นการกำหนดกรอบโดยกว้างเพื่อประโยชน์ในการวัดขนาดทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ของไทยและสะท้อนถึงความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจไทย โดยยึดรูปแบบของ UNCTAD เป็นกรอบและปรับเพิ่มเติมตามรูปแบบของ UNESCO แบ่งเป็น 4 กลุ่มหลัก และ 15 สาขาย่อย ประกอบด้วย

1. มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ (Heritage or Cultural Biodiversity – Based Heritage) แบ่งเป็น 4 หมวด คือ งานฝีมือและหัตถกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม/ ความหลากหลายทางชีวภาพการแพทย์แผนไทยและอาหารไทย
2. ศิลปะ (Arts) แบ่งเป็น 2 หมวด คือ ศิลปะการแสดงและทัศนศิลป์
3. สื่อ (Media) แบ่งเป็น 4 หมวด คือ ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ การพิมพ์ การกระจายเสียง การกระจายเสียง และดนตรี
4. งานสร้างสรรค์และออกแบบ (Functional Creation) แบ่งเป็น 5 หมวด คือ การออกแบบ แฟชั่น สถาปัตยกรรม การโฆษณา และซอฟต์แวร์

ในส่วนของประเทศไทยมีหน่วยงานใหม่เกิดขึ้น ภายใต้ชื่อ “สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน)” หรือ Creative Economy Agency (CEA) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผ่านการสร้างปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ การส่งเสริมการใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การสร้างพื้นที่ต้นแบบที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์และเริ่มต้นธุรกิจ รวมถึงย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การรวบรวมข้อมูลและสถิติที่เกี่ยวข้อง การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น และการพัฒนาผู้ประกอบการให้นำความคิดสร้างสรรค์มาสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม (Value Creation) ให้แก่สินค้าและบริการ เพื่อยกระดับและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ ทำหน้าที่ในการส่งเสริมผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทย โดยมีภารกิจใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านการพัฒนาบุคลากรสร้างสรรค์ (creative people), ด้านการเพิ่มขีดความสามารถให้แก่ธุรกิจสร้างสรรค์ (creative business) และด้านการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ (creative place)

แผนภาพที่ 2-4 แนวทางการดำเนินเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของ CEA

ที่มา : ออนไลน์, 2564.

แนวคิดเบื้องต้นในการดำเนินงานของ CEA อยู่ภายใต้กรอบการพัฒนาองค์ประกอบของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 3 ส่วน คือสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม (Cultural Assets) ภาคอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industries Sector) และภาคเศรษฐกิจจริง (Real Sector) โดยมีแนวทางหลักอยู่ 2 ประการ แนวทางแรกคือการส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ให้ขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยจะใช้สินทรัพย์ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือไม่ก็ได้ รวมถึงผลิตภัณฑ์ของภาคเศรษฐกิจอื่น และแนวทางที่สองคือการพัฒนารูปแบบการบูรณาการระหว่างกิจกรรมในทุกภาคส่วนให้ซ้อนทับกัน เพื่อให้กิจกรรมของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ทุกประเภท ทั้งในส่วนของวัฒนธรรมและภาคเศรษฐกิจจริงด้วย

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ก็ไม่มีสมการที่ตายตัวหรือสูตรสำเร็จใดๆ แนวทางการกำหนดนโยบายพัฒนาในประเทศต่างๆ จึงล้วนแตกต่างกันไปตามบริบททางวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจของประเทศนั้นๆ แนวนโยบายที่ใช้ในสหราชอาณาจักร ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ หรือประเทศอื่นๆ ไม่ว่าจะในยุคสมัยไหน ก็ไม่อาจจะนำมาใช้กับประเทศไทยได้ทั้งหมด เราทำได้เพียงแค่เรียนรู้ ศึกษาและทำความเข้าใจลักษณะเฉพาะของแต่ละประเทศ และนำประสบการณ์ทั้งที่ประสบความสำเร็จและความผิดพลาดของประเทศอื่น มาเป็นบทเรียนและปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของประเทศไทย เพื่อให้เศรษฐกิจสร้างสรรค์กลายเป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยทุกคนต่อไป

2. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานแก่สังคมไทย ตั้งแต่พุทธศักราช 2517 หลักสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นหลักการที่มุ่ง “ความสุข” และ “ประโยชน์สุข” ของประชาชน และสังคม ความสุขเป็นสภาวะทางจิตใจที่เป็นบวก เป็นผลมาจากทั้งปัจจัยภายนอก คือ สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม และปัจจัยภายในคือ ระดับสติปัญญา วิถีคิด หลักคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลนั้น ประโยชน์สุข คือสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะและนำมาซึ่งความสุข สงบ และเจริญก้าวหน้าของสังคม การจะบรรลุสู่ความสุขและประโยชน์สุข คือ มิติต่าง ๆ ของชีวิตและสังคมมีความสุข สงบและสมดุล พร้อมรับกับความเปลี่ยนแปลง มิติที่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ความสำคัญคือ มิติสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

การจะเกิดความสมดุลและพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ข้างต้นได้ กระบวนการตัดสินใจควรอยู่บนพื้นฐานของหลักการ 3 ประการและเงื่อนไข 2 ประการ ประกอบด้วย

1. ความมีเหตุผล คือ การดำเนินการใด ๆ ต้องมองเห็นทางเลือกที่เกี่ยวข้อง เห็นเหตุและผล และผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบของทางเลือกต่าง ๆ เห็นผลที่เป็นคุณค่าแท้ของการดำเนินการนั้น ๆ

2. ความพอประมาณ คือ การดำเนินการควรต้องใช้ทรัพยากรและดำเนินการในระดับที่พอดีเหมาะสมกับเงื่อนไขที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายในแบบที่ประหยัด ไม่เกิดของเสียโดยไม่จำเป็น

3. มีภูมิคุ้มกัน คือ มีการพิจารณาถึงแผนสำรอง รองรับการเปลี่ยนแปลงที่คาดไม่ถึง เงื่อนไข 2 ประการ คือ เงื่อนไขความรู้ ต้องมีทั้งองค์ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องและมีสติปัญญาที่จะพิจารณาว่าสิ่งที่เลือกจะนำไปสู่ความสุขและประโยชน์สุขหรือไม่ และเงื่อนไขคุณธรรม คือ อยู่บนฐานของหลักคุณธรรมและศีลธรรมอันดีของสังคม ไม่ส่งผลกระทบทางลบต่อคนอื่นหรือสิ่งแวดล้อม

แผนภาพที่ 2-5 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : ออนไลน์, 2564.

ประเทศไทยได้มีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน จึงได้นำเสนอความหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน จากมุมมองของประเทศไทยในการประชุมสุดยอดของโลกว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน ณ นครโจฮันเนสเบิร์ก ประเทศแอฟริกาใต้ เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2545 ว่า “...การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทย เป็นการพัฒนาที่ต้องคำนึงถึงความเป็นองค์รวมของทุก ๆ ด้าน อย่างสมดุลบนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่มด้วยความเอื้ออาทร เคารพซึ่งกันและกัน เพื่อความสามารถในการพึ่งตนเอง และคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเท่าเทียม...” ซึ่งเป็นข้อเสนอที่มีพื้นฐานมาจากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤต สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และนำไปสู่การพัฒนาที่มีคุณภาพและยั่งยืน (ปรียานุช พิบูลสรารุช, 2552:94) ซึ่งความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการสร้างมุมมองใหม่ที่ทำให้เกิดวิถีการพัฒนาอย่างยั่งยืนมี 4 ประการ ดังนี้ (นพพร จันทรนาชู, 2559 : 71)

1. การพัฒนาคน โดยส่งเสริมให้มีคุณธรรมกำกับความรู้ในการดำเนินชีวิตจึงจะนำไปสู่การพัฒนาที่มีความยั่งยืนได้ เพราะคนที่มีความรู้และคุณธรรมจะสามารถใช้สติปัญญาในทางที่ถูกต้องเป็นเหตุเป็นผล และใส่ใจเรียนรู้คิดค้น ปรับปรุงวิธีการแนวทางในการจัดการทรัพยากรให้เหมาะสม สมดุล และสามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน สามารถเพิ่มมูลค่าให้แก่การปฏิบัติหน้าที่

2. การพัฒนาที่มีเป้าหมายเพื่อส่วนรวม โดยมุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวม เนื่องจากลักษณะการมองโลกอย่างเป็นองค์รวมของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ให้ความสำคัญกับความเชื่อมโยงสัมพันธ์ของมนุษย์กับสรรพสิ่ง เช่นคนกับวัตถุ คนกับคน คนกับธรรมชาติ จากมุมมองดังกล่าวทำให้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมองว่า การกระทำของแต่ละคนและประโยชน์ส่วนรวมไปพร้อมกัน

3. การพัฒนาที่สมดุล โดยเสนอแนวทางการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรเพื่อการพัฒนาที่สามารถนำมาใช้ได้ทั้งระดับบุคคล องค์กร ชุมชน และรัฐบาล ตั้งแต่การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างสมดุลทั้งทรัพยากรทางกายภาพที่เป็นวัตถุ เงินทุน รวมทั้งทรัพยากรทางสังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม และการกำหนดเป้าหมาย การพัฒนาให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุล ภายใต้การรองรับการเปลี่ยนแปลงมากกว่าการมุ่งขยายการเติบโตให้มากขึ้นเพียงมิติเดียว

4. การพัฒนาที่ก้าวหน้าอย่างมั่นคง โดยเริ่มจากการพัฒนาฐานรากของสังคม คือ การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระดับครอบครัวให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ในระดับหนึ่งก่อน แล้วจึงเพิ่มระดับการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน เช่น การพัฒนากลุ่มอาชีพ การพัฒนาระบบการออม และสวัสดิการชุมชน ไปจนถึงการพัฒนาในระดับเครือข่ายที่ขยายสู่สังคมและประเทศ ซึ่งการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนที่เริ่มจากฐานรากนี้ จะทำให้ผลของการพัฒนาไปถึงประชาชนส่วนใหญ่โดยตรง และเป็นแนวทางการพัฒนาที่ลดความเสี่ยงต่อการเกิดวิกฤตทั้งระบบ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กลุ่มพัฒนากรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2546 : 138-139) โดยคณะทำงานโครงการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้สรุปสังคมิวิเคราะห์ผลการสัมมนาจากการระดมสมองผู้นำชุมชนจากทุกภาคของประเทศไทยที่ร่วมกันทบทวนถึงกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน พบว่ามีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับจิตสำนึก เกิดจากการที่สมาชิกในชุมชนแต่ละคนตระหนักถึงความสุข และความพอใจในการใช้ชีวิตอย่างพอดี และความรู้สึกถึงความพอเพียง คือ ดำเนินชีวิตอย่างสมถะ ประกอบสัมมาชีพเลี้ยงตนเองได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ แม้ว่าระดับความพอเพียงของสมาชิกแต่ละคนจะไม่เท่าเทียมกัน แต่สมาชิกทุกคนดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดหลัก 3 ประการร่วมกัน ได้แก่ การใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง การคิดพึ่งพาตนเองและพึ่งพาซึ่งกันและกัน และการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

2. ระดับปฏิบัติ ผู้นำชุมชนแต่ละพื้นที่ได้นำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในระดับปฏิบัติ โดยแบ่งได้ 4 ชั้น ได้แก่

2.1 การพึ่งตนเองได้ คือ ต้องพยายามพึ่งตนเองให้ได้ในระดับครอบครัวก่อน ให้แต่ละครอบครัวมีการบริหารจัดการอย่างพอดี

2.2 การอยู่อย่างพอเพียง คือ การดำเนินชีวิตโดยยึดหลักทางสายกลางให้ตนเองอยู่ได้อย่างสมดุล มีความสุขที่แท้จริง โดยไม่ให้อารมณ์สับสนวิตกกังวลจนต้องเบียดเบียนตนเอง หรือดำเนินชีวิตอย่างเกินพอดีจนต้องไปเบียดเบียนสิ่งแวดล้อม

2.3 การอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร คือ การรู้จักให้และรู้จักแบ่งปัน ซึ่งจะก่อให้เกิดวัฒนธรรมที่ดี อีกทั้งเป็นการช่วยลดความเห็นแก่ตัว และสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในจิตใจ

2.4 การอยู่ดีด้วยรู้ คือ การต้องรู้จักพัฒนาตนเอง โดยการเรียนรู้จากธรรมชาติและประสบการณ์ เพื่อให้เกิดการระมัดระวังในการกระทำใด ๆ ต่อไป

3. ระดับปฏิเวธ (ผลที่เกิดจากการปฏิบัติ) คือ การวัดผลจากการปฏิบัติตามหลักการข้างต้น กล่าวคือ สมาชิกในแต่ละชุมชนได้พัฒนาชีวิตของตนเองให้ดีขึ้น โดยเริ่มจากการพัฒนา จิตใจให้เกิดความพอเพียงในทุกะดับของการดำเนินชีวิต ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม ระดับการศึกษาขนาดของครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม รายได้ รายจ่าย การถือครองที่ดิน รวมถึงการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ ยกเว้นหนี้สินเท่านั้น ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการเลือกดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550:18 - 23) ได้กล่าวว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่ใช้เฉพาะในหมู่คนจนหรือเกษตรกร แต่ต้องใช้หลักการ “ระเบิดจากข้างใน” คือ การเกิดจิตสำนึก มีความศรัทธาเชื่อมั่น เห็นคุณค่า และนำไปปฏิบัติด้วยตนเอง แล้วจึงขยายไปสู่ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป ทั้งนี้ จำแนกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

1. ความพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว มุ่งเน้นให้บุคคลและครอบครัว อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขทั้งทางกายและทางใจ พึ่งพาตนเองอย่างเต็มความสามารถ ไม่ทำอะไรเกินตัว ดำเนินชีวิตโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น รวมทั้งใฝ่รู้และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อความมั่นคงในอนาคตและเป็นที่ยอมรับได้ในที่สุด เช่น หาปัจจัยสี่มาเลี้ยงตนเองและครอบครัวจากการประกอบสัมมาชีพ รู้ข้อมูลรายรับ - รายจ่าย ประหยัด และไม่ตระหนี่ อด ละเอียด อบายมุข สอนให้เด็กรู้จักคุณค่า รู้จักใช้และรู้จักออมเงินและสิ่งของเครื่องใช้ ดูแลรักษาสุขภาพมีการแบ่งปันภายในครอบครัว ชุมชนและสังคมนอกข้าง รวมถึงการรักษาวัฒนธรรม ประเพณี และการอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม

2. ความพอเพียงระดับชุมชน คนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชนบนหลักของความรู้ รัก สามัคคี สร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกัน ในชุมชนและนอกชุมชน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น

การรวมกลุ่มอาชีพ องค์กรการเงิน สวัสดิการชุมชน การช่วยเหลือดูแลรักษาความสงบ ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย รวมทั้งการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชนมาสร้างประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม เพื่อสร้างเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งและ ความเป็นอยู่ที่ดีเพียงพอ

3. ความพอเพียงระดับประเทศ เป็นการบริหารจัดการประเทศ โดยเริ่มจาก การวางรากฐานให้ประชาชนส่วนใหญ่อยู่อย่างพอมีพอกิน และพึ่งตนเองได้ มีความรู้และคุณธรรม ในการดำเนินชีวิต มีการรวมกลุ่มของชุมชนหลาย ๆ แห่ง เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ สืบทอดภูมิปัญญา และร่วมกันพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอย่างรู้ รัก สามัคคี เสริมสร้างเครือข่ายเชื่อมโยง ระหว่างชุมชนให้เกิดเป็นสังคมแห่งความพอเพียงในที่สุด

ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นเป้าหมาย การพัฒนาระดับโลกที่นำเสนอโดยองค์การสหประชาชาติ (United Nations) มีระยะเวลา 15 ปี เริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 2559 – 2573 โดยประเทศสมาชิก 193 ประเทศ ได้ลงนามรับรองวาระการพัฒนา 2030 (Agenda 2030) ในวันที่ 25 กันยายน 2558 เป้าหมาย SDGs มีทั้งหมด 17 ข้อ ครอบคลุมมิติ สังคม (People) เศรษฐกิจ (Prosperity) สิ่งแวดล้อม (Planet) สันติภาพ (Peace) และหุ้นส่วน

การพัฒนา (Partnership) ซึ่งสอดคล้องกับสามเสาหลักของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainability) คือ ด้านสังคม (People) สิ่งแวดล้อม (Planet) และ ผลกำไร (Profit) จุดเน้น ที่สำคัญของเป้าหมาย SDGs คือ การมุ่งที่จะกำจัดความยากจนในทุกมิติ ลดความเหลื่อมล้ำทั้งใน ประเทศและต่างประเทศ รับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศ เพื่อให้โลกยังเป็นระบบสนับสนุนสิ่งมีชีวิตอยู่

หลักการที่เป็นพื้นฐานของ SDGs ที่สำคัญคือหลักการพัฒนาที่ครอบคลุม (Inclusive Development) และหลักการพัฒนาอย่างบูรณาการ (Integrated Development) หลักการพัฒนา ที่ครอบคลุม (Inclusive Development) คือ การพัฒนาที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง มุ่งให้ผลประโยชน์ ของการพัฒนาระบายไปยังกลุ่มคนทุกกลุ่มในสังคม คนเปราะบางและด้อยโอกาสกลุ่มต่าง ๆ สามารถเข้าถึงบริการสาธารณะและโอกาสทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างเท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตาม ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่เชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อน การพัฒนาอย่างบูรณาการ (Integrated Development) จึงเป็นหลักการที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ในการบรรลุเป้าหมาย SDGs

จำเป็นต้องใช้ศาสตร์หลายศาสตร์เพื่อทำความเข้าใจและหาหนทางเพื่อบรรลุความยั่งยืน และต้องการความร่วมมือจากหลายภาคส่วน

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (SEP) มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDG) อย่างกลมกลืน เพราะมีเป้าหมายปลายทางที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ ทั้ง SEP และ SDGs ต่างมุ่งพัฒนาและสร้างความสมดุลในมิติสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ส่วนที่เหลื่อมกันอยู่แต่ไม่ขัดกันก็คือ SEP เน้นมิติวัฒนธรรมด้วย ในขณะที่ SDGs มิติวัฒนธรรมแฝงอยู่ในหลายเป้าหมาย และมีส่วนของสันติภาพและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเพิ่มเข้ามา

ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาปรากฏอยู่ในการประยุกต์ใช้ SEP ในภาคเกษตร คือเกษตรทฤษฎีใหม่ ในระยะที่ 3 หลังจากชุมชนมีความเข้มแข็งแล้ว จึงขยายความร่วมมือมาอย่างองค์กรภายนอกชุมชน ซึ่งในส่วนนี้ SDGs จะมีความชัดเจนกว่า SEP ในแง่ที่ว่า SDGs ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับเป้าหมายด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างชัดเจนในรายละเอียดของเป้าหมาย (Goals) 17 ประการ และเป้าประสงค์ (Targets) 169 ประการ

นอกจากนี้ SEP ยังช่วยเสริม SDGs ให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้นไปอีก เพราะ SEP ให้หลักการในการดำเนินการเพื่อการบรรลุ SDGs ด้วย โดย SEP ให้หลักในการดำเนินการเอาไว้ว่า

1. การดำเนินการใด ๆ เพื่อบรรลุ SDGs ต้องอาศัยองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง และคำนึงมิให้มีผลกระทบทางลบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (เงื่อนไขความรู้ และคุณธรรม)
2. การดำเนินการต้องพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ให้รอบด้าน เห็นเหตุ เห็นผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบของแต่ละทางเลือก (หลักความมีเหตุผล)
3. การดำเนินการควรใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพให้พอดีกับการบรรลุเป้าหมายที่ต้องการไม่เกิดของเหลือ เน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในครัวเรือนหรือในชุมชนอยู่ก่อนที่จะขยายไปพึ่งพาภายนอก (หลักความพอประมาณ)
4. การดำเนินการควรเตรียมการเพื่อรองรับกับความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นได้ (หลักภูมิคุ้มกัน)
5. การดำเนินการจะบรรลุผลได้หากเริ่มจากการระเบิดจากข้างใน เริ่มจากท้องถิ่น ซึ่งในการเริ่มดำเนินการจากท้องถิ่น จะต้องไม่ละเลยมิติวัฒนธรรมท้องถิ่นที่จะช่วยเชื่อมโยงคนในท้องถิ่นกับการพัฒนาได้

ยิ่งไปกว่านั้น SEP ยังช่วยกำหนดเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาอย่างยั่งยืนไว้ด้วย คือการพัฒนาที่สุดท้ายต้องมุ่ง “ความสุข” และ “ประโยชน์สุข” ของสังคม ซึ่งหลักคิดนี้จะช่วยให้การพัฒนาที่เกิดขึ้น มิได้เกิดขึ้นแบบเพียงแค่นี้ แต่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดความสุขและประโยชน์สุขของสังคมด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ

ความหมายของนโยบายสาธารณะ

“นโยบายสาธารณะ” (Public Policy) ได้มีการให้คำจำกัดความและความหมายไว้ทั้งจากนักวิชาการชาวต่างประเทศและนักวิชาการของไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มนักวิชาการชาวต่างประเทศ

ได้แก่ การนิยามของ โทมัส ดาย (Thomas R. Dye, 2011 : 1) กล่าวว่า “นโยบายสาธารณะ หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ” และ วิลเลียม กรีนวูด (William Greenwood 1988 : 22) กล่าวว่า “นโยบายสาธารณะ หมายถึง การตัดสินใจขั้นต้นของรัฐบาลเพื่อวางแนวทางกว้าง ๆ สำหรับเป็นบรรทัดฐาน ในการดำเนินงานของหน่วยงานไปสู่วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ”

2. กลุ่มนักวิชาการไทย ได้อาความหมายของนักวิชาการต่างประเทศมาเพิ่มเติมให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น โดย

ทินพันธุ์ นาคะตะ (2526) กล่าวว่า “นโยบายสาธารณะ หมายถึง แนวทางหรือโครงการที่สำคัญ ๆ ซึ่งรัฐบาลจะต้องจัดให้มีขึ้น ด้วยการกำหนดเป้าหมายและวิธีปฏิบัติเพื่อให้บรรลุสิ่งที่ต้องการ” ซึ่งคล้ายกับวิลเลียม กรีนวูด

อมร รักษาสัตย์ (2548) ให้ความหมายของนโยบายตามความหมายกว้างก็คือ ความคิดของรัฐบาลที่ว่าจะทำอะไรหรือไม่ อย่างไร เพียงใด เมื่อใด โดยน่าจะมียุทธศาสตร์ประกอบ 3 ประการคือ (1) การกำหนดเป้าหมายของสิ่งที่ต้องกระทำ (2) การกำหนดแนวทางใหม่ ๆ และ (3) การกำหนดการสนับสนุนต่าง ๆ ซึ่งคล้ายกับ โทมัส ดาย แต่เพิ่มองค์ประกอบให้มียุทธศาสตร์มากขึ้น

ลักษณะของนโยบายสาธารณะ

นโยบายเป็นเรื่องของการเลือกสรรแนวทางที่ดีที่สุดที่เหมาะสม เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์การหรือของหน่วยงาน ดังนั้นถ้าองค์การที่อยู่ภายใต้ระบบการบริหารที่ดี ผู้บริหารและผู้กำหนดนโยบายจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการเสนอแนะนโยบายที่เหมาะสมเพื่อใช้ในการบริหารงานต่าง ๆ ขององค์การต่อไป นโยบายจึงควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

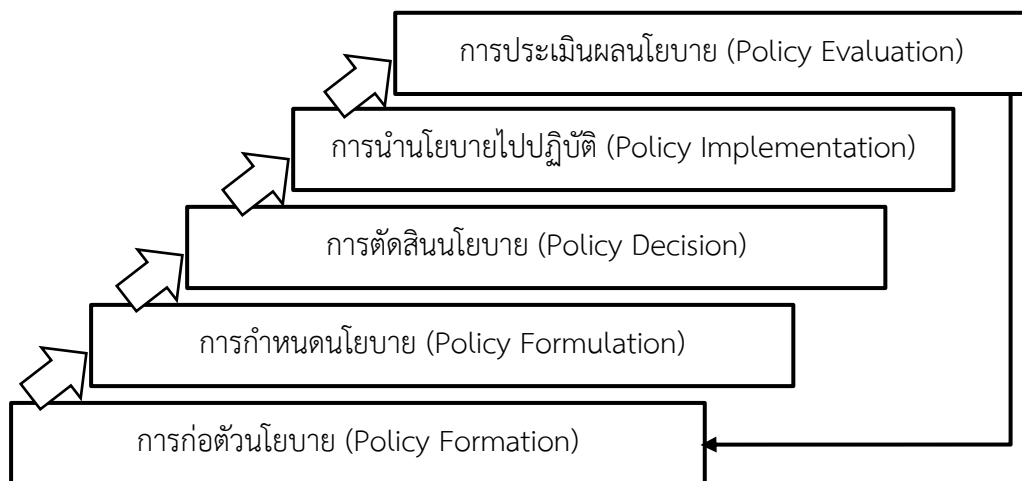
1. นโยบายต้องมีวัตถุประสงค์ชัดเจน เพื่อประโยชน์แก่สังคมและส่วนรวม
2. นโยบายต้องมีแผนงานรองรับ เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
3. นโยบายต้องคำนึงถึงเงื่อนไขด้านเวลาและสถานที่
4. นโยบายต้องเป็นข้อความที่เข้าใจได้ง่ายและควรจะต้องเป็นลายลักษณ์อักษรและประกาศใช้อย่างเป็นทางการ
5. นโยบายเป็นเครื่องมือในการกำหนดแนวทางและบรรทัดฐานการทำงาน

กระบวนการวิเคราะห์นโยบาย

Thomas R. Dye (1984) ได้จำแนกขั้นตอนหรือกระบวนการของนโยบายออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการก่อตัวของนโยบายสาธารณะ ขั้นตอนการกำหนดนโยบายสาธารณะ ขั้นตอนการนำเอา นโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ ขั้นตอนการประเมินผลนโยบายสาธารณะ และขั้นตอนต่อเนื่อง การทดแทน หรือการยุตินโยบายสาธารณะ

สัญญา เคนาภูมิ (2559) จำแนกกระบวนการนโยบายสาธารณะเป็น 5 ขั้นตอน คือ การก่อตัวนโยบาย การกำหนดนโยบาย การตัดสินใจนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบาย

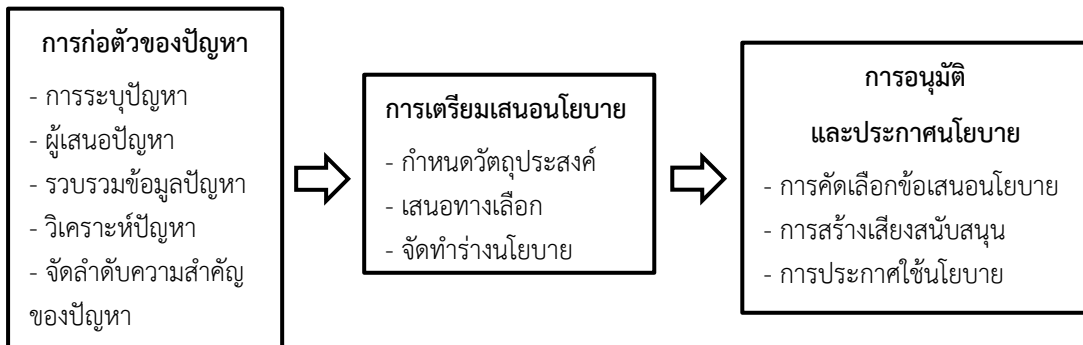
แผนภาพที่ 2-6 กระบวนการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ

ที่มา : สัญญา เคนาภูมิ, 2559

1. การก่อตัวนโยบาย (Policy Formation) เป็นขั้นตอนการระบุปัญหาให้ชัดเจนเพื่อเป็นฐานกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาสาธารณะ ได้แก่ การวิเคราะห์ลักษณะปัญหาสาธารณะ สาเหตุผลกระทบต่อสังคม ประเด็นสาธารณะ (Public issue) ภายหลังจากการทราบลักษณะปัญหา นโยบายชัดเจนแล้ว ดำเนินการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหา โดยทำให้ทราบถึงลำดับ ความสำคัญของนโยบายที่จะต้องทำและการเลือกใช้นโยบายให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

2. การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) การกำหนดนโยบายถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมการเมือง และการบริหารอื่น ๆ ตามมา ผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายสาธารณะมีหลายฝ่าย เช่น ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์กรอิสระ ฯลฯ เรียกว่า ตัวแสดงในกระบวนการนโยบายสาธารณะ (Actors) เช่น ตัวแสดงในภาครัฐ ตัวแสดงในภาคสังคม ตัวแสดงในระบอบระหว่างประเทศ เหล่านี้จะนำไปอธิบายตัวแบบการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ (Model)

3. การตัดสินใจเลือกนโยบาย (Policy Decision) หรือการเลือกนโยบาย เป็นการเลือกวิถีทางหรือแผนนโยบายที่เหมาะสมที่สุดที่จะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ตามต้องการ เกณฑ์การพิจารณาตัดสินใจเลือกนโยบาย เช่น หลักประสิทธิผล (Effectiveness) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) หลักความพอเพียง (Adequacy) หลักความเป็นธรรม (Equity) หลักการตอบสนอง (Responsiveness) หลักความเหมาะสม (Appropriateness) เป็นต้น

4. การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) เป็นการศึกษเกี่ยวกับการแสวงหากลไกที่จะเปลี่ยนตัวนโยบายที่เป็นอักษรไปสู่การปฏิบัติหรือการกระทำให้ได้ รวมถึงการพิจารณาหาหน่วยงานหรือองค์กรที่จะเป็นผู้รับตัวนโยบายไปดำเนินการ บังคับใช้หรือทำให้เกิดขึ้น ทั้งนี้การแสวงหากลไกหรือหน่วยงานที่จะนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับความสำเร็จหรือความล้มเหลวของตัวนโยบาย มีขั้นตอนดังต่อไปนี้ (1) การมอบนโยบายให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำนโยบายมาวิเคราะห์กำหนดพันธกิจ (2) การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่จะต้องตอบสนองนโยบายของรัฐบาล (3) หน่วยงานระดับรองทำการดัดแปลงยุทธศาสตร์หน่วยงานหลัก โดยการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัดความสำเร็จ และกลยุทธ์ (4) กำหนดโครงการเพื่อตอบสนองแต่ละกลยุทธ์ที่วางไว้

5. การประเมินผลนโยบาย (Policy Evaluation) เป็นการพิจารณาแผนงานหรือโครงการที่สนองตอบต่อนโยบายว่าสิ่งที่ทำลงไปแล้ว ได้สร้างการเปลี่ยนแปลงหรือผลลัพธ์อะไรขึ้นบ้าง ตัวแบบที่มีนิยามใช้สำหรับการประเมินผลนโยบาย มี 3 ลักษณะ คือ การประเมินความก้าวหน้าและการประเมินรวบยอด การประเมินกระบวนการและผลจากนโยบาย และการวิเคราะห์ผลกระทบเป็นการประเมินผลกระทบของนโยบายที่ได้นำไปปฏิบัติแล้ว ส่งผลต่อเป้าหมายอย่างไร

การบริหารเครือข่ายนโยบายสาธารณะ

ในการดำเนินนโยบายสาธารณะ สิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะคือเครือข่ายในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ ดังนั้นการบริหารเครือข่ายในนโยบายสาธารณะหนึ่ง ๆ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินนโยบายดังกล่าว Bevir (2010, pp.184-187) ได้วิเคราะห์ความสำเร็จของการบริหารเครือข่ายเกิดจากปัจจัย 4 อย่าง ได้แก่

การร่วมมือระหว่างสมาชิกเครือข่าย (collaboration), การเจรจา (negotiation), ความยืดหยุ่น (flexibility) และความไว้วางใจกัน (trust)

ความร่วมมือร่วมใจระหว่างสมาชิกเครือข่าย (collaboration) แตกต่างจากความร่วมมือแต่ละครั้ง (cooperation) เนื่องจากเป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันหรือองค์กร เป็นความร่วมมือในเชิงสถาบัน คือ เป็นความร่วมมือระหว่างองค์กร มิได้ขึ้นกับบุคคล จึงเป็นความสัมพันธ์ยาวนาน ความร่วมมือแบบนี้มีความสำคัญเนื่องจากแต่ละองค์กรล้วนมีจุดอ่อนและจุดแข็งแตกต่างกัน จึงเป็นการเสี่ยงที่จะพึ่งให้แค่หนึ่งหน่วยงานทำงานชิ้นหนึ่ง ๆ ทั้งหมด การทำงานในลักษณะร่วมมือกัน หมายความว่าแต่ละองค์กรอาจจะแบ่งกันทำงานตามความถนัดโดยใช้ทักษะและทรัพยากรที่ตนเองมีอยู่ การบริหารเครือข่ายจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือร่วมใจระหว่างสมาชิกเครือข่าย

การเจรจา (negotiation) เป็นสิ่งที่ต้องทำ ถ้าผู้กำหนดนโยบายมีปฏิสัมพันธ์กับตัวแสดงนโยบายที่มาจากองค์กรอื่น ๆ ในเครือข่าย ในระบบราชการที่มีสายการบังคับบัญชาตามลำดับชั้น ปฏิสัมพันธ์ในองค์กรแบบนี้ขึ้นกับกฎหมายและคำสั่งต่าง ๆ ผู้น้อยจะถูกสั่งให้ทำตามกฎระเบียบที่วางไว้อย่างเคร่งครัด ในการบริหารเครือข่ายนั้น การใช้กฎและระเบียบอย่างเคร่งครัดทำให้ความร่วมมือร่วมใจและนวัตกรรมที่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในเครือข่ายหายไป การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเสรีซึ่งเป็นสิ่งสำคัญจะถูกข้อห้ามต่าง ๆ จนไม่เกิดบรรยากาศให้แลกเปลี่ยนกัน ปกติแล้วเชื่อกันว่าเครือข่ายช่วยให้ระบบการให้บริการมีประสิทธิภาพเพราะสามารถปรับตัวกับสถานการณ์ใหม่ได้อย่างรวดเร็ว การมีกฎระเบียบเคร่งครัดจึงสวนทางกับประสิทธิภาพและการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และสวนทางกันระหว่างการยึดกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดกับการพึ่งพาซึ่งกันและกันและความไว้วางใจที่นำไปสู่ประสิทธิภาพ กฎระเบียบหมายความว่าคนคนหนึ่งมีอำนาจจะบอกให้ผู้อื่นทำอะไร ในขณะที่เครือข่ายที่เกิดขึ้นหมายความว่าตัวแสดงแต่ละตัวขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้อื่น หมายความว่าในบริบทเช่นนี้การใช้อำนาจควรมีน้อยที่สุด ไม่ให้กระทบพฤติกรรมความร่วมมือที่มีอยู่ นโยบายจะปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ถ้าผู้จัดการเครือข่ายใช้วิธีการเจรจามากกว่าการใช้กฎระเบียบ

ความยืดหยุ่น (flexibility) ประกอบด้วยความสามารถในการปรับตัวและโต้ตอบกลับ เมื่อพบกับสถานการณ์ไม่คาดฝัน เครือข่ายจำเป็นต้องเป็นองค์กรที่ยืดหยุ่น ถ้าเครือข่ายไม่ยืดหยุ่น อาจมีปัญหาที่ต้องปรับตัว เมื่อถึงจุดที่ยอมกันไม่ได้ (nonagreement point) จะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ทุกคนไม่พอใจ ความยืดหยุ่นจะช่วยทำให้เล็งสถานการณ์นี้ การยืดหยุ่นในการเจรจาอาจนำตัวแสดงนโยบายที่เป็นคู่เจรจามาพบกับข้อเสนอใหม่ที่ยอมรับได้ เมื่อใดที่ขาดความยืดหยุ่น โครงการอาจจะหยุดชะงัก สมาชิกหุ้นส่วนและเครือข่ายอาจแตกแยก นโยบายย่อยจะพัฒนาปรับปรุงได้ ถ้าผู้บริหารเครือข่ายใช้หลักความยืดหยุ่นเพื่อจะนำไปสู่ผลลัพธ์ของโครงการที่ตั้งไว้

ความไว้วางใจ (trust) ในหมู่สมาชิกเครือข่าย ความไว้วางใจไม่ได้หมายความว่าทุกคนในเครือข่ายต้องมีความเชื่อและการให้คุณค่าที่เหมือน ๆ กัน ปกติแล้วเราต้องการให้ผู้เกี่ยวข้องในเครือข่ายมีความคาดหวังเหมือน ๆ กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับบทบาทและเป้าหมาย ความไว้วางใจจะเกิดขึ้นได้ย่อมเกิดกับการมีปฏิสัมพันธ์ในเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ

แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปีทมา สุปก่าป่ง (2552) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ทั้งในด้านการให้และรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ การร่วมตัดสินใจ ทั้งในขั้นตอนการริเริ่มนโยบาย การจัดทำแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม การวางแผน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการปฏิบัติการติดตาม และประเมินผลตามนโยบายแผนงานโครงการหรือกิจกรรมนั้น

ทศพล กฤตยพิสิฐ (2537) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนาออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นริเริ่มการพัฒนา ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการวางแผนในการพัฒนา ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

ขั้นตอนที่ 3 ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหาร ประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นตอนที่ 4 ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์ อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นตอนที่ 5 ประชาชนเข้าร่วมประเมินการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งในการประเมินอาจปรากฏในรูปของการประเมินผลย่อย (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ หรือกระทำในรูปของการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปสุดท้าย

การวัดระดับของการมีส่วนร่วมในมิติเชิงคุณภาพ แนวคิดของอาร์น สไตน์ ให้ความสำคัญต่ออำนาจในการตัดสินใจ และเห็นว่าการมีส่วนร่วมมีลักษณะเป็นรูปของบันได การมีส่วนร่วม 8 ขั้นตอน แบ่งชั้นการมีส่วนร่วม

จากขั้นต่ำ ระดับ 1 – 2 คือ การมีส่วนร่วมเทียม ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ แต่มีเพียงคนกลุ่มน้อยเข้ามามีบทบาทหลักในการตัดสินใจ

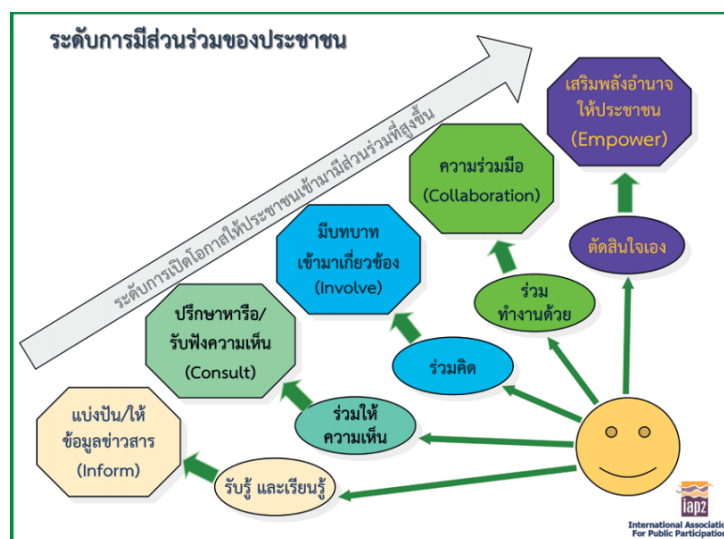
ชั้นกลาง ระดับ 3 – 5 คือ การมีส่วนร่วมบางส่วน ความคิดเห็นของประชาชนยังไม่มีหลักประกันว่าจะได้รับการตอบสนองจากผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ

ขั้นสูง ระดับ 6 – 8 คือ การเพิ่มระดับการตัดสินใจในการเจรจา การใช้อำนาจผ่านตัวแทน ควบคุมโดยประชาชนผ่านตัวแทนหรือเป็นผู้ใช้อำนาจตัดสินใจโดยตรง

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน สิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญหรือคำนึงถึง คือ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากจะนำไปสู่การกำหนดทิศทางในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมที่สะท้อนถึงบทบาทและอิทธิพลของประชาชน โดยยิ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนสูงมากเท่าใด บทบาทของประชาชนและการอุทิศตัวของประชาชนในกิจกรรมที่เข้ามามีส่วนร่วมก็ยิ่งสูงมากขึ้นเท่านั้น และบทบาทภาครัฐก็จะน้อยลงตามไปด้วย ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนตามรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนของสมาคมการมีส่วนร่วมสากล (International Association for Public Participation – IAP2) ที่เรียกว่า Public Participation Spectrum โดยประกอบด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน 5 ระดับ

แผนภาพที่ 2-7 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ที่มา : สมาคมการมีส่วนร่วมสากล (International Association for Public Participation – IAP2), ปี 2560

ระดับที่ 1 การให้ข้อมูลข่าวสาร (To Inform) : เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชนในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานของภาครัฐ โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริงถูกต้องทันสมัย และประชาชนสามารถเข้าถึงได้ เป็นระดับที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อยที่สุด แต่ถือว่าเป็นขั้นพื้นฐานและมีความสำคัญมาก ซึ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมในระดับนี้อยู่ในลักษณะการให้ข้อมูลทางเดียวจากภาครัฐสู่ประชาชน

ระดับที่ 2 การปรึกษาหารือ (To Consult) : เป็นการเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และแสดงความคิดเห็น รวมทั้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการ/ การปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐอย่างอิสระและเป็นระบบ โดยหน่วยงานภาครัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และนำข้อเสนอแนะ ความคิดเห็น และประเด็นที่ประชาชนเป็นห่วงไปประกอบเป็นแนวทางในการปรับปรุงนโยบายหรือพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานในหน่วยงาน และประกอบการตัดสินใจ

ระดับที่ 3 การเข้ามามีบทบาท (To Involve) : เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลระหว่างรัฐกับประชาชนอย่างจริงจังและมีจุดมุ่งหมายชัดเจน โดยมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนงานโครงการ และวิธีการปฏิบัติงาน โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่จัดระบบ อำนวยความสะดวก ยอมรับการเสนอแนะและการตัดสินใจร่วมกับภาคประชาชน การมีส่วนร่วมระดับนี้มักดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการที่มีตัวแทนภาคประชาชนเข้าร่วม

ระดับที่ 4 ความร่วมมือ (To Collaborate) : เป็นการให้บทบาทของประชาชนในระดับสูง มีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การเป็นหุ้นส่วนกับประชาชนในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจตั้งแต่การระบุปัญหาพัฒนาทางเลือก และแนวทางแก้ไข รวมทั้งการเป็นภาคีในการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้นการมีส่วนร่วมในระดับนี้ คือ การสัญญากับประชาชนและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่า เราจะร่วมงานกับประชาชนเพื่อได้ข้อเสนอแนะและแนวความคิดใหม่ รวมทั้งนำข้อเสนอแนะของประชาชนมาเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความคิดเห็นของประชาชนจะสะท้อนออกมาในการตัดสินใจที่ค่อนข้างสูง รูปแบบการมีส่วนร่วมในขั้นนี้ เช่น คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชน คณะที่ปรึกษาภาคประชาชน เป็นต้น

ระดับที่ 5 การเสริมอำนาจประชาชน (Empower) : เป็นระดับที่บทบาทของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูงสุด เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทในการเป็นผู้ตัดสินใจ โดยหน่วยงานภาครัฐจะต้องดำเนินการตามการตัดสินใจของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับสูงสุดนี้ เน้นให้ประชาชนมีบทบาทในการบริหารจัดการโดยเป็นผู้ดำเนินการกิจ

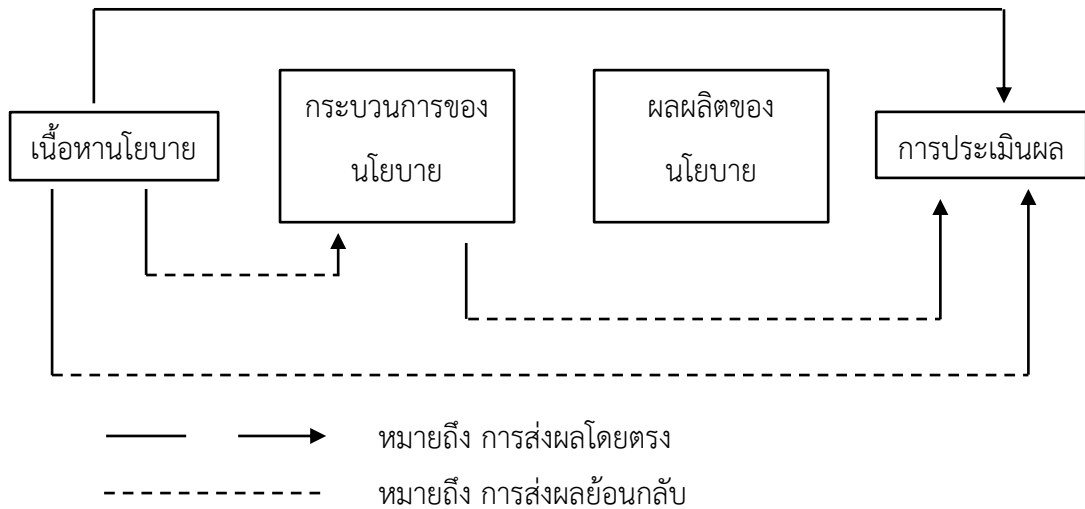
และภาครัฐมีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนเท่านั้น รูปแบบการมีส่วนร่วมในระดับนี้ ได้แก่ การลง
ประชามติ หรือสภาเมือง

การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนต่อนโยบายสาธารณะ

ประเวศ วะสี (อ้างถึงใน ศิลปวิชญ์ น้อยสมมิตร, โชติกา แก่นธिया) ได้เสนอข้อคิดเห็น
ในการพัฒนามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนจะมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันจากการปฏิบัติจริง ระบบ
ทั้งระบบจึงมีพลังเพียงพอที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันการบริหารที่ดีและ
มีประสิทธิภาพ การพัฒนาองค์กรหรือชุมชนให้เกิดประสิทธิผลนั้น ต้องพัฒนาคนในชุมชนให้เกิด
ทักษะชีวิตคือ รู้จักคิด วิเคราะห์ และร่วมมือกันไม่ทำงานแบบแยกส่วน แท้ที่จริงทุก ๆ ชุมชน
เป็นระบบปิดตัวเองและอ่อนแอ ควรมีทรัพยากรบุคคล จะรวมพลังกันนอกระบบและเข้าช่วยทำงาน
ของส่วนรวม ไม่ว่าจะป็นระดับชุมชนท้องถิ่นหรือประเทศ ทั้งกระบวนการ AIC (Appreciation
Influence Control) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดความซาบซึ้ง รวมพลังซึกงจุงใจ และตัดสินใจ
ร่วมกันในการพัฒนา เป็นการร่วมกันวิเคราะห์ชุมชนและร่วมกันแก้ปัญหา (ประเวศ วะสี, 2535)

การมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation) เป็นหัวใจของการพัฒนาชุมชน
ซึ่งอยู่ในส่วนของการปกครองตนเอง (Self - government) ในทางรัฐประศาสนศาสตร์ คือ ต้องการให้
ประชาชนได้เข้าไปตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของชุมชนด้วยตนเอง ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการ
พัฒนาทุก ๆ แขนงโดยโคเฮนและอ็อพฮอฟฟ์ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ กล่าวคือ การมีส่วนร่วม
โดยทั่วไป หมายถึง การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการตัดสินใจ (Decision Making) แต่ก็ได้หมายความว่า
จะเป็นการตัดสินใจเพียงอย่างเดียว ยังใช้การตัดสินใจควบคู่ไปกับขั้นตอนการปฏิบัติการ
(Implementation) ด้วย เช่น ในการจัดองค์กร การกำหนดกิจกรรมพัฒนา เป็นต้น การตัดสินใจยังมี
ความเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องของผลประโยชน์ (Benefit) และการประเมินผล (Evaluation)
ในกิจกรรมการพัฒนาด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่าการตัดสินใจนั้นเกี่ยวข้องเกือบโดยตรงกับการปฏิบัติการ
แต่ก็เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์และการประเมินผลด้วยเหมือนกัน โดยที่ผลประโยชน์นั้นเป็นผลมาจาก
การปฏิบัติการ และผลประโยชน์ก็จะมาเป็นตัวกำหนดให้มีการประเมินผล ซึ่งต่างก็ได้รับผลมาจาก
ขั้นตอนการตัดสินใจแล้วทั้งสิ้นนั่นเอง นอกจากนี้ก็จะมีผลสะท้อนกลับ (Feed - back) จากการ
ประเมินผลและการปฏิบัติการกลับไปสู่การตัดสินใจอีกด้วย

แผนภาพที่ 2-8 แนวคิดสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วม

ที่มา : การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนต่อนโยบายสาธารณะ วารสารวิจัยวิชาการปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2562), หน้า 101

จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมจะมี 4 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลทุกขั้นตอนมีความสัมพันธ์กัน โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมที่ขั้นตอนการตัดสินใจเป็นประการสำคัญ ซึ่งในแนวทางการมีส่วนร่วมนั้นมุ่งให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้ที่มิบทบาทในทุกๆเรื่องไม่ใช่ที่กำหนดให้ประชาชนปฏิบัติตามในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทุกอย่างต้องเป็นเรื่องของประชาชนที่จะคิดขึ้นมา (อศินรพีพัฒน์, 2527)

กระบวนการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนการพัฒนา ซึ่งเป็นการวัดเชิงคุณภาพของการมีส่วนร่วม ออกเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาภายในชุมชนตลอดจนมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผนการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงานตลอดจนกำหนดทรัพยากร และแหล่งทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงาน และการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนา หรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินว่า การพัฒนาที่ได้กระทำไปแล้วนั้น สำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งในการประเมิน อาจปรากฏในรูปของการประเมินย่อย เป็นการประเมินผลการหน้าเป็นระยะ ๆ หรือกระทำในรูปของการประเมินผลรวม ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภิกค์กดี กัลยาณมิตร (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศ กลุ่มนอร์ดิกพบว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศกลุ่มนอร์ดิกเป็นการพัฒนาอย่างแท้จริง เพราะเป็นการพัฒนาที่สร้างความมั่งคั่ง ทั้งทางวัตถุและทางจิตใจ ให้ความสำคัญกับคุณค่าของ ทรัพยากรธรรมชาติโดยใช้ประโยชน์ในระดับที่สามารถพลิกฟื้นให้กลับคืนสภาพใกล้เคียงกับสภาพเดิม ให้มากที่สุด การขยายตัวทางเศรษฐกิจที่เพียงพอและต่อเนื่องสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐาน ของประชาชนและการขจัดความยากจนได้บนพื้นฐานของการคำนึงถึงการสงวนรักษาทุนทางธรรมชาติ ไว้ให้กับคนรุ่นปัจจุบันและอนาคตได้ใช้ประโยชน์ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และไม่ปล่อยมลพิษสู่สิ่งแวดล้อมจนเกิดขีดความสามารถในการกำจัดตามธรรมชาติ รัฐบาลเก็บภาษี รายได้มาจัดสวัสดิการแก่ประชาชนได้เต็มศักยภาพ ทำให้ช่องว่างของความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวย กับคนจนไม่ต่างกันมาก สร้างความเสมอภาคอย่างแท้จริง ทั้งในด้านเพศสภาพ การเมือง การศึกษา การรับบริการสาธารณสุขด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานรัฐ รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบองค์รวม ให้มีทั้งสติปัญญา ความสมบูรณ์ของร่างกาย รวมทั้งมีจิตสำนึกต่อส่วนรวมและวินัยในการปฏิบัติ ตามกฎหมายและบรรทัดฐานทางสังคม สุดท้ายการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้สนับสนุนค่านิยมในการบริโภค ทรัพยากรที่ไม่ฟุ่มเฟือยอยู่ในขีดความสามารถของระบบนิเวศที่จะรองรับได้

ภิกค์กดี กัลยาณมิตร (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาต้นทุนทางสังคม สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับ ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีจากตัวแทนที่เกี่ยวข้อง เพื่อสำรวจ รวบรวม และจัดทำ ฐานข้อมูลทุนทางสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่ และมุ่งศึกษาการพัฒนาทุนทางสังคมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าแนวทางการพัฒนาของตนเองเป็นเงื่อนไขสำคัญของการดำรงอยู่ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีเงื่อนไขสำคัญ 3 ประการคือ 1. การสร้างบรรทัดฐานแบบพึ่งพา อาศัยกันที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานและกฎเกณฑ์กติกาของความสัมพันธ์แบบเท่าเทียมกัน พร้อมทั้งพัฒนา

กระบวนการบังคับทางสังคมและการขัดเกลาทางสังคม 2. การสร้างเครือข่ายที่ทำให้บุคคลมาสัมพันธ์กันในเรื่องเกี่ยวกับชุมชน รวมทั้งปลูกฝังให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะและความไว้วางใจกัน จนในที่สุดสามารถพัฒนาไปสู่ความเป็นชุมชนแบบประชาสังคมและเป็นชุมชนที่พัฒนาอย่างยั่งยืน 3. การสร้างเงื่อนไขสำคัญของการดำรงอยู่ภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยและความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบทุนนิยม คือศักยภาพของชุมชนในการจัดระเบียบทางสังคมใหม่ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์

อริชฐาน ไชยเรืองและประมุข ศรีชัยวงศ์ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหนองหญ้าปล้อง ตำบลนาฝาย จังหวัดชัยภูมิ พบว่าปัญหาการจัดการจัดทำแผนยุทธศาสตร์นั้น มีประเด็นสำคัญดังนี้ 1) แต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งในระดับจังหวัด จนถึงระดับชุมชนนั้น การประสานงานด้านการบริหารจัดการ วิธีการดำเนินงานเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ ยังไม่ชัดเจนและไม่มีความต่อเนื่องเท่าที่ควร รวมถึงในแต่ละลุ่มน้ำยังไม่มีหน่วยงานที่รองรับการแก้ไขและพัฒนาทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะ 2) นโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแต่ละจังหวัดนั้นถูกกำหนดจากองค์กรส่วนกลางเป็นหลัก คือ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและกรมทรัพยากรน้ำ การแก้ไขปัญหาจึงยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้เท่าที่ควร 3) ลักษณะการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในส่วนของจังหวัดและส่วนกลาง ยังเป็นลักษณะการดำเนินงานแบบแยกส่วน ทั้งในเชิงนโยบายและเชิงสถาบันหรือองค์กรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ 4) ประชาชนในพื้นที่ที่มีการใช้น้ำเพื่อการเกษตร การประมง และการอุปโภคบริโภค ในลักษณะต่างคนต่างใช้ โดยไม่มีวิธีการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตนเองและชุมชน รวมถึงวิธีการกักเก็บน้ำเพื่อใช้ในฤดูแล้ง 5) ทักษะคติของประชาชนผู้อาศัยอยู่ในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงนั้น มองว่าทรัพยากรน้ำเป็นสมบัติของส่วนรวม มิใช่เป็นของบุคคลหนึ่งบุคคลใด ทุกคนมีสิทธิ์ใช้น้ำได้โดยเสรี

อนุกุล ต้นสุพล (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง นิเวศวิทยาวัฒนธรรม : กุญแจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน นิเวศวัฒนธรรมมีความสำคัญต่อพื้นที่เนื่องจากเป็นแนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานของการทำความเข้าใจในพื้นที่ ทั้งความเข้าใจในเรื่องกายภาพ และความเข้าใจในเรื่องวัฒนธรรมผู้คน และอยู่บนวิถีของความเหมาะสมในการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมเท่าที่ควรจะเป็นเพื่อเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วม (co-existence) กับสภาพแวดล้อม คือ มนุษย์ปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมและใช้ทรัพยากรเพื่อบริโภคอย่างพอเพียง ดังนั้นนิเวศวัฒนธรรม จึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวตน ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นถึงเอกลักษณ์ คุณค่า และความสำคัญของพื้นที่ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม นั่นเท่ากับว่าหากการพัฒนาได้ให้ความสำคัญกับความเป็นท้องถิ่น โดยทำความเข้าใจ

ได้จากระบบนิเวศวัฒนธรรมแล้ว การพัฒนาที่เกิดขึ้นก็น่าจะเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับตัวตนของแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน ซึ่งนำไปสู่การตอบคำถามของความยั่งยืนในการพัฒนาได้

กมลกนก เกียรติศักดิ์ชัย ศรีญา ประเสริฐสุด และเจียรรัตน์ ฉัตรภัทรพล (2562) ศึกษาเรื่องการสังเคราะห์การท่องเที่ยวโดยชุมชน : โอกาสหรืออุปสรรคต่อการพัฒนาแบบยั่งยืน พบว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเป็นส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมและคงความสมดุลของระบบนิเวศในพื้นที่ชุมชน การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนทำให้ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ห่างไกลได้รับความสนใจและการสนับสนุนจากรัฐบาลส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง โดยที่คนในชุมชนเป็นผู้รักษาผลประโยชน์และจัดการผลประโยชน์เหล่านั้นด้วยตนเอง ซึ่งหัวใจหลักของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอย่างแท้จริง โดยที่การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องอยู่บนพื้นฐานความต้องการของชุมชน ชีตความสามารถของชุมชน ชีตความสามารถของทรัพยากรในชุมชนในการรองรับนักท่องเที่ยว จึงจะก่อให้เกิดความยั่งยืนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

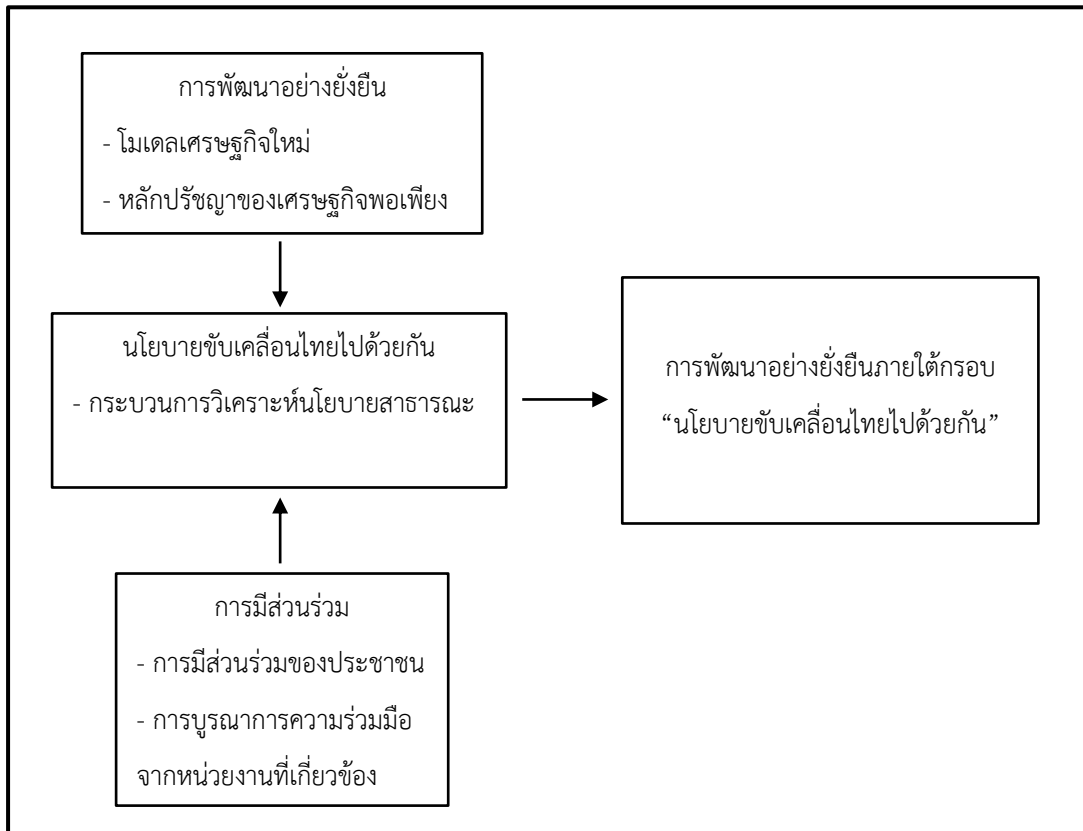
สำหรับประเทศไทยการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นทั้งโอกาสและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้วยหลายปัจจัยที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น หากภาครัฐ ภาคเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคประชาชนในชุมชนร่วมมือกันในการหาวิธีการแก้ไขปัญหาและกระบวนการป้องกันผลประโยชน์ของชุมชนให้มีความสอดคล้องกับบริบทของชุมชนที่แตกต่างกัน การเข้าถึงผลประโยชน์ของคนในชุมชนอย่างแท้จริง การสร้างกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชนให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างแท้จริงและมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของคนในชุมชน ตลอดจนการปลูกจิตสำนึกให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนให้เกิดความเข้าใจและปฏิบัติตามจารีตประเพณี กฎข้อบังคับของชุมชนจะช่วยเพิ่มโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปสู่ความยั่งยืนได้อย่างแน่นอน

เกษร เกษมชื่นยศ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาของไทยตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ทวีความสำคัญขึ้นมากในสภาวะการณ์ปัจจุบัน จากเดิมที่เป็นเพียงแนวคิดกระแสทางเลือกในการพัฒนา และได้รับการยกระดับมาเป็นวาระการพัฒนาระดับโลกที่ได้รับการรับรองจากองค์การสหประชาชาติ มีส่วนสำคัญที่ช่วยให้ทิศทางการพัฒนาของโลก เกิดความสมดุลยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นมิติในการพัฒนา 3 ด้าน สังคม เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อม หรือหลักการ 5 P's ของวาระปี ค.ศ. 2030 อันได้แก่ People Planet Prosperity Peace and Partnership ขององค์การสหประชาชาติ

สำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนในประเทศไทย แม้ในรายงานการพัฒนาอย่างยั่งยืน ปี ค.ศ. 2019 จะจัดอันดับให้ไทยเป็นที่ 1 ของอาเซียนและได้คะแนนเต็มในเป้าหมายที่ 1 การขจัดความยากจน แต่ผลดังกล่าวไม่ได้แสดงว่าไทยประสบความสำเร็จในการพัฒนาอย่างยั่งยืนแล้วอย่างแท้จริง

ในความเป็นจริงนั้นสังคมไทยยังมีคนจนจำนวนมาก หากพิจารณาจากเส้นแบ่งความยากจน (Poverty line) นอกจากนี้ผลจาก SDG's Index ที่ชี้ว่าประเทศไทยยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานในเป้าหมายที่ 9 เรื่องอุตสาหกรรม นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน นับว่าเป็นการชี้ปัญหาได้อย่างตรงจุด แม้ว่าไทยจะกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมในปัจจุบัน แต่อุตสาหกรรมไทยไม่ได้มีเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใดที่เป็นของเราเอง ไทยยังจำเป็นต้องเร่งพัฒนาในเรื่องการสร้างนวัตกรรมอีกมาก ดังนั้นในการศึกษาเรื่องการพัฒนาย่างยั่งยืน และการนำแนวคิดนี้มาปฏิบัติในการพัฒนาของไทย สามารถนับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นไปสู่อนาคตที่ดีที่ไทยจะใช้เป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนาต่อไปได้อย่างสมดุล

กรอบแนวคิดการวิจัย

สรุป

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้กรอบ “นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน” เป็นการพัฒนาตามกรอบแนวคิดกระแสการพัฒนาในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของสหประชาชาติ ที่ได้กำหนดกรอบการพัฒนาสำหรับทุกประเทศในโลก ในการขับเคลื่อนนโยบายฯ นั้น ประเด็นที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมของประชาชน และการบูรณาการความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการเข้ามามีบทบาทร่วมกันขับเคลื่อนนโยบาย เพื่อให้นโยบายที่เกิดขึ้นตรงความต้องการของประชาชน โดยแนวทางในการพัฒนาจะครอบคลุมทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นไปในทิศทางของการพัฒนาอย่างยั่งยืน อันจะส่งผลให้การพัฒนาที่เกิดขึ้นเกิดความยั่งยืนอย่างแท้จริง

บทที่ 3

การพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้กรอบ “นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน”

การศึกษาในบทที่ 3 มีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบวัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษากรอบนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน รวมถึงผลของนโยบายที่ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร โดยมีลำดับการศึกษา ดังนี้

1. กรอบนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน
2. การดำเนินนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนคร
3. ผลของนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันที่ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร
4. สรุป

กรอบนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) เป็นโรคอุบัติใหม่ ไม่เป็นที่รู้จักมาก่อนที่จะมีการระบาดในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 ก่อนที่ต่อมาจะมีการระบาดไปทั่วส่งผลกระทบต่อหลายประเทศทั่วโลก

ในการแพร่ระบาดนั้นส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นความท้าทายอย่างใหญ่หลวงทั้งในระดับท้องถิ่นจนถึงระดับโลก นอกจากนี้ในส่วนผลกระทบต่อทางสุขภาพยิ่งเป็นการบ่อนทำลายกลุ่มประชากรเปราะบาง ซึ่งหมายรวมถึงคนยากจน ผู้สูงอายุ ผู้พิการ เยาวชน และกลุ่มคนชาติพันธุ์อย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งในประเด็นนี้อาจเป็นการจุดชนวนให้เกิดความไม่เท่าเทียมและความยากจนมากขึ้น ดังนั้นวิกฤติโลกที่เกิดขึ้นในครั้งนี้อาจเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการประสานงานเพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และร่วมขับเคลื่อนนโยบายทางเศรษฐกิจ สังคม และสาธารณสุขให้เป็นที่ไปในทิศทางที่มีประสิทธิภาพ

ในปี พ.ศ. 2563 เกิดสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ระบาดเป็นครั้งแรกในประเทศไทย พบผู้ป่วยกระจายในพื้นที่จังหวัดเกือบทั่วประเทศไทย โดยส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในหลายประเด็น เช่น วิกฤติ COVID - 19 สะท้อนให้เห็นถึงความเปราะบางทางโครงสร้าง

เศรษฐกิจและตลาดแรงงานของไทยในหลายมิติ จากการขาดการกระจายตัวของ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงที่ผ่านมา การพึ่งพาการเติบโตจากภายนอก อันได้แก่ภาคการ ท่องเที่ยวและภาคการส่งออก ขาดแรงขับเคลื่อนจากภายใน เช่น การบริโภคและลงทุนภาคเอกชน ที่แข็งแกร่งพอที่จะสร้างแรงขับเคลื่อนทดแทนกันได้ COVID - 19 ได้สร้างปัญหาหนี้ที่มีแนวโน้ม เพิ่มสูงขึ้นอยู่แล้วให้สูงขึ้นไปอีก ทั้งนี้ครัวเรือน หนี้ธุรกิจเอกชน และหนี้ภาครัฐ จากการหยุดชะงัก ของกระแสเงินสด ซึ่งอาจทำให้ความสามารถในการรับผลกระทบด้านเศรษฐกิจของครัวเรือนและ ธุรกิจในอนาคตลดลง นอกจากนี้ COVID - 19 ยังสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความไม่เท่าเทียมกัน ด้านเศรษฐกิจที่มีอยู่แล้ว ทั้งในระดับครัวเรือนและระดับธุรกิจ รวมถึงความไม่เท่าเทียมกันด้านการ เข้าถึงโอกาสทางการศึกษา การทำงาน และการเข้าถึงแหล่งเงินทุน วิฤติครั้งนี้ยิ่งทำให้ปัญหาความ เหลื่อมล้ำในสังคมไทยทวีความรุนแรงขึ้น ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงมีแนวคิดในการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2563 โดยเน้นการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของ ประชาชน การยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และการเสริมสร้างศักยภาพในการ พัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นสิ่งที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และ นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา โดยแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว หน่วยงาน ที่รับผิดชอบได้ดำเนินการอยู่แล้วตามกรอบอำนาจกฎหมาย กำลังงบประมาณความพร้อมของ บุคลากร และความต้องการของประชาชน แต่เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ (COVID - 19) ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อชีวิต และสุขภาพ อนามัยของผู้คนทั่วโลกเกือบ 20 ล้านคนแล้ว ยังเชื่อมโยงไปกระทบถึงการประกอบอาชีพการงาน และการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่ไม่ได้เจ็บป่วยจากโรคระบาดดังกล่าวอย่างกว้างขวาง อีกด้วย แม้ประเทศไทยจะบริหารจัดการในส่วนของระบบสาธารณสุขได้ผลดีเป็นที่ยอมรับของนานา ประเทศ แต่ก็ได้รับผลกระทบที่แผ่ขยายและเชื่อมโยงไปถึงเศรษฐกิจและสังคมของประเทศด้วยอย่าง ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้และไม่เคยปรากฏมาก่อน ทั้งในภาพรวมของประเทศ และความเดือดร้อนของ ประชาชนในสังคมเมืองและสังคมชนบทเป็นรายบุคคล นอกจากนี้ยังมีผู้ได้รับความทุกข์ยากเพิ่มขึ้น จากความลำบากยากจนหรือการป่วยด้วยโรคร้ายไข้เจ็บอื่นอยู่ก่อนแล้ว การเข้าไม่ถึงบริการความ ช่วยเหลือจากรัฐ การประสพภัยธรรมชาติ หรือการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการติดตาม เร่งรัด ช่วยเหลือเยียวยา และขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา ดังกล่าวในระดับพื้นที่โดยเริ่มจากปัญหาที่เป็นความเดือดร้อนเร่งด่วน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็น รูปธรรมและรวดเร็วทันเหตุการณ์ โดยบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนในพื้นที่แต่ละ จังหวัดอย่างเป็นระบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) และแนวคิดการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ซึ่งถือเป็นการสร้างความตระหนักรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชน ให้เห็นความจำเป็นในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ การสร้างความสามัคคีปรองดอง รวมทั้ง

สร้างการรับรู้ให้ประชาชน เข้าใจหลักการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และความสำคัญของสถาบันหลักของชาติในฐานะศูนย์รวมจิตใจของประชาชน โดยจะมีคณะกรรมการที่รับผิดชอบทั้งในระดับประเทศและระดับจังหวัด ประสานการปฏิบัติและติดตามประเมินผลการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ เพื่อให้เกิดการสนองตอบความต้องการของประชาชน

แนวทางในการขับเคลื่อนนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ปรากฏในคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 242/2563 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ลงวันที่ 13 สิงหาคม 2563 โดยมี พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นประธาน มีรองนายกรัฐมนตรีทุกคนเป็นกรรมการ และมี ปลัดกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ และเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นกรรมการและเลขานุการร่วม โดยมีอำนาจกำกับ ติดตาม เร่งรัด ช่วยเหลือ เยียวยาและขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่โดยเริ่มจากปัญหาที่เป็นความเดือดร้อนเร่งด่วน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมและรวดเร็วทันเหตุการณ์ ทั้งนี้ให้รองนายกฯ ที่ได้รับมอบหมาย กำกับและติดตามการปฏิบัติราชการในภูมิภาค เป็นผู้รับผิดชอบแนวคิดขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ในเขตตรวจราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบ่งเป็น 18 เขต ส่วนรัฐมนตรีให้รับผิดชอบพื้นที่ในระดับจังหวัด มีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่คณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันระดับจังหวัด สนับสนุนและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ ซึ่งระดับจังหวัดจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันใน 76 จังหวัด โดยให้คณะรัฐมนตรีทั้ง 29 คน เป็นที่ปรึกษา มีหน้าที่ให้คำแนะนำและเสนอแนะ โดยไม่แทรกแซงการทำงานของจังหวัด

นอกจากนี้เพื่อให้การพัฒนาและแก้ปัญหาในระดับจังหวัดสามารถขับเคลื่อนไปได้โดยเร็ว ลดปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11(6) แห่ง พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 242/2563 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ข้อ 4. ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันระดับจังหวัดในแต่ละจังหวัด ยกเว้นกรุงเทพมหานคร โดยมีองค์ประกอบคือ ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ กรรมการประกอบด้วยรองผู้ว่าราชการจังหวัดทุกคน ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด รองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด ผู้แทนส่วนราชการในจังหวัดจำนวนไม่เกิน 4 คน ผู้แทนหน่วยทหารในจังหวัดจำนวน 1 คน ผู้แทนรัฐวิสาหกิจในจังหวัดจำนวน 1 คน ผู้แทนองค์การบริหารส่วนจังหวัดจำนวน 1 คน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในจังหวัดจำนวนไม่เกิน 2 คน ผู้แทนองค์กรภาคเอกชนในจังหวัดจำนวน 1 คน ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนในจังหวัดจำนวน 1 คน ผู้แทนภาคประชาชนหรือประชาสังคมในจังหวัดจำนวน 1 คน ผู้ได้รับการยอมรับว่าเป็นปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดจำนวน 1 คน ผู้แทนคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัดจำนวน 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์แก่การ

พัฒนาและการแก้ปัญหาในจังหวัดจำนวนไม่เกิน 3 คน โดยมีปลัดจังหวัดและหัวหน้าสำนักงานจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการร่วม โดยมีหน้าที่และอำนาจดังนี้

1. ติดตาม รับฟัง และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนเร่งด่วนในจังหวัด และจัดให้มีการตอบสนองความต้องการของประชาชนในจังหวัดให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม และรวดเร็วทันเหตุการณ์ในกรณีที่เกิดขีดความสามารถหรือศักยภาพของจังหวัด ให้รายงานรัฐมนตรีที่รับผิดชอบในระดับพื้นที่จังหวัด

2. บูรณาการการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนในพื้นที่อย่างเป็นระบบเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน การยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และการเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดชีวิตวิถีใหม่ และการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน

3. สร้างความตระหนักรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชน ให้เห็นความจำเป็นในการร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ การสร้างความสามัคคีปรองดอง รวมทั้งสร้างการรับรู้ให้ประชาชน เข้าใจหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และความสำคัญของสถาบันหลักของชาติในฐานะศูนย์รวมจิตใจของประชาชน

4. ประสานการปฏิบัติและติดตามประเมินผลการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน

5. รายงานผลการดำเนินการให้กระทรวงมหาดไทยทราบเป็นระยะตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีที่รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดมอบหมาย

การดำเนินนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนคร

จังหวัดสกลนครได้ตระหนักและให้ความสำคัญต่อการแก้ไขสถานการณ์ในการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) อย่างจริงจัง ได้มีการดำเนินการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคฯ ภายในจังหวัดสกลนครอย่างเข้มข้น โดยอาศัยการบูรณาการความร่วมมือกันจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน นอกจากนี้ยังได้วางแผนการดำเนินการและขับเคลื่อนนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาลที่ได้วางแนวทางไว้

ในส่วนของจังหวัดสกลนครได้มีการกำหนดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงอำนาจและหน้าที่ในการขับเคลื่อนนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ตามคำสั่งจังหวัดสกลนครที่ 4560/2563 ลงวันที่ 25 สิงหาคม 2563 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันระดับจังหวัด โดยมีองค์ประกอบคือผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร เป็นประธานกรรมการ กรรมการประกอบด้วย รองผู้ว่า

ราชการจังหวัดสกลนครทุกคน ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 29 ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสกลนคร รองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดสกลนคร (ท) นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสกลนคร เกษตรและสหกรณ์จังหวัดสกลนคร คลังจังหวัดสกลนคร พัฒนาการจังหวัดสกลนคร ผู้จัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร นายกเทศมนตรีนครสกลนคร นายกสมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดสกลนคร ประธานหอการค้าจังหวัดสกลนคร อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร นายทองเพชร สุวรรณแทน นางทองสิริ ปุกแก้ว นายอภิรักษ์ วรกิจ นายธวัช ศิริวิธนนุกูล นายไกรราศ แก้วดี นายสุขสมัย สมพงษ์ โดยมีปลัดจังหวัดสกลนครและหัวหน้าสำนักงานจังหวัดสกลนครเป็นกรรมการและเลขานุการร่วม และผู้อำนวยการกลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดสกลนครและจำจังหวัดสกลนคร ที่ทำการปกครองจังหวัดสกลนคร เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการร่วม โดยผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งมีหน้าที่และอำนาจดังนี้

1. ติดตาม รับฟัง และแก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อนเร่งด่วนในจังหวัด และจัดให้มีการตอบสนองความต้องการของประชาชนในจังหวัดสกลนครให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม และรวดเร็วทันเหตุการณ์ ในกรณีที่เกิดกรณีความสามารภหรือศักยภาพของจังหวัด ให้รายงานรัฐมนตรีที่รับผิดชอบในระดับพื้นที่จังหวัด
2. บูรณาการการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนในพื้นที่อย่างเป็นระบบเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน การยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และการเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดชีวิตวิถีใหม่และขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน
3. สร้างความตระหนักรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชน ให้เห็นความจำเป็นในการร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ การสร้างความสามัคคีปรองดอง รวมทั้งสร้างการรับรู้ให้ประชาชนเข้าใจหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และความสำคัญของสถาบันหลักของชาติในฐานะศูนย์รวมจิตใจของประชาชน
4. ประสานการปฏิบัติและติดตามประเมินผลการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน
5. รายงานผลการดำเนินการให้กระทรวงมหาดไทยทราบเป็นระยะตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด
6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีที่รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดมอบหมาย

องค์ประกอบคณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันระดับจังหวัด จังหวัดสกลนคร

ภาครัฐ

- ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
- รองผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
- ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 29
- ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสกลนคร
- รองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดสกลนคร
- นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสกลนคร
- เกษตรและสหกรณ์จังหวัดสกลนคร
- คลังจังหวัดสกลนคร
- พัฒนาการจังหวัดสกลนคร
- ผู้จัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร
- นายกองค้การบริหารจังหวัดสกลนคร
- นายกเทศมนตรีนครสกลนคร
- นายกสมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลสกลนคร
- อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- ปลัดจังหวัดสกลนคร
- หัวหน้าสำนักงานจังหวัดสกลนคร

ภาคเอกชน

- ประธานหอการค้าจังหวัดสกลนคร

ภาคประชาชน

- นายทองเพชร สุวรรณแทน
- นางทองสิริ ปุกแก้ว
- นายอภิรักษ์ วรกิจ
- นายธวัช ศิริวิธนนกุล
- นายไกรราศ แก้วดี
- นายสุขสมัย สมพงษ์

ในการขับเคลื่อนนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 243/2563 เรื่อง มอบหมายให้รัฐมนตรีรับผิดชอบแนวคิดการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันระดับพื้นที่ จังหวัด ลงวันที่ 14 สิงหาคม 2563 ในส่วนของจังหวัดสกลนครมีนายทรงศักดิ์ ทองศรี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รับผิดชอบ โดยได้มีการลงพื้นที่เพื่อตรวจราชการเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำและเสนอแนะแก้ไขแก่คณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันระดับจังหวัด จังหวัดสกลนคร พร้อมทั้งรับฟังปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ต่อมาได้มีการยกเลิกคำสั่งดังกล่าว และมีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 85/2564 เรื่อง มอบหมายให้รัฐมนตรีรับผิดชอบแนวคิดการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันระดับพื้นที่จังหวัด ลงวันที่ 9 เมษายน 2564 ซึ่งมีนายวีรศักดิ์ หวังศุภกิจโกศล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม เป็นผู้รับผิดชอบจังหวัดสกลนคร

การดำเนินการในการขับเคลื่อนนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันจังหวัดสกลนคร แบ่งประเด็นกลุ่มปัญหาความเดือดร้อน/จำเป็นเร่งด่วน ออกเป็น 3 ด้านคือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม/คุณภาพชีวิต และด้านการให้ความช่วยเหลือ ร้องทุกข์/ร้องเรียน นอกจากนี้ยังมีการสรุปผลการดำเนินนโยบายในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งถือเป็นการประเมินทิศทางการพัฒนาเพื่อให้การดำเนินนโยบายเป็นไปในทิศทางที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในจังหวัดสกลนครได้ตรงประเด็นอย่างแท้จริง

แผนภาพที่ 3 – 1 ประเด็นกลุ่มปัญหาความเดือดร้อน/ความจำเป็นเร่งด่วนภายใต้นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนคร

ที่มา : ผู้วิจัย, 2564.

ประเด็นกลุ่มปัญหาความเดือดร้อน/ความจำเป็นเร่งด่วนด้านเศรษฐกิจ

ประเด็นด้านเศรษฐกิจนั้น พบว่าสภาพปัญหา มี 3 ประเด็นคือ ประเด็นที่ 1 ผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ทำให้เกิดภาวะเศรษฐกิจถดถอย สินค้าเกษตรหลายชนิดตกต่ำ ไม่สามารถส่งออกไปยังต่างประเทศได้ ทำให้รายได้ของประชาชนส่วนใหญ่ลดลง ผู้ที่ได้รับผลกระทบคือประชาชนในจังหวัดสกลนคร จำนวน 18 อำเภอ 124 ตำบล 1,521 หมู่บ้าน 249,724 ครัวเรือน หน่วยงานที่รับผิดชอบคือสำนักงานพาณิชย์จังหวัดสกลนคร ประเด็นที่ 2 ผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบจากความไม่มั่นคงทางด้านอาหาร ผู้ที่ได้รับผลกระทบคือประชาชนในจังหวัดสกลนคร จำนวน 18 อำเภอ 124 ตำบล 1,521 หมู่บ้าน 249,724 ครัวเรือน หน่วยงานที่รับผิดชอบคือสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร ประเด็นที่ 3 ผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ทำให้เกษตรกรชาวสวนลำไยได้รับผลกระทบทางด้านการผลิตและการตลาด เนื่องจากสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวนและเผชิญกับปัญหาภัยแล้ง ส่งผลกระทบต่อ การตลาดส่งออกลำไยไปจีน ทำให้ผลผลิตล้นตลาด ราคาตกต่ำ ผู้ที่ได้รับผลกระทบคือเกษตรกรผู้ปลูกลำไย จำนวน 372 ราย พื้นที่ 1,565 ไร่ หน่วยงานที่รับผิดชอบคือสำนักงานเกษตรจังหวัดสกลนคร

ตารางที่ 3 – 1 ประเด็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ

ประเด็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ	
ประเด็นปัญหา	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
1. ภาวะเศรษฐกิจถดถอย สินค้าเกษตรราคาตกต่ำ ไม่สามารถส่งออกได้	สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสกลนคร
2. ผลกระทบจากความไม่มั่นคงทางอาหาร	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร
3. เกษตรกรชาวสวนลำไยได้รับผลกระทบทางด้านการผลิตและการตลาด	สำนักงานเกษตรจังหวัดสกลนคร

ที่มา : ผู้วิจัย, 2564.

แนวทางการแก้ไขปัญหา

แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจในประเด็นที่ 1

โดยสำนักงานพาณิชย์จังหวัดสกลนคร แบ่งเป็น 3 ห้วงระยะเวลา โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 3 – 2 แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดสกลนคร

ที่มา : ผู้วิจัย, 2564.

ห้วงระยะเวลาที่ 1 จะเน้นไปที่การวางแผนและดำเนินการภายใต้แผนงาน/โครงการเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. จัดทำโครงการภายใต้แผนงาน/โครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่
2. ติดตามสถานการณ์และความเคลื่อนไหวสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพของจังหวัดสกลนคร เป็นประจำทุกวัน และเป็นประจำทุกสัปดาห์ ทุกวันจันทร์และวันศุกร์
3. จัดทำแผนและดำเนินการการลงพื้นที่ตรวจสอบการปิดป้ายแสดงราคาสินค้าเกษตร และการกวดราคารับซื้อสินค้า โดยเฉพาะสินค้าเกษตรตามโครงการประกันรายได้
4. จัดทำแผนและดำเนินการออกตรวจสอบการกักตุนหรือปฏิเสธการจำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการค้าในจังหวัด และประสานขอความร่วมมือให้ผู้ประกอบการค้ารายใหญ่ ลดราคาสินค้าเพื่อช่วยประชาชน

5. ตรวจสอบการปิดป้ายแสดงราคาสินค้าและบริการ เพื่อป้องกันให้ผู้ประกอบการค้าปฏิบัติตามกฎหมาย และสร้างความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภคในการจับจ่ายซื้อสินค้า ดำเนินการสัปดาห์ละ 2 ครั้งทุกวันพุธและวันพฤหัสบดี

6. ติดตามดูแลไม่ให้พ่อค้ากวดราคาซื้อสินค้าเกษตรในพื้นที่ โดยเฉพาะสินค้าตามโครงการประกันรายได้ (ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และปาล์มน้ำมัน)

7. ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการร้านธงฟ้าราคาประหยัด พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าเกษตรจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์และบริการ Delivery

8. จัดจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการครองชีพของประชาชน โครงการธงฟ้าราคาประหยัด ลดค่าครองชีพประชาชน

9. จัดตลาดให้กับเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าทั้งในและนอกพื้นที่ เชื่อมโยงการค้าผู้ประกอบการค้าผลไม้ สินค้าเกษตร และสินค้าเกษตรแปรรูป กับกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตผลไม้ สินค้าเกษตร และสินค้าแปรรูป

10. การจัดงานแสดงและจำหน่ายสินค้าและบริการเด่นของจังหวัด

11. จัดงานแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์เด่นของจังหวัด เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว

12. การพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของผู้ผลิต/ผู้ประกอบการค้ารุ่นใหม่ โดยการพัฒนาร้านกสิโชเนออร์

13. การจัดงานแสดงและจำหน่ายสินค้า GI และสินค้าที่มีศักยภาพของจังหวัดสกนกร การส่งเสริมและขยายช่องทางการตลาดสินค้า GI รวมทั้งการจัดกิจกรรมเจรจาจับคู่ธุรกิจ Business matching เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาด เชื่อมโยงและต่อยอดทางธุรกิจ และสร้างรายได้

14. การเพิ่มศักยภาพผู้ประกอบการสินค้า GI และสินค้าที่มีศักยภาพของจังหวัดสกนกรสู่ตลาดสากล

ทั้งนี้สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสกนกรได้จัดทำโครงการตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดสกนกร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 1 โครงการ คือ โครงการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้าสินค้า GI และสินค้าที่มีศักยภาพของจังหวัดสกนกรเข้าสู่ตลาดสากล งบประมาณ 19,381,500 บาท และจัดทำโครงการตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ได้แก่ โครงการส่งเสริมผู้ประกอบการ SMEs และนักธุรกิจรุ่นใหม่ งบประมาณ 9,085,100 บาท โครงการเชื่อมโยงตลาดข้าวทุ่งกุลาร้องไห้และข้าวหอมมะลิอีสาน งบประมาณ 9,000,000 บาท โครงการส่งเสริม SMEs เพื่อการส่งออกสู่ประเทศเพื่อนบ้าน งบประมาณ 25,000,000 บาท และโครงการยกระดับผ้าทออีสานสู่สากล งบประมาณ 20,000,000 บาท

ห้วงระยะเวลาที่ 2 – 3 จะเน้นไปที่การติดตามสถานการณ์และความเคลื่อนไหวของเศรษฐกิจภายในพื้นที่ พร้อมทั้งเร่งกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

1. ติดตามสถานการณ์และความเคลื่อนไหวสินค้าเกษตรเป็นประจำทุกวัน และสินค้าอุปโภคบริโภคเป็นประจำทุกสัปดาห์
2. จัดทำแผนและดำเนินการการลงพื้นที่ตรวจสอบการปิดป้ายแสดงราคาสินค้ารับซื้อเกษตรกร การปิดป้ายแสดงราคาจำหน่ายสินค้าและบริการ และการปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 เพื่อให้เกษตรกรและผู้บริโภคได้รับความเป็นธรรม
3. ติดตามดูแลไม่ให้ผู้ประกอบการกดราคารับซื้อสินค้าเกษตรในพื้นที่ โดยเฉพาะสินค้าตามโครงการประกันรายได้ (ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และปาล์มน้ำมัน)
4. จัดจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคในราคาประหยัดที่จำเป็นต่อการครองชีพของประชาชนตามโครงการธงฟ้าราคาประหยัด
5. จัดตลาดนัดข้าวเปลือกจังหวัดสกลนคร ปีการผลิต 2563/64 ในระหว่างวันที่ 16 – 18 ธันวาคม 2563 ณ บริษัท ต.เพิ่มพูน จำกัด (ท่าข้าว ต.เพิ่มพูน) ตำบลวานรนิวาส อำเภอกวนรนิวาส จังหวัดสกลนคร
6. จัดประกวดข้าวหอมมะลิของประเทศ (ระดับจังหวัด) จังหวัดสกลนคร ปีการผลิต 2563/64

แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจในประเด็นที่ 2 โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร

กรมการพัฒนาชุมชน ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือน พร้อมทั้งน้อมนำแนวพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สู่แผนปฏิบัติการ 90 วัน ปลุกผักสวนครัวเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร โดยณรงค์ให้มีการปลุกผักสวนครัวทุกครัวเรือนทั่วประเทศ เน้นการพึ่งตนเอง และความสามัคคีของคนในชุมชน เพื่อให้รอดพ้นจากวิกฤติสถานการณ์ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

เพื่อให้การดำเนินงานเกิดความยั่งยืนและเห็นผลเป็นรูปธรรม สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร ได้แบ่งระยะเวลาในการดำเนินการออกเป็น 3 ขั้นตอน

แผนภาพที่ 3 – 3 แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร

ที่มา : ผู้วิจัย, 2564.

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร มีการดำเนินการดังนี้

- 1.1 เสนอแผนปฏิบัติการแก่ผู้ว่าราชการจังหวัด/รองผู้ว่าราชการจังหวัด/ ปลัดจังหวัด/นายอำเภอ ทราบ
- 1.2 ชี้แจงผู้เกี่ยวข้องและสร้างความเข้าใจแก่หน่วยงานทุกระดับ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมของกิจกรรม โดยเริ่มดำเนินการในวันที่ 1 เมษายน 2563
- 1.3 จัดกิจกรรม Quick Win โดยใช้ช่องทางพพบในการขับเคลื่อนเพื่อให้เห็นผลเร็วและเป็นรูปธรรม

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการ 90 วัน “ปลูกผักสวนครัวเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร”

ระยะที่ 1 “ปลูกผักสวนครัวเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร” โดยยึดหลักดำเนินงาน ดังนี้
แผนภาพที่ 3 – 4 แผนปฏิบัติการ 90 วันของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร

แผนปฏิบัติการ 90 วัน

ที่มา : ผู้วิจัย, 2564.

ตารางที่ 3 – 2 แผนปฏิบัติการ 90 วันของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร ระยะที่ 1

ที่	กิจกรรม	วิธีการ/กลุ่มเป้าหมาย	การติดตามผล	หวังระยะเวลา ดำเนินการ
1	จะพัฒนาใคร เขาต้องพัฒนา ตัวเราก่อน	มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ พัฒนาชุมชนทุกคน ปลูกผักอย่างน้อย 10 ชนิด และสร้างกระบวนการ เรียนรู้แก่ประชาชน	ตรวจสอบ 2 ประเด็น 1) จนท.ดำเนินการหรือไม่ 2) ปลูกครบ 5 ชนิดหรือไม่	1-15 เม.ย. 63
2	ผู้นำต้องทำก่อน	การเชิญชวน รณรงค์ กระตุ้นให้ผู้นำทุกระดับ ร่วมกิจกรรมปลูกผัก		1-30 เม.ย. 63
3	ผืนีกกำลัง ตั้งระบบ ทำให้ครบวงจร	ร่วมกับ ส่วนราชการ/ อปท. กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน วางแผนในการขับเคลื่อน - สร้างชุดปฏิบัติการ ระดับหมู่บ้าน - แบ่งหน้าที่ติดตาม 1 คน : 5 ครัวเรือน	- มีแผนการปฏิบัติการ ขับเคลื่อน - สร้างกระแสการรับรู้	1-30 เม.ย. 63
4	ส่งเสริมการ ปลูกผักสวนครัว แบบเข้าถึง ทุกครัวเรือน	จัดตั้งทีมปฏิบัติการ ลงพื้นที่เพื่อ - กระตุ้นความคิด คนที่กำลังตัดสินใจ - ให้กำลังใจคนที่กำลังทำ - ยกย่องคนที่ทำสำเร็จ ให้เป็นต้นแบบ	ประเมินผล - ร้อยละ 90 ดีเยี่ยม - ร้อยละ 80 ดี - ร้อยละ ผ่าน	1พ.ค.-30มิ.ย.63
5	สร้างเครือข่าย ขยายผล	จัดตั้งศูนย์ขยายเมล็ดพันธุ์ ผัก/ต้นกล้า เอามือสามัคคี	- เชื่อมโยงการแลกเปลี่ยน เมล็ดพันธุ์/ต้นกล้า - แบ่งปันพันธุ์พืช (โครงการทอดผ้าป่าต้นไม้)	1พ.ค.-30มิ.ย.63

ตารางที่ 3 – 2 แผนปฏิบัติการ 90 วันของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร ระยะที่ 1 (ต่อ)

			<ul style="list-style-type: none"> - เอามือสามัคคีกลุ่มเล็ก ในชุมชน - สร้างการเรียนรู้ใน ลักษณะชุมชนนักปฏิบัติ - รวมกลุ่มนำผลผลิตมา แปรรูป 	
--	--	--	---	--

ที่มา : ผู้วิจัย, 2564.

ระยะที่ 2 สร้างวัฒนธรรมปลูกผักประจำครัวเรือน โดยยึดหลักการระยะที่ 1 มีขั้นตอน
ในการดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 3 – 3 แผนปฏิบัติการ 90 วันของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร ระยะที่ 2

ที่	กิจกรรม	วิธีการ/กลุ่มเป้าหมาย	การติดตามผล	วันส่งมอบ ความสำเร็จ
1	ความต่อเนื่อง คือพลัง	ส่งเสริมการปลูกผักต่อจาก ระยะที่ 1	ปลูกผักอย่างน้อย 10 ชนิด	28 ก.ค. 63
2	ทำเป็นบ้าน सानเป็นกลุ่ม	ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่ม	- จำนวนกลุ่ม - จำนวนสินค้า	12 ส.ค. 63
3	ชุมชนสีเขียว เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	- จัดทำถังขยะลดโลกร้อน - จัดตั้งธนาคารขยะ	- จำนวนครัวเรือน ที่ทำถังขยะ	20 ก.ย. 63
4	จากวัฒนธรรม สู่นวัตกรรม	- นำผักมาแปรรูปอาหาร - จัดตลาดนัดสีเขียว ผักปลอดสาร - ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรม ที่เกี่ยวข้องกับอาหาร (เมนูอาหารรักษ์สุขภาพ, อาหารรักษ์โลก ฯลฯ)	เมนูอาหารรักษ์ โลก/รักษาสุขภาพ	21 ต.ค. 63
5	สร้างชุมชนเกื้อกูล เพิ่มพูนสามัคคี วิถีพอเพียง	จัดตั้งศูนย์ขยายเมล็ดพันธุ์ ผัก		5 ธ.ค. 63

ที่มา : ผู้วิจัย, 2564.

ขั้นตอนที่ 3 การคัดเลือกบุคคลต้นแบบและเชิดชูเกียรติ

เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ปฏิบัติงานในการขับเคลื่อนและสร้างต้นแบบในการทำงาน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร ได้ดำเนินกิจกรรมคัดเลือกบุคคลต้นแบบและเชิดชูเกียรติ โดยกำหนดเป็น 3 ระดับดังนี้

1. ระดับผู้บริหาร เป็นผู้มีผลงานในการกำหนดนโยบายและผลักดันกิจกรรมให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม (กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ พัฒนาการจังหวัด ผู้อำนวยการกลุ่มงาน)
2. ระดับผู้ปฏิบัติการ ที่มีคร้วเรือนในความรับผิดชอบปลูกผักสวนครัวมากกว่าร้อยละ 90 (กลุ่มเป้าหมายคือ พัฒนาการอำเภอ นักวิชาการพัฒนาชุมชนจังหวัด นักวิชาการพัฒนาชุมชนอำเภอ)
3. ระดับชุมชน เป็นชุมชนที่มีคร้วเรือนปลูกผักสวนครัว มากกว่าร้อยละ 90 (กลุ่มเป้าหมายระดับตำบล คือ นายกเทศมนตรี นายกอบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน)

เพื่อให้การดำเนินงานเกิดความยั่งยืนและเห็นผลเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร กำหนดแผนปฏิบัติการ และขั้นตอนการดำเนินงานปลูกผักสวนครัว เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร ครั้งที่ 2 (ระหว่างเดือนมกราคม – กันยายน 2564) ดังนี้ ตารางที่ 3 – 4 แผนปฏิบัติการ และขั้นตอนการดำเนินงานปลูกผักสวนครัว

ที่	กิจกรรม	วิธีการ/กลุ่มเป้าหมาย	หัวระยะเวลา ดำเนินการ
1	จะพัฒนาใครเขา ต้องพัฒนา ตัวเราก่อน	- ปลูกผักอย่างน้อย 10 ชนิด - เป้าหมาย เจ้าหน้าที่ และเครือข่าย	เดือนมกราคม 2564
2	บูรณาการ สร้างการรับรู้	- ประสาน อปท. ทุกแห่งร่วมกันขับเคลื่อน - การสั่งการ แปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ	เดือนมกราคม – กุมภาพันธ์ 2564
3	ประสานและ ปฏิบัติแบบเข้าถึง ทุกคร้วเรือน	- อถล. และ อช. แบ่งทีม แบ่งคร้วเรือน รับผิดชอบรายหมู่บ้านและส่งเสริมการปลูกผัก ทุกคร้วเรือนอย่างต่อเนื่อง - มีการบริหารจัดการและมีถังขยะเปียกลดโลกร้อน ทุกคร้วเรือนอย่างต่อเนื่อง	เดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน 2564
4	หนุนเสริม ความยั่งยืน	ศูนย์ขยายพันธุ์พืช/กองทุนเมล็ดพันธุ์พืช ตำบลละ 1 แห่ง ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	เดือนมกราคม – เมษายน 2564

ตารางที่ 3 – 4 แผนปฏิบัติการ และขั้นตอนการดำเนินงานปลูกผักสวนครัว (ต่อ)

5	ติดตามและประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - ติดตามและประเมินผลทุกเดือน - ถอดบทเรียน - มีสมาชิกกลุ่ม fb “ปลูกพืช ปลูกผัก ปลูกรัก กับชาวสกล” ครอบคลุมทุกพื้นที่ - ประชาสัมพันธ์ - คัดสรรชุมชน และบุคคลต้นแบบ “8 เดือน 8 เดือน” 	เดือนมกราคม – เมษายน 2564
6	กิจกรรมต่อเนื่อง	<ul style="list-style-type: none"> - วัฒนธรรมปลูกผัก (ทุกครัวเรือน) - ขับเคลื่อนศูนย์ขยายเมล็ดพันธุ์ให้มีชีวิต ตำบลละ 1 แห่ง - ถนนกินได้/คลังอาหารหมู่บ้าน - แฟน fb พันธุ์แท้ 	เดือนมกราคม – กันยายน 2564

ที่มา : ผู้วิจัย, 2564.

แนวทางการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจในประเด็นที่ 3 โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดสกลนคร

แนวทางในการแก้ไขปัญหาในประเด็นที่ 3 มีแค่ห้วงเวลาในระยะแรกระยะเดียวเท่านั้น เนื่องจากมีการแก้ไขปัญหได้แล้วเสร็จภายในห้วงระยะเวลาแรก จึงทำให้ไม่มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาในประเด็นดังกล่าวต่อ โดยมีรายละเอียดขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

ตารางที่ 3 – 5 แนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจในประเด็นที่ 3

ลำดับ	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
การเตรียมการก่อนรับแจ้งยืนยันสิทธิของเกษตรกรเพื่อเข้าร่วมโครงการ			
1.	จัดประชุมชี้แจงเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้อง	สิงหาคม 2563	สำนักงานเกษตรจังหวัด
2.	ประชาสัมพันธ์โครงการให้เกษตรกรชาวสวนลำไยมาแจ้งยืนยันสิทธิ	สิงหาคม 2563	สำนักงานเกษตรจังหวัด
3.	แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการระดับจังหวัด/ระดับอำเภอ และคณะทำงานตรวจสอบสิทธิระดับตำบล และเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดลงนามประกาศจังหวัด	ส.ค. – ก.ย. 2563	สำนักงานเกษตรจังหวัด

ตารางที่ 3 – 5 แนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจในประเด็นที่ 3 (ต่อ)

4.	จัดทำแผนการปฏิบัติงานโครงการฯ	ส.ค. – ก.ย. 2563	สำนักงานเกษตรจังหวัด
การดำเนินการรับแจ้งยืนยันสิทธิของเกษตรกรเพื่อเข้าร่วมโครงการฯ			
5.	ตรวจสอบรายชื่อเกษตรกรผู้มีสิทธิเข้าร่วมโครงการฯ	กันยายน 2563	สำนักงานเกษตรอำเภอ
6.	แจ้งเกษตรกรรายเดิมที่ยังไม่ปรับปรุงข้อมูล (ทบก.) ให้มาปรับปรุงข้อมูล และประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรรายใหม่ที่ประสงค์เข้าร่วมโครงการฯ ให้มาขึ้นทะเบียนเกษตรกร	ภายในวันที่ 15 ก.ย. 2563	สำนักงานเกษตรอำเภอ
7.	ตรวจสอบข้อมูล และบันทึกข้อมูลทะเบียนเกษตรกรลงในระบบสารสนเทศ กรมส่งเสริมการเกษตร	กันยายน 2563	สำนักงานเกษตรอำเภอ
8.	พิมพ์รายชื่อเกษตรกร เพื่อตรวจสอบสิทธิ และกดยืนยันข้อมูลในระบบสารสนเทศ กรมส่งเสริมการเกษตร	ภายในวันที่ 30 ก.ย. 2563	สำนักงานเกษตรอำเภอ
9.	คณะทำงานตรวจสอบสิทธิ์ ฯ ระดับตำบล ลงนามรับรองรายชื่อเกษตรกร	กันยายน 2563	คณะทำงาน ฯ ระดับตำบล
10.	คณะกรรมการฯ ระดับอำเภอ กลั่นกรอง ตรวจสอบข้อมูลและยืนยันรายชื่อเกษตรกร ให้คณะทำงาน ฯ ระดับจังหวัดพิจารณา	ภายในวันที่ 30 ก.ย. 2563	คณะกรรมการ ฯ ระดับอำเภอ
11.	คณะทำงานฯ ระดับจังหวัด พิจารณาข้อมูลอย่างถี่ถ้วนและกดยืนยันรายชื่อเกษตรกร ให้กรมส่งเสริมการเกษตรในระบบสารสนเทศ กรมส่งเสริมการเกษตร	ภายในวันที่ 15 ต.ค. 2563	คณะกรรมการ ฯ ระดับจังหวัด
12.	ประมวลผลและตรวจสอบข้อมูล พร้อมทั้งส่งรายชื่อให้ ธ.ก.ส.	เริ่มตั้งแต่ 15 - 31 ต.ค.2563	กรมส่งเสริมการเกษตร (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร)

ตารางที่ 3 – 5 แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจในประเด็นที่ 3 (ต่อ)

13.	จ่ายเงินให้เกษตรกรโดยโอนเงินเข้าบัญชีเกษตรกรโดยตรง	เริ่มตั้งแต่ 15 ต.ค. ถึง 15 ธ.ค. 2563	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)
การสรุปผลการดำเนินการโครงการ			
14.	สรุปผลการโอนเงินให้เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเยียวยาเกษตรกรชาวสวนลำไย ปี 2563	ภายในวันที่ 31 ธ.ค. 2563	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)
15.	รายงานผลการดำเนินโครงการเยียวยาเกษตรกรชาวสวนลำไย ปี 2563	หลังจากเสร็จสิ้นโครงการ	กรมส่งเสริมการเกษตร (สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร)

ที่มา : ผู้วิจัย, 2564.

ประเด็นกลุ่มปัญหาความเดือดร้อน/ความจำเป็นเร่งด่วนด้านสังคม/คุณภาพชีวิต

ในประเด็นด้านสังคม/คุณภาพชีวิต ที่มีสาเหตุมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คือการที่เศรษฐกิจถดถอย ทำให้ประชาชนเกิดความยากลำบากในการประกอบอาชีพ สถานประกอบการมีการปิดกิจการ เลิกจ้าง ทำให้มีผู้ว่างงานจำนวนมาก รวมถึงผู้ใช้แรงงานซึ่งเดินทางกลับจากกรุงเทพฯ และจังหวัดอื่น ที่ถูกนายจ้างเลิกจ้างหรือไม่มีงานให้ลูกจ้างเกิดผลกระทบ ทำให้ไม่ได้รับเงินค่าจ้าง ไม่ได้รับค่าชดเชย ได้รับสวัสดิการลดลง หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม

ตารางที่ 3 – 6 ประเด็นปัญหาความเดือดร้อน/คุณภาพชีวิต

ประเด็นปัญหาด้านสังคม/คุณภาพชีวิต	
ประเด็นปัญหา	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
1. แรงงานเกิดการว่างงาน	สำนักงานแรงงานจังหวัดสกลนคร
2. แรงงานที่เดินทางไปทำงานนอกภูมิลำเนา ไม่ได้รับเงินค่าจ้างหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม	สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดสกลนคร

ที่มา : ผู้วิจัย, 2564.

ผู้ที่ได้รับผลกระทบ ตามข้อมูลของสำนักงานแรงงานจังหวัดสกลนคร พบว่าจากระบบรายงานผู้ได้รับผลกระทบจากมาตรการป้องกันแก้ไขปัญหาเชื้อไวรัส COVID - 19 จังหวัดสกลนคร มีประชาชนมาลงทะเบียน จำนวน 67,370 คน และมีผู้ลงทะเบียนต้องการความช่วยเหลือในการจ้างงานระยะสั้น จำนวน 46,962 คน (มากที่สุดที่อำเภอพรรณานิคม จำนวน 9,604 คน รองลงมา

อำเภอภูพาน จำนวน 7,262 คน) และมีผู้ลงทะเบียนต้องการความช่วยเหลือด้านการส่งเสริมอาชีพ จำนวน 45,879 คน (มากที่สุดที่อำเภอพรรณานิคม จำนวน 9,622 คน รองลงมาอำเภอภูพาน จำนวน 7,230 คน)

จากข้อมูลของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแรงงานที่ทำงานกรุงเทพฯ ฯ และจังหวัดอื่น ๆ ที่ถูกเลิกจ้าง เดินทางกลับภูมิลำเนา มาขึ้นคำร้องเพื่อเรียกร้องสิทธิตามกฎหมาย แรงงานนอกระบบที่ไม่มีรายได้แน่นอนหรือมีรายได้ลดลง รวมถึงสถานประกอบกิจการที่เฝ้าระวังได้รับผลกระทบ อาจเกิดปัญหาการเลิกจ้าง เป็นกิจการประเภทโรงแรมรวมถึงร้านอาหาร จำนวน 29 แห่ง และลูกจ้าง จำนวน 284 คน

แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านสังคม/คุณภาพชีวิตในประเด็นที่ 1

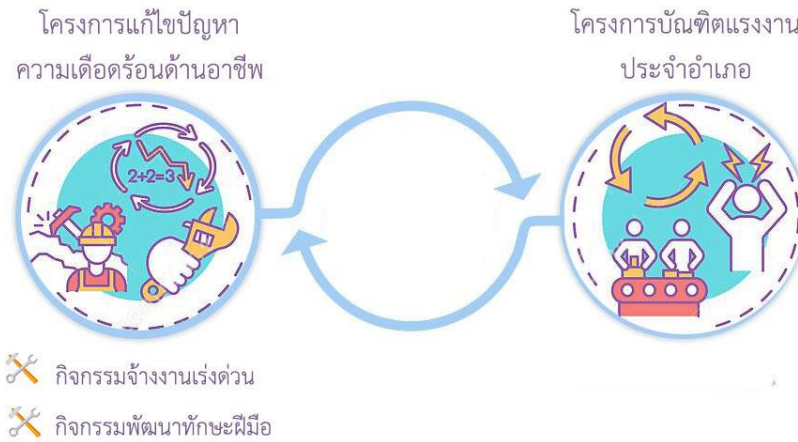
โดยสำนักงานแรงงานจังหวัดสกลนคร

สำนักงานแรงงานจังหวัดสกลนครจัดทำโครงการภายใต้แผนงาน/โครงการที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมตามบัญชีท้าย พ.ร.ก. ให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2563 เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงแรงงาน จำนวน 2 โครงการ ประกอบด้วย

1. โครงการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนด้านอาชีพ เป้าหมาย 1,080 คน งบประมาณ 5,382,000 บาท
2. โครงการบัณฑิตแรงงานประจำอำเภอในจังหวัดสกลนคร เป้าหมาย จ้างบัณฑิตแรงงานในพื้นที่ 18 อำเภอ ๆ ละ 2 คน รวมเป็น 36 คน เพื่อให้บริการด้านแรงงานแก่ประชาชนในพื้นที่ ให้สามารถมีอาชีพ มีงานทำ มีทักษะฝีมือ ได้รับการคุ้มครองดูแลสิทธิและผลประโยชน์จากการทำงานให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด งบประมาณรวม 8,100,000 บาท

ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนด้านอาชีพ มีการจัดทำแผนปฏิบัติการโครงการ ฯ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 โดยรอบที่ 1 (ตุลาคม 2563 – 31 มีนาคม 2564) ได้ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงแรงงาน เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน ช่วยเหลือฟื้นฟูเยียวยา หลังประสบภัย และช่วยเหลือกำลังแรงงานผู้เดือดร้อนด้านอาชีพ มี 2 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) กิจกรรมจ้างงานเร่งด่วน จำนวน 12 โครงการ เป้าหมาย 230 คน งบประมาณ จำนวน 660,000 บาท และ 2) กิจกรรมพัฒนาทักษะฝีมือ จำนวน 17 โครงการ เป้าหมาย 340 คน งบประมาณ 663,000 บาท รวมทั้งสิ้น 29 โครงการ เป้าหมาย 570 คน งบประมาณรวม 1,323,000 บาท

แผนภาพที่ 3 – 5 แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านสังคมของสำนักงานแรงงานจังหวัดสกลนคร

ที่มา : ผู้วิจัย, 2564.

การดำเนินการของสำนักงานแรงงานจังหวัดสกลนคร ได้มีการประสานกับเครือข่ายด้านแรงงาน อาสาสมัครแรงงานระดับตำบล หน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงาน อำเภอท้องที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสำรวจความเดือดร้อนของประชาชนที่ประสบความเดือดร้อนจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 วิฤทธิเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดการว่างงานและขาดรายได้ หรือผู้มีรายได้น้อยและต้องการความช่วยเหลือตามแนวทางของโครงการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนด้านอาชีพซึ่งเครือข่ายด้านแรงงาน อาสาสมัครแรงงานระดับตำบล หน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงาน อำเภอท้องที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ได้มีการจัดทำแผนงาน/โครงการ เพื่อเสนอขอรับงบประมาณจากกระทรวงแรงงาน โดยสำนักงานแรงงานจังหวัดสกลนครได้รวบรวมและพิจารณากลับกรองแผนงาน/โครงการของพื้นที่เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงแรงงาน เมื่อได้รับแจ้งการจัดสรรงบประมาณจากกระทรวงแรงงานแล้วจึงดำเนินการจัดประชุมคณะกรรมการศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบความเดือดร้อนด้านอาชีพ กระทรวงแรงงานประจำจังหวัด เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนงาน/โครงการให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับ จากนั้นจึงเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดให้ความเห็นชอบเพื่อพิจารณาอนุมัติโครงการดังกล่าวต่อไป

ในการจัดทำแผนปฏิบัติการมีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการติดตามผลการดำเนินงานในพื้นที่ รวมทั้งมีการแจ้งหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ให้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ตามระเบียบกระทรวงแรงงานว่าด้วยการใช้จ่ายเงินเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนด้านอาชีพ พ.ศ.2561 และระเบียบกระทรวงแรงงานว่าด้วยการใช้จ่ายเงินเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนด้านอาชีพ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563

แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านสังคม/คุณภาพชีวิต ในประเด็นที่ 2

โดยสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดสกลนคร

สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดสกลนคร มีแนวทางในการช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย หากลูกจ้างไม่ได้รับความเป็นธรรม ไม่ได้รับความปลอดภัยในการทำงาน นอกจากนี้ยังให้การช่วยเหลือในการติดต่อหน่วยงานราชการ เพื่อชี้แจงขั้นตอนการดำเนินการต่าง ๆ ของข้อกฎหมาย ให้ข้อมูลช่องทางการร้องเรียนร้องทุกข์ในระบบ E – Service สร้างการรับรู้ผ่านระบบกลุ่มไลน์ เฟสบุ๊ค และยูทูป รวมถึงส่งเสริมให้แรงงานนอกระบบได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือ เพื่อเพิ่มโอกาสในการสร้างงาน สร้างอาชีพให้มั่นคง และรณรงค์ให้แรงงานนอกระบบเข้าถึงสวัสดิการของประกันสังคมในภาคสมัครใจ ทั้งยังใช้แนวทางการสร้างงานสัมพันธ์เชิงรุกในภาวะวิกฤติ พร้อมทั้งส่งเสริมให้แรงงานนอกระบบมีการรวมกลุ่มสร้างอาชีพและมีอำนาจในการต่อรองราคาของผลิตภัณฑ์

ประเด็นกลุ่มปัญหาความเดือดร้อน/ความจำเป็นเร่งด่วน : การให้ความช่วยเหลือ ร้องทุกข์/ร้องเรียน

การดำเนินการแก้ไขปัญหาในประเด็นกลุ่มปัญหาด้านการให้ความช่วยเหลือ ร้องทุกข์/ร้องเรียน เป็นการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาประเทศ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และชีวิตวิถีใหม่ เนื่องจากเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจทั้งธุรกิจขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และรายย่อย เกิดปัญหาการขาดสภาพคล่องไม่สามารถดำเนินกิจการได้ ส่งผลให้เกิดการเลิกจ้างงานจำนวนมาก และประชาชนที่ได้รับผลกระทบจึงจำเป็นต้องเดินทางกลับภูมิลำเนาเนื่องจากไม่มีงานทำ ขาดรายได้ ไม่มีเงินสำหรับดำรงชีพ เป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาความยากจน ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ปัญหาครอบครัว ปัญหาด้านสุขภาพ การไร้ที่อยู่ ไร้ที่ดินทำกิน ปัญหาหนี้สิน ปัญหาการพนัน ปัญหายาเสพติด ฯลฯ ซึ่งศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสกลนครเป็นหน่วยงานรับเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ ให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ โดยการประสานความร่วมมือกับส่วนราชการอื่น ๆ ภายในจังหวัดสกลนคร เพื่อให้การดำเนินการบรรลุเป้าหมายหลักในการคลี่คลายปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนต่อไป

ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาประเด็นความเดือดร้อน/ความจำเป็นเร่งด่วน ภายใต้กรอบนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสกลนครได้แบ่งระยะเวลาในการดำเนินการออกเป็น 3 ห้วงระยะเวลา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ในห้วงระยะเวลาที่ 1 ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสกลนคร และศูนย์ดำรงธรรมอำเภอ ทุกอำเภอในพื้นที่จังหวัดสกลนคร ได้มุ่งเน้นไปที่การรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์สำหรับประชาชนที่ไม่ได้รับเงินช่วยเหลือตามมาตรการเยียวยาขาดเซยรายได้แก่ลูกจ้างของสถานประกอบการที่ได้รับผลกระทบหรือผู้ได้รับผลกระทบอื่น ๆ ของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) โดยแบ่งเป็น 3 รอบ คือ รอบที่ 1 ระหว่างวันที่ 7 – 15 พฤษภาคม 2563 จำนวน 7,073 ราย รอบที่ 2 ระหว่างวันที่ 18 – 22 พฤษภาคม 2563 จำนวน 5,693 ราย รอบที่ 3 ระหว่างวันที่ 25 – 29 พฤษภาคม 2563 จำนวน 5,994 ราย รวมทั้งสิ้น จำนวน 18,760 ราย

แนวทางการแก้ไขปัญหาในห้วงระยะเวลาที่ 1 ประกอบด้วยแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

1. ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสกลนครและศูนย์ดำรงธรรมอำเภอ เป็นศูนย์รับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์เกี่ยวกับมาตรการเยียวยาขาดเซยรายได้แก่ลูกจ้างของสถานประกอบการที่ได้รับผลกระทบหรือผู้ได้รับผลกระทบอื่น ๆ ของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ตั้งแต่วันที่ 18 – 29 พฤษภาคม 2563

2. จัดเตรียมเจ้าหน้าที่ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสกลนครและศูนย์ดำรงธรรมอำเภอ อำนวยความสะดวกในการรับเรื่อง ให้ข้อมูล ให้คำปรึกษา รวมทั้งจำแนกประเด็นปัญหาที่ผู้ร้องประสงค์ร้องเรียนร้องทุกข์

3. ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสกลนคร ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานประสานและรวบรวมข้อมูลจากศูนย์ดำรงธรรมอำเภอทั้งหมด 18 อำเภอ เพื่อนำมาประมวลผล จัดประเภทตามกลุ่มปัญหา ดังนี้

3.1 ลงทะเบียนไม่สำเร็จ

3.2 อยู่ระหว่างการตรวจสอบข้อมูล/ข้อมูลที่น่าส่งเพิ่มเติม/ข้อมูลที่ขอทบทวนสิทธิ

3.3 ไม่ได้รับสิทธิตามมาตรการเยียวยา

3.4 ระบบแจ้งว่าได้รับสิทธิแล้ว แต่โอนเงินไม่สำเร็จ/มีปัญหาเลขบัญชีไม่ถูกต้อง

3.5 ยกเลิกการลงทะเบียนโดยไม่ตั้งใจ/เข้าใจผิด

3.6 กรณีอื่นๆ

4. ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสกลนคร จัดทำฐานข้อมูล (Database) เก็บรวบรวมไว้ในระบบคอมพิวเตอร์เพื่อรวบรวมสถิติและข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ยื่นอุทธรณ์ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการตรวจสอบและติดตามผลอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

5. ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสกลนคร รวบรวมเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ของประชาชนเกี่ยวกับมาตรการขาดเซยรายได้แก่ผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ให้กระทรวงการคลังพิจารณาให้ความช่วยเหลือตามอำนาจหน้าที่

ในห้วงระยะเวลาที่ 2 ช่วงเดือนพฤศจิกายน 2563 ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสกลนคร ได้รับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ในห้วงระยะเวลาดังกล่าว จำนวนทั้งสิ้น 25 เรื่อง ดำเนินการบูรณาการแก้ไขปัญหาร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 25 เรื่อง แยกตามประเภทได้แก่ แจ้งเบาะแส จำนวน 5 เรื่อง เตือนรื้อนราคาญ จำนวน 2 เรื่อง กล่าวโทษเจ้าหน้าที่รัฐ/หน่วยงานของรัฐ จำนวน 2 เรื่อง ปัญหาที่ดิน จำนวน 2 เรื่อง ขอความช่วยเหลือ จำนวน 7 เรื่อง ปัญหาหนี้ในระบบ จำนวน 1 เรื่อง เรื่องอื่นๆ จำนวน 6 เรื่อง

ในห้วงระยะเวลาที่ 3 เดือนธันวาคม 2563 – มกราคม 2564 ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสกลนคร ได้รับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ในห้วงระยะเวลาดังกล่าว จำนวนทั้งสิ้น 54 เรื่อง ดำเนินการบูรณาการแก้ไขปัญหาร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 54 เรื่อง แยกตามประเภทได้แก่ แจ้งเบาะแส จำนวน 5 เรื่อง เตือนรื้อนราคาญ จำนวน 4 เรื่อง กล่าวโทษเจ้าหน้าที่รัฐ/หน่วยงานของรัฐ จำนวน 13 เรื่อง ปัญหาที่ดิน จำนวน 3 เรื่อง ขอความช่วยเหลือ จำนวน 11 เรื่อง เรื่องอื่นๆ จำนวน 18 เรื่อง

แนวทางการแก้ไขปัญหาในห้วงระยะเวลาที่ 2 - 3 ประกอบด้วยแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

1. ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสกลนครและศูนย์ดำรงธรรมอำเภอ เป็นศูนย์รับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่
2. จัดเตรียมเจ้าหน้าที่ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสกลนครและศูนย์ดำรงธรรมอำเภอ อำนวยความสะดวกในการรับเรื่อง ให้ข้อมูล ให้คำปรึกษา ตลอดจนชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ร้องรวมทั้งจำแนกประเด็นปัญหาที่ผู้ร้องประสงค์ร้องเรียนร้องทุกข์
3. ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสกลนคร ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานประสานและรวบรวมข้อมูลจากศูนย์ดำรงธรรมอำเภอทั้งหมด 18 อำเภอ เพื่อนำมาประมวลผล จัดประเภทตามกลุ่มปัญหา
4. ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสกลนคร จัดทำฐานข้อมูล (Database) เก็บรวบรวมไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อรวบรวมสถิติและข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ร้องเรียน เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการตรวจสอบและติดตามผลอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

ผลของนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันที่ทำให้เกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร

ผลที่ได้จากการดำเนินการประเด็นกลุ่มปัญหาความเดือดร้อน/ความจำเป็น เร่งด่วน ด้านเศรษฐกิจ

การแก้ไขปัญหาในประเด็นด้านเศรษฐกิจมีหน่วยงานรับผิดชอบ 3 หน่วยงาน คือ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสกลนคร รับผิดชอบในประเด็นการแก้ไขปัญหาภาวะเศรษฐกิจถดถอย สินค้าเกษตรราคาตกต่ำ ไม่สามารถส่งออกได้ โดยเน้นไปที่การวางแผนและการดำเนินการเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่และติดตามสถานการณ์เศรษฐกิจในพื้นที่ พร้อมทั้งเร่งกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร รับผิดชอบในประเด็นการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากความไม่มั่นคงทางอาหาร โดยการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการ 90 วัน ซึ่งเน้นการปลูกผักสวนครัวเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารรวมถึงการสร้างวัฒนธรรมปลูกผักประจำครัวเรือน และสำนักงานเกษตรจังหวัดสกลนครรับผิดชอบในประเด็นการแก้ไขปัญหาเกษตรกรชาวสวนลำไยที่ได้รับผลกระทบทางด้านการผลิตและการตลาด ผ่านโครงการเยียวยาเกษตรกรชาวสวนลำไย ปี 2563 โดยมีรายละเอียดผลการดำเนินการตามโครงการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนคร ประเด็นกลุ่มปัญหาความเดือดร้อน/ความจำเป็นเร่งด่วน ด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

การแก้ไขปัญหาภาวะเศรษฐกิจถดถอยที่เกิดขึ้นในจังหวัดสกลนคร โดยสำนักงานพาณิชย์จังหวัดสกลนคร ซึ่งในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ มีการแบ่งห้วงระยะเวลาในการแก้ไขปัญหาออกเป็น 3 ห้วง โดยห้วงระยะเวลาที่ 1 เน้นไปที่การวางแผนและดำเนินการเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่และการติดตามสถานการณ์เศรษฐกิจในพื้นที่ ซึ่งผลของการดำเนินการมีรายละเอียดดังนี้

1. การดำเนินโครงการพาณิชย์ ลดราคา! ช่วยประชาชน Lot 4 ภายใต้โครงการพาณิชย์ร่วมใจสู้ภัย Covid – 19 “ลดราคา ช่วยประชาชน Lot 4” 18 ครั้ง ครบทั้ง 18 อำเภอ ๆ ละ 2 วันงบประมาณทั้งสิ้น 320,000 บาท โดยมีห้างท้องถิ่นเข้าร่วมกิจกรรม 2 ราย คือ บริษัทบิ๊กซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์ จำกัด (มหาชน) สาขาในจังหวัดสกลนคร และบริษัทเล้งเส็งจำกัด มูลค่าการจำหน่ายสินค้า 1,844,200 บาท สามารถลดค่าครองชีพให้แก่ประชาชนในจังหวัดสกลนคร และจังหวัดใกล้เคียงเป็นเงินจำนวนทั้งสิ้น 787,059 บาท

2. จัดกิจกรรมเชื่อมโยงการจำหน่ายเนื้อสุกร จัดหาและจำหน่ายเนื้อหมู 12 ครั้ง ๆ ละ 100 – 150 กิโลกรัม จำหน่ายกิโลกรัมละ 130 บาท ในระหว่างเดือน กรกฎาคม - สิงหาคม 2563

มูลค่าการจำหน่ายสินค้า 169,000 บาท สามารถลดค่าครองชีพให้แก่ประชาชนในจังหวัดสกลนคร เป็นเงินจำนวนทั้งสิ้น 39,000 บาท

3. ผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการสร้างมูลค่าสินค้า ได้ดำเนินการส่งเสริมให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ จำนวน 6 กิจกรรม และเกิดมูลค่าทางการค้า ยอดรวมของมูลค่าทั้งหมด 11,768,729 บาท

4. วันที่ 1 – 5 พฤศจิกายน 2562 นำผู้ประกอบการเข้าร่วมงานมหกรรมผ้าทออีสาน “ESAAN FABRIC EXPO 2019” ระหว่างวันที่ 1 – 5 พฤศจิกายน 2562 ณ ศูนย์ประชุมและแสดงสินค้านานาชาติขอนแก่น (KICE) อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำนวน 11 ราย สร้างรายได้มูลค่า 100,000 บาท

5. วันที่ 6–8 ธันวาคม 2562 นำผู้ประกอบการเข้าร่วมงานมหกรรม บิสคลับ กาฬสินธุ์ ระหว่างวันที่ 6 – 8 ธันวาคม 2562 ณ ลานหน้าห้างบิ๊กซี จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 6 ราย สร้างรายได้มูลค่า 35,000 บาท

6. วันที่ 17มกราคม 2563 สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสกลนครได้ส่งเสริมช่องทางการตลาด โดยจัดหาช่องทางการจัดจำหน่ายให้แก่ผู้ประกอบการ OTOP SMEs รายย่อย และสมาชิก Moc Biz Club อย่างต่อเนื่อง ขับเคลื่อนและเชื่อมโยงโดยจัดหาช่องทางการตลาดให้แก่สหกรณ์โคนมวาริชภูมิ จำกัด อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร (โครงการพระราชดำริ) เพื่อเป็นอีกหนึ่งช่องทางการจำหน่าย และกระจายสินค้าในจังหวัดสกลนครเพิ่มมากขึ้น ในครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายภาคเอกชน บริษัทแล้งแล้ง จำกัด โดยมีการจัดส่งสินค้าครั้งแรกจำนวน 400 ลัง คิดเป็นมูลค่า 100,000 บาท

7. วันที่ 11 – 29 กุมภาพันธ์ 2563 สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสกลนคร ร่วมกับกรมทหารราบที่ 3 จัดแสดงและจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์สินค้าของศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างบ้านกุดนาขาม อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร โครงการในพระราชดำริ ในระหว่างวันที่ 11 – 29 กุมภาพันธ์ 2563 ณ ห้างสรรพสินค้าโรบินสันสกลนคร จังหวัดสกลนคร ที่สนับสนุนพื้นที่ในการจัดงานดังกล่าว เพื่อประชาสัมพันธ์และส่งเสริมช่องทางการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์สินค้าของศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างบ้านกุดนาขาม อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร โครงการในพระราชดำริ ซึ่งมีสินค้าหลากหลาย อาทิ เครื่องปั้นดินเผา เครื่องเคลือบ ดอกไม้ประดิษฐ์ ชุดผ้าไหมแปรรูป และการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ที่มีความงดงาม ฝีมือประณีต และทรงคุณค่า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมช่องทางการตลาด และกระตุ้นการสร้างการรับรู้ให้สินค้าเป็นที่รู้จักแพร่หลายในภูมิภาคและต่างภูมิภาคต่อไป สร้างรายได้มูลค่า 10,000 บาท

8. จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่ยูู้จักเพิ่มมากขึ้นและเพื่อกระตุ้นยอดการซื้อขายของศูนย์จำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ของจังหวัดสกลนคร จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ 1) ร้านบ้านพอเพียง 2) อุทยานบัวเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร เพื่อเปิดโอกาสให้มีสถานที่จำหน่ายสินค้าทาง

การเกษตรที่สำคัญ ได้มีโอกาสให้ผู้ผลิต ผู้บริโภค และประชาชนที่รักสุขภาพ เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ซื่อซื่อขายกันในชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งสินค้าที่สำคัญประกอบด้วย พืช ผัก ผลไม้อินทรีย์ สมุนไพรอินทรีย์ สินค้าแปรรูปจากเกษตรอินทรีย์ โดยศูนย์ดังกล่าวเปิดให้บริการทุกวันไม่เว้นวันหยุดราชการ โดยมีมูลค่าการจำหน่ายรวมทั้ง 2 ร้าน ตั้งแต่เดือน ต.ค. 62 - ก.ย. 63 รวมทั้งสิ้น 1,943,505 บาท

9. ได้ดำเนินการส่งเสริมและขับเคลื่อนตลาดต้องชม จำนวน 3 แห่ง เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาด ประชาสัมพันธ์สินค้าที่มีชื่อเสียงของจังหวัดสกลนครให้เป็นที่รู้จัก กระตุ้นเศรษฐกิจ และส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ ซึ่งสามารถสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากและมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน รวมจำนวน 546,4000 บาท

10. ตลาดต้องชมย่านเมืองเก่าสกล ถนนผ้าคราม อ.เมือง สร้างรายได้กระตุ้นเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน (ต.ค. 62 - ก.ย.63) จำนวน 306,1500 บาท

11. ตลาดต้องชมโนนหอม วิถีชุมชน คนภูไท อ.เมือง สร้างรายได้กระตุ้นเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน (ต.ค. 62 - ก.ย.63) จำนวน 97,500 บาท

12. ตลาดต้องชมพญาเต่างอย อ.เต่างอย สร้างรายได้กระตุ้นเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน (ต.ค. 62 - ก.ย.63) จำนวน 2,305,000 บาท

13. ได้ดำเนินการจัดจุดจำหน่ายสินค้าให้กับผู้ประกอบการ/เกษตรกรที่ต้องการพื้นที่ในการจำหน่ายสินค้าเกษตร สินค้าชุมชน ตามโครงการเชื่อมโยงการค้า บรรเทาความเดือดร้อนสถานการณ์ Covid - 19 เพื่อเป็นการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาที่มีความเร่งด่วนให้กับเกษตรกรในพื้นที่ และบรรเทาความเดือดร้อนให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการในจังหวัดสกลนคร โดยกำหนดจัดกิจกรรมทั้งหมด 8 ครั้ง ระหว่างวันที่ 22 มิถุนายน - 20 กรกฎาคม 2563 ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการ/เกษตรกร ที่ได้รับผลกระทบจาก Covid - 19 จำนวน 29,300 บาท

14. ดำเนินงานโครงการร่วมค้าประชารัฐชุมชนประจำปี 2563 กิจกรรมเสริมสร้างช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชนและพัฒนาสินค้าและ/หรือการบริการตามศักยภาพของพื้นที่ในการจัดจุดจำหน่ายสินค้าชุมชน ภายใต้โครงการร่วมค้าประชารัฐ จำนวนไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง (โดยให้มีความสอดคล้องตามมาตรการสถานการณ์ในช่วง Covid - 19) ซึ่งจัดงานดังกล่าว จำนวน 2 ครั้ง ผู้ประกอบการสินค้าเกษตร/สินค้าชุมชน/OTOP/Biz Club และสินค้า GI จังหวัดสกลนคร จำนวน 30 ราย โดยแบ่งจำนวนผู้ประกอบการออกเป็นครั้งละ 15 ราย เข้าร่วมจำหน่ายสินค้า ซึ่งภายในงานมีการจัดแสดงและจำหน่ายสินค้า มีสินค้า อาทิเช่น ผลิตภัณฑ์ผ้าครามธรรมชาติสกลนคร น้ำหมากเม่าสกลนคร เครื่องเซรามิกศูนย์ศิลปาชีพบ้านกุดนาขาม และสินค้าเกษตรอินทรีย์

- ครั้งที่ 1 จำนวน 15 ราย ระหว่างวันที่ 29 - 31 กรกฎาคม 2563 ณ บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดสกลนคร (หลังเก่า) อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

- ครั้งที่ 2 จำนวน 15 ราย ระหว่างวันที่ 5 – 7 สิงหาคม 2563 ณ บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดสกลนคร (หลังเก่า) อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร โดยสามารถเพิ่มรายได้ให้กับผู้ประกอบการและประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ Covid – 19 รวมมูลค่าการจำหน่ายสินค้าทั้ง 2 ครั้ง จำนวน 156,243 บาท

15. จัดงาน“สกลนคร มาร์เก็ต” โครงการร่วมค้าประชารัฐชุมชนประจำปี 2563 ช่องทางการจำหน่ายสินค้า และเพิ่มรายได้ให้กับผู้ประกอบการและประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ Covid – 19 มูลค่าการจำหน่ายสินค้า จำนวน 156,423 บาท

16. นำผู้ประกอบการ Biz club/เกษตรกร จำนวน 11 ราย เข้าร่วมจำหน่ายสินค้าตามโครงการ “ตลาดร่วมใจ ไทยช่วยไทย” ระหว่างวันที่ 12 มิถุนายน – 30 สิงหาคม 2563 ทุกวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ บริเวณศูนย์การค้าโรบินสัน ไลฟ์สไตล์ สกลนคร ภายในงานมีสินค้าชุมชนมากมายมาให้เลือกซื้อ เช่น สินค้าเกษตรอินทรีย์ อินทผลัมสด ข้าวฮาง ผ้าย้อมคราม และเครื่องจักสาน เป็นต้น เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า และสร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการในจังหวัดสกลนครเชิญชวนไปซื้อ “ตลาดร่วมใจ” ไทสกลนคร ช่วยกัน ซึ่งในการดำเนินการสามารถสร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการ Biz Club/เกษตรกร จำนวน 299,578 บาท

17. ดำเนินการจัดกิจกรรมกระตุ้นและเชื่อมโยงการซื้อขายสินค้าและบริการในตลาดต้องชม ประจำปีงบประมาณ 2563 จำนวน 2 กิจกรรม เกิดมูลค่าการจำหน่ายสินค้าได้จำนวน 499,300 บาท

18. จัดกิจกรรมตลาดต้องชมน่านเมืองเก่าสกล ถนนผ้าคราม เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่

19. การจัดงานเทศกาลดนตรี ศิลปะและวัฒนธรรม “Sakon Nakhon Street Fest 2020” กิจกรรมกระตุ้นและเชื่อมโยงการซื้อขายสินค้าและบริการในตลาดต้องชม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการซื้อขายสินค้า เพื่อส่งเสริมการขายในช่วง Covid – 19 โดยใช้ชื่อย่ออย่างเป็นทางการว่า “Sakon Nakhon Street Fest 2020” ณ ตลาดต้องชมน่านเมืองเก่าสกล ถนนผ้าคราม อำเภอเมืองจังหวัดสกลนคร จำนวน 4 ครั้ง ในวันที่ 12 – 13 กันยายน 2563 และวันที่ 19 – 20 กันยายน 2563 โดยกิจกรรมภายในงาน อาทิการแสดงดนตรี/ศิลปวัฒนธรรม การ Live เพจ มหัทศจรีย์สกลนคร เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าของผู้ประกอบการถนนผ้าคราม และกิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว อาทิ กิจกรรม Workshop งานศิลปะและงานกราฟฟิเกี่ยวกับผ้าครามสีธรรมชาติสกลนคร เกิดมูลค่าการซื้อขาย 282,000 บาท

20. กิจกรรมกระตุ้นและเชื่อมโยงการซื้อขายสินค้าและบริการในตลาดต้องชม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 ณ ตลาดต้องชมพญาเต่างอย อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร โดยกำหนดจัด

จำนวน 2 วัน ระหว่างวันที่ 26 – 27 กันยายน 2563 ณ ตลาดต้องชมพญาเต่างอย อำเภอยางน้อย จังหวัดสกลนคร เกิดมูลค่าการซื้อขาย 217,300 บาท

21. นำผู้ประกอบการสินค้า GI ได้แก่ สหกรณ์โคขุนโพนยางคำ และกลุ่มผ้าคราม ธรรมชาติสกลนคร เข้าร่วมกิจกรรม “เซลล์แมนจังหวัด จัดซื้อขายแลกเปลี่ยน Counter Trader” ภายใต้วิสัยทัศน์ “เกษตรผลิต พาณิชย์ตลาด” ในวันที่ 28 สิงหาคม 2563 ณ โรงแรมรามารการ์เดนที่ กรุงเทพมหานคร สามารถจับคู่เจรจาธุรกิจ เกิดมูลค่าซื้อขาย จำนวน 2,165,000 บาท

22. นำผู้ประกอบการสินค้า GI และสินค้าที่มีศักยภาพของจังหวัดสกลนคร จำนวน 40 ราย ออกบูทแสดงและจำหน่ายสินค้า ภายใต้โครงการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้า จังหวัดสกลนครเชื่อมโยงอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง ในงานประเพณีแห่ปราสาทผึ้ง จังหวัดสกลนคร ระหว่างวันที่ 26 กันยายน – 1 ตุลาคม 2563 รวมมูลค่าการจำหน่ายสินค้า จำนวน 766,750 บาท

23. กิจกรรมการเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย ห้างท้องถิ่น ค้าปลีก - ส่ง บริษัทเลี้ยงเสียง กรุ๊ป ร่วมนำสินค้าอุปโภค - บริโภคที่จำเป็นแก่การครองชีพ/เครือข่ายภาคเกษตรกรรมสกลนคร จำหน่ายสินค้าชุมชน ได้แก่ สินค้าเกษตรอินทรีย์ และเชื่อมโยงผู้ประกอบการจากจังหวัดนครพนม จำหน่ายปลาบิลสด ศรีสงคราม จังหวัดนครพนม (เชื่อมโยงภายใต้โครงการธงฟ้าราคาประหยัด ลดค่าครองชีพประชาชน ปี 2563) วันที่ 20 พฤษภาคม 2563 ณ บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดสกลนคร (หลังเก่า) ยอดจำหน่าย 43,450 บาท

24. การเจรจาการค้าและทำข้อตกลงการแลกเปลี่ยนสินค้า ระหว่างกลุ่มเกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ นิคมอุตสาหกรรม ฯลฯ ในกลุ่มสินค้า 4 กลุ่ม ได้แก่ ผลไม้ ข้าวสาร ปศุสัตว์ ประมง ซึ่งจังหวัดสกลนคร มีการแลกเปลี่ยนสินค้ากับจังหวัดเพชรบุรี โดยแลกเปลี่ยนข้าวหอมมะลิกับอาหารทะเลแห้ง มูลค่า 30,000 บาท โดยมีกำหนดส่งมอบสินค้าในวันที่ 11 กรกฎาคม 2563 และมีการเจรจาแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าของจังหวัดสกลนครกับจังหวัดเพชรบุรี โดยเพิ่มชนิดสินค้า ได้แก่ เนื้อโคขุน น้ำหมากเม่า ข้าวฮาง ผ้าย้อมคราม และเครื่องจักสาน

25. ดำเนินการจัดหาตลาดให้กับเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าทั้งในและนอกพื้นที่ สพจ. ต้นทาง - ปลายทาง เชื่อมโยงการค้าผู้ประกอบการค้าผลไม้จังหวัดสกลนครกับกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมังคุดจังหวัดจันทบุรี มาจำหน่ายที่จังหวัดสกลนคร และประชาสัมพันธ์รับการสั่งซื้อมังคุดจังหวัดจันทบุรีจากหน่วยงานราชการ และหน่วยงานเอกชนในพื้นที่จังหวัดสกลนคร ช่วยกระจายผลผลิตมังคุดจากกลุ่มเกษตรกร ได้จำนวน 496,000 กิโลกรัม เป็นเงินจำนวนทั้งสิ้น 9,920,000 บาท

26. เชื่อมโยงและเพิ่มช่องทางการจำหน่ายให้กับกลุ่มเกษตรกร ผู้เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามจังหวัดกาฬสินธุ์ มาจำหน่ายที่จังหวัดสกลนคร ในราคากิโลกรัมละ 200 - 250 บาท ซึ่งได้กระจายจุดจำหน่ายช่วยเหลือเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามในการระบายกุ้งได้จำนวน 1,040 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 260,000 บาท

27. เชื่อมโยงการค้าผู้ประกอบการค้าปลานิลสด จังหวัดนครพนม นำสินค้ามาจำหน่ายในพื้นที่จังหวัดสกลนคร สามารถช่วยเหลือผู้ประกอบการกระจายปลานิลสดจากจังหวัดนครพนมได้จำนวนรวม 500 กิโลกรัม

28. ได้ดำเนินการจัดจุดจำหน่ายสินค้าให้กับผู้ประกอบการ/เกษตรกร ที่ต้องการพื้นที่ในการจำหน่ายสินค้าเกษตร สินค้าชุมชน ตามโครงการเชื่อมโยงการค้า บรรเทาความเดือดร้อนสถานการณ์ Covid - 19 เพื่อเป็นการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาที่มีความเร่งด่วนให้กับเกษตรกรในพื้นที่ และบรรเทาความเดือดร้อนให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการในจังหวัดสกลนคร โดยกำหนดจัดกิจกรรมทั้งหมด 8 ครั้ง ระหว่างวันที่ 22 มิถุนายน - 20 กรกฎาคม 2563 ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการ/เกษตรกร ที่ได้รับผลกระทบจาก Covid - 19 จำนวน 29,300 บาท

29. ดำเนินงานโครงการร่วมค้าประชารัฐชุมชนประจำปี 2563 กิจกรรมเสริมสร้างช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชนและพัฒนาสินค้า/หรือการบริการตามศักยภาพของพื้นที่ในการจัดจุดจำหน่ายสินค้าชุมชน - ภายใต้โครงการร่วมค้าประชารัฐ จำนวนไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง (โดยให้มีความสอดคล้องตามมาตรการสถานการณ์ในช่วง Covid - 19) ซึ่งจัดงานดังกล่าว จำนวน 2 ครั้ง มีผู้ประกอบการสินค้าเกษตร/สินค้าชุมชน/OTOP/Biz Club และสินค้า GI จังหวัดสกลนคร จำนวน 30 ราย โดยแบ่งจำนวนผู้ประกอบการออกเป็นครั้งละ 15 ราย เข้าร่วมจำหน่ายสินค้า ซึ่งภายในงานมีการจัดแสดงและจำหน่ายสินค้า มีสินค้า อาทิเช่น ผลิตภัณฑ์ผ้าครามธรรมชาติสกลนคร น้ำหมักเมาสกลนคร เครื่องเซรามิกศูนย์ศิลป์ปาชีฟ บ้านกุดนาขาม และสินค้าเกษตรอินทรีย์

ครั้งที่ 1 จำนวน 15 ราย ระหว่างวันที่ 29 - 31 กรกฎาคม 2563 ณ บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดสกลนคร (หลังเก่า) อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

ครั้งที่ 2 จำนวน 15 ราย ระหว่างวันที่ 5 - 7 สิงหาคม 2563 ณ บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดสกลนคร (หลังเก่า) อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

ซึ่งสามารถเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า และเพิ่มรายได้ให้กับผู้ประกอบการและประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ Covid - 19 จำนวน 156,423 บาท

30. การส่งเสริมกำกับดูแลสินค้าเกษตรและสินค้าแปรรูป เพื่อสร้างศักยภาพของสินค้าให้สามารถแข่งขันได้ในตลาด

31. นำผู้ประกอบการที่ได้รับเครื่องหมายสำปะหลังตามโครงการเพิ่มศักยภาพการแปรรูปมันสำปะหลัง จำนวน 16 กลุ่ม เข้าร่วมอบรมเรื่องการใช้ประโยชน์จากระบบตลาดข้อตกลง และการเชื่อมโยงเจรจาซื้อขายมันเส้นผ่านตลาดข้อตกลง ซึ่งมีการลงนามในสัญญาข้อตกลงมาตรฐานซื้อ - ขาย มันเส้น MOU ระหว่างผู้แทนกลุ่มเกษตรกรของจังหวัดสกลนครกับบริษัท ไทยซีตริกแอซิด จำกัด

32. ติดตามสถานการณ์ข้าว ปีการผลิต 2562/2563 พร้อมพบผู้ประกอบการโรงสีข้าว เพื่อเชื่อมโยงตลาดข้าวอินทรีย์ และข้าว GAP แบบครบวงจร

33. ร่วมกับคณะทำงานตรวจสอบสต็อกน้ำมันปาล์มคงเหลือทั้งระบบ ระดับจังหวัด ได้ดำเนินการลงพื้นที่ตรวจสอบสต็อกน้ำมันปาล์มคงเหลือของผู้ประกอบการในพื้นที่จังหวัดสกลนคร เป็นประจำทุกเดือน เพื่อเป็นการบริหารจัดการน้ำมันปาล์มคงเหลือทั้งระบบ

34. ได้ดำเนินการตามโครงการประกันรายได้เกษตรกร ดังนี้

34.1 โครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2562/2563 เพื่อใช้ในการชดเชยส่วนต่างตามโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2562/2563 ให้แก่เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียน

34.2 โครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ปี 2562/2563 กำหนดราคาเกณฑ์กลางอ้างอิงและการชดเชยส่วนต่างราคาตามโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังปี 2562/2563

34.3 โครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมัน ปี 2562 – 2563 โดยกำหนดราคาตลาดอ้างอิง และการชดเชยส่วนต่างราคาให้เกษตรกรชาวสวนปาล์ม

34.4 โครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนยางปี 2562 – 2563 โดยกำหนดราคาตลาดอ้างอิง และการชดเชยส่วนต่างราคาให้เกษตรกรชาวสวนยางและคนกรีดยาง

34.5 โครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2562/63 กำหนดราคาเกณฑ์กลางอ้างอิงและการชดเชยส่วนต่างราคาตามโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2562/63

34.6 สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสกลนคร และสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรสาขาจังหวัดสกลนคร ร่วมกันสนับสนุนและส่งเสริมผลผลิตสินค้าเกษตรกรสู่ตลาด โดยลงพื้นที่พบปะกลุ่มเกษตรกรสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรสาขาจังหวัดสกลนคร เพื่อรับฟังและเสนอแนวทางให้การสนับสนุนและส่งเสริมผลผลิตสินค้าเกษตรกรสู่ตลาดทั้งในและต่างประเทศผ่านกลไกการดำเนินงาน สำนักงานพาณิชย์จังหวัด โดยเบื้องต้นเน้นการทำความเข้าใจการสร้างแบรนด์ การประชาสัมพันธ์ และสร้างการรับรู้สู่ตลาด และนำผลิตภัณฑ์สินค้าของกลุ่มเกษตรกรสมาชิกกองทุนฟื้นฟูฯ ที่มีศักยภาพมาแสดงและจำหน่าย ในงานแสดงและจำหน่ายสินค้า MOC @ Sakon Fair ร่วมกับงานแห่ปราสาทผึ้ง จังหวัดสกลนคร ประจำปี 2563 ณ บริเวณสวนเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ระหว่างวันที่ 26 กันยายน – 2 ตุลาคม 2563

ห้วงระยะเวลาที่ 2 เน้นไปที่การติดตามสถานการณ์เศรษฐกิจในพื้นที่พร้อมทั้งเร่งกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลของการดำเนินการ มีรายละเอียดดังนี้

1. ได้ดำเนินโครงการพาณิชย์ ลดราคา! ช่วยประชาชน Lot 7 โดยร่วมมือกับห้างสรรพสินค้าในพื้นที่ประกอบด้วยห้างสรรพสินค้าเทสโก้ โลตัส สาขาสกจนคร ,บริษัทบีคซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์ จำกัด (มหาชน) จังหวัดสกจนคร และบริษัทสยามแมคโคร จำกัด สาขาสกจนคร ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคพื้นที่จังหวัดสกจนคร จำหน่ายสินค้าราคาประหยัดเพื่อช่วยลดค่าครองชีพประชาชน ในระหว่าง วันที่ 1 – 30 พฤศจิกายน 2563 โดยจัดรายการลดราคาสินค้าอุปโภค - บริโภค สูงสุดถึงร้อยละ 70 ซึ่งได้รับการตอบรับจากประชาชนเป็นอย่างดี

2. จัดจำหน่ายสินค้าธงฟ้าราคาประหยัดเพื่อช่วยลดค่าครองชีพของประชาชนในโครงการ จังหวัดเคลื่อนที่ “หน่วยบำบัดทุกข์ บำรุงสุข สร้างรอยยิ้มให้ประชาชน” ประจำเดือนพฤศจิกายน 2563 ในวันที่ 18 พฤศจิกายน 2563 ณ โรงเรียนบ้านหนองลาดวิทยาคาร ตำบลหนองลาด อำเภวาริชภูมิ จังหวัดสกจนคร โดยลดราคาจากราคาปกติร้อยละ 20 – 40 ซึ่งได้รับการตอบรับจากประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดี

3. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสกจนครร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และ ธ.ก.ส. ดำเนินการตามโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปีการผลิต 2563/64 ตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อประกันรายได้ให้เกษตรกรในช่วงที่ราคาข้าวปรับตัวลดลง โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2563 เป็นต้นไป

4. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสกจนครร่วมกับศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสกจนครและสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจังหวัดสกจนคร (สคบ.) ลงพื้นที่ตรวจสอบเรื่องร้องเรียน ร้านค้าธงฟ้าราคาประหยัดพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นในอำเภออากาศอำนวย และลงพื้นที่ตรวจสอบข้อร้องเรียน อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกจนคร กรณีไม่แสดงราคาจำหน่ายสินค้าและบริการ ไม่แสดงรายการอาหาร และเครื่องดื่ม ในวันที่ 16 พฤศจิกายน 2563 ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ได้กำชับให้ผู้ประกอบการปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 อย่างเคร่งครัด

5. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสกจนครร่วมกับสำนักงานคลังจังหวัดและสำนักงานสรรพากรพื้นที่จังหวัดสกจนคร ได้ลงพื้นที่ออกตรวจสอบเรื่องร้องเรียนร้านค้าธงฟ้าพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น ในเขตพื้นที่บ้านหนองแฝก ตำบลห้วยยาง อำเภอเมืองสกจนคร จังหวัดสกจนคร ในวันที่ 24 พฤศจิกายน 2563 โดยได้ดำเนินการเพิกถอนเครื่องรูดบัตร EDC กรณีร้านค้าไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเข้าร่วมโครงการธงฟ้าราคาประหยัดพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น

6. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสกจนครร่วมกับสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์ ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึก เพื่อสนับสนุนนโยบายในการส่งเสริมพัฒนา “พืชสมุนไพร” ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ และสร้างความมั่นคงด้านสุขภาพให้กับประชาชน ในการนี้ได้ระดมความคิดเห็นเบื้องต้นเกี่ยวกับสินค้าสมุนไพร และหารือเกี่ยวกับปัญหา

อุปสรรค โอกาสทางการค้าของสินค้าสมุนไพรกับกลุ่มเกษตรกรสมุนไพร/เกษตรอินทรีย์ ผู้ประกอบการสมุนไพร และภาคเอกชนในพื้นที่ ดังนี้

6.1 คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร

6.2 ศูนย์อินแปง อำเภอกุตุบาก และกลุ่มสุภาพร สมุนไพร อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

6.3 ร้าน Organic Farm Outlet อุทยานบัวเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตำบลเชียงเครือ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ทั้งนี้เพื่อร่วมขับเคลื่อน “สกลนครมหานคร พฤษภว” ระหว่างวันที่ 24 – 26 พฤศจิกายน 2563

7. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสกลนครร่วมกับคณะกรรมการถนนผ้าครามชุมชน และผู้ประกอบการในตลาดต้องขมาย่านเมืองเก่าสกลนครผ้าคราม และเทศบาลนครสกลนคร จัดงาน “เบิ้งผ้าคราม 100 ปี เยือนวิถีถิ่นสกลนคร” พร้อมจัดกิจกรรมส่งเสริมช่องทางการตลาดและเชื่อมโยงการจำหน่ายสินค้าชุมชน เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในจังหวัดสกลนคร ณ ตลาดต้องขมาย่านเมืองเก่าสกลนคร ถนนผ้าคราม อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ระหว่างวันที่ 28 – 29 พฤศจิกายน 2563 โดยเกิดมูลค่าการซื้อขาย จำนวน 652,694 บาท

ห้วงระยะเวลาที่ 3 เป็นการดำเนินการในลักษณะการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ต่อจากการดำเนินการในระยะที่ 2 เพื่อเร่งฟื้นฟูและกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลของการดำเนินการ มีรายละเอียดดังนี้

1. จัดจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการครองชีพ ในพื้นที่จังหวัดสกลนครตามโครงการธงฟ้าราคาประหยัดลดค่าครองชีพ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 (ไตรมาสที่ 1) ในโครงการจังหวัดเคลื่อนที่ “หน่วยบำบัดทุกข์ บำรุงสุข สร้างรอยยิ้มให้ประชาชน” จังหวัดสกลนคร ประจำเดือนธันวาคม 2563 ในวันที่ 17 ธันวาคม 2563 ณ โรงเรียนบ้านสุวรรณคาม บ้านสุวรรณคาม หมู่ที่ 5 ตำบลสุวรรณคาม อำเภอนิคมน้ำอูน จังหวัดสกลนคร ทำให้สามารถลดค่าครองชีพให้แก่ประชาชนในอำเภอนิคมน้ำอูนและอำเภอใกล้เคียง เป็นจำนวนเงิน 28,150 บาท

2. ผลจากการจัดตลาดนัดข้าวเปลือกจังหวัดสกลนคร ปีการผลิต 2563/64 ในระหว่างวันที่ 16 – 18 ธันวาคม 2563 ณ บริษัท ต.เพิ่มพูน จำกัด (ท่าข้าว ต.เพิ่มพูน) ตำบลวานรนิวาส อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร ช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงผลผลิตของเกษตรกรกับโรงสีนอกพื้นที่ ทำให้เกษตรกรมีทางเลือกและอำนาจต่อรองในการขายข้าวเปลือกมากขึ้น รวมทั้งจะส่งเสริมให้มีการซื้อขายข้าวเปลือก เกิดความเป็นธรรมด้านราคา การชั่งน้ำหนัก และการตรวจสอบคุณภาพ

3. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสกลนครร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และ ธ.ก.ส. ดำเนินตามโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปีการผลิต 2563/64 ตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อประกันรายได้ให้เกษตรกรในช่วงที่ราคาข้าวปรับตัวลดลง ทำให้เกษตรกรมีความเข้าใจในโครงการประกันรายได้ฯ และการได้รับเงินชดเชยส่วนต่าง

4. ประชาชนในพื้นที่ได้รับความเป็นธรรมในการซื้อสินค้าและปกป้องสิทธิประโยชน์ของตนเอง และปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน

5. โครงการ “พาณิชย์ลดราคาหน้าซุ้มปี New Year Grand Sale 2021” ช่วยลดภาระค่าครองชีพให้กับประชาชนเป็นของขวัญในช่วงเทศกาลปีใหม่

6. ผลจากการจัดประกวดข้าวหอมมะลิของประเทศไทย (ระดับจังหวัด) จังหวัดสกลนคร ปีการผลิต 2563/64 ในวันที่ 14 มกราคม 2564 ทำให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรปลูก ปรับปรุงพันธุ์ และพัฒนาข้าวหอมมะลิให้มีคุณภาพ มีความหอม เมล็ดข้าวขาว มีเปอร์เซ็นต์ตันข้าวสูง ไม่มีเมล็ดข้าวพันธุ์อื่นปน ซึ่งตรงกับความต้องการของตลาดและสามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูงขึ้น

การแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจในประเด็นการแก้ไขภาวะเศรษฐกิจถดถอยที่เกิดขึ้นในจังหวัดสกลนคร โดยสำนักงานพาณิชย์จังหวัด ห้วงระยะเวลาที่ 1 เน้นไปที่การวางแผนและดำเนินการเพื่อกระตุ้นและติดตามเศรษฐกิจในพื้นที่ ห้วงระยะเวลาที่ 2 เน้นไปที่การติดตามสถานการณ์เศรษฐกิจในพื้นที่พร้อมทั้งเร่งกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง โดยวิธีการในการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ในห้วงระยะเวลาที่ 1 และ 2 เช่น การจัดกิจกรรมเพื่อลดราคาสินค้าให้กับประชาชนในพื้นที่เพื่อลดค่าครองชีพให้แก่ประชาชนในจังหวัดสกลนคร การนำผู้ประกอบการสินค้าต่าง ๆ ของจังหวัดสกลนคร เข้าร่วมการจัดแสดงสินค้าเพื่อสร้างมูลค่าทางการค้าให้กับสินค้าของจังหวัดสกลนครเป็นการสร้างรายได้ให้กับจังหวัดสกลนคร ทั้งยังส่งเสริมและขับเคลื่อนตลาดต้องชม 3 แห่ง เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาด ประชาสัมพันธ์สินค้าที่มีชื่อเสียงของจังหวัดสกลนครให้เป็นที่รู้จัก เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจและส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ ทั้งยังสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากและเป็นการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน เป็นต้น

การแก้ไขปัญหาความไม่มั่นคงทางด้านอาหาร โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร มีการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ 90 วัน กลุ่มเป้าหมายคือ ประชาชนในจังหวัดสกลนคร จำนวน 18 อำเภอ 124 ตำบล 1,521 หมู่บ้าน 249,725 ครัวเรือน โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ปลูกผักสวนครัวเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร และระยะที่ 2 สร้างวัฒนธรรมปลูกผักประจำครัวเรือน ผลการดำเนินงานคือ ระยะที่ 1 มีการดำเนินการปลูกผักร้อยละ 100 ระยะที่ 2 มีการดำเนินการปลูกผักตามตัววัด 5 ตัววัด ซึ่งผลลัพธ์ที่ประชาชนได้รับคือ ภายใต้อาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid - 19) ประชาชนมีความมั่นคงทางอาหาร คนในครัวเรือนมีผักปลอดสารพิษ

ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งเป็นการสร้างรายได้ สร้างความรัก ความสามัคคี และการเกื้อกูลกันของคนในหมู่บ้าน/ชุมชน

การแก้ไขปัญหาเกษตรกรชาวสวนลำไยที่ได้รับผลกระทบทางการผลิตและการตลาด ในความรับผิดชอบของสำนักงานเกษตรจังหวัดสกลนคร ผ่านโครงการเยียวยาเกษตรกรชาวสวนลำไย ปี 2563 ซึ่งผลการดำเนินการนั้น เกษตรกรสามารถผ่านการยื่นยันรับรองสิทธิ์เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 398 ราย จากคณะกรรมการบริหารโครงการฯ ระดับอำเภอ/ระดับจังหวัด และได้รับเงินช่วยเหลือ รวมทั้งสิ้น 3,111,500 บาท ภายในวันที่ 15 ธันวาคม 2563 โดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้โอนเข้าบัญชีเกษตรกรโดยตรง

ในการแก้ไขปัญหาในประเด็นด้านเศรษฐกิจภายใต้นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนคร ได้เน้นไปที่การกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากรวมถึงการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid - 19) ซึ่งแนวทางการพัฒนาต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ผลที่ได้จากการดำเนินการประเด็นกลุ่มปัญหาด้านสังคม/คุณภาพชีวิต

การแก้ไขปัญหาในด้านสังคมและคุณภาพชีวิตของจังหวัดสกลนคร มุ่งแก้ไขปัญหาแรงงานเกิดการว่างงาน ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบคือสำนักงานแรงงานจังหวัดสกลนคร รวมถึงปัญหาแรงงานที่เดินทางไปทำงานนอกราชอาณาจักร ไม่ได้รับเงินค่าจ้างหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบคือสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดสกลนคร โดยผลของการดำเนินการแก้ไขปัญหาในประเด็นแรงงานเกิดการว่างงาน แบ่งเป็น 2 ห้วงระยะเวลา มีรายละเอียดดังนี้

ในห้วงแรกสำนักงานแรงงานจังหวัดสกลนครได้ดำเนินการจ้างงานผู้ที่ว่างงานหรือได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่ฟาร์มตัวอย่างจังหวัดสกลนคร จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ ฟาร์มตัวอย่างหนองหมากเฒ่า ฟาร์มตัวอย่างบ้านนาภูดง ฟาร์มตัวอย่างบ้านโคกทรายขาว ฟาร์มตัวอย่างบ้านนาคำ จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการฯ 117 คน ระยะเวลา 60 วัน จ่ายค่าตอบแทนให้กับผู้เข้าร่วมโครงการฯ รวมเป็นเงิน 1,701,355 บาท ในห้วงระยะเวลาที่ 2 กระทรวงแรงงาน ได้จัดสรรงบประมาณโครงการแก้ไขความเดือดร้อนด้านอาชีพฯ ครั้งที่ 1 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ให้จังหวัดสกลนคร จำนวน 582,400 บาท และมอบหมายให้สำนักงานแรงงานจังหวัดจัดประชุมคณะกรรมการศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบความเดือดร้อนด้านอาชีพกระทรวงแรงงานประจำจังหวัดสกลนคร เพื่อพิจารณาปรับแผนงาน/โครงการ ให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับ ซึ่งสำนักงานแรงงานจังหวัดสกลนคร จัดประชุมคณะกรรมการศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบความเดือดร้อนด้านอาชีพ ที่ประชุมพิจารณาให้ความเห็นชอบโครงการ/กิจกรรม และงบประมาณจำนวน 12 โครงการ/กิจกรรม งบประมาณรวม 582,400 บาท แบ่งเป็น 3 ประเภทกิจกรรม คือ

1. กิจกรรมจ้างงานเร่งด่วน จำนวน 5 กิจกรรม งบประมาณ 291,000 บาท เกิดผลลัพธ์ในการดำเนินการ ดังนี้

1.1 การจ้างงานซ่อมแซมศาลาหอเจ้าปู่ พร้อมปรับปรุงห้องน้ำ ณ บ้านเม่นใหญ่ หมู่ที่ 7 ตำบลอากาศ อำเภออากาศอำนวย กลุ่มเป้าหมาย 20 คน สร้างรายได้วันละ 300 บาท/คน ทำงาน 10 วัน งบประมาณ จำนวน 60,000 บาท

1.2 การจ้างงานปรับปรุงทาสีกำแพงวัดป่าบ้านห้วยหินลาด ณ บ้านห้วยหินลาด หมู่ที่ 2 ตำบลหนองแวง อำเภอวานรนิวาส กลุ่มเป้าหมาย 20 คน สร้างรายได้วันละ 300 บาท/คน ทำงาน 10 วัน งบประมาณ จำนวน 60,000 บาท

1.3 การจ้างงานขุดลอกคลองส่งน้ำบ้านป่าผาง ณ บ้านป่าผาง หมู่ที่ 7 ตำบลนาตงวัฒนา อำเภอโพนนาแก้ว กลุ่มเป้าหมาย 20 คน สร้างรายได้วันละ 300 บาท/คน ทำงาน 10 วัน งบประมาณ จำนวน 60,000 บาท

1.4 การจ้างงานซ่อมแซมฝายชะลอน้ำห้วยไผ่ผาง ณ บ้านโคกไพศาล หมู่ที่ 9 ตำบลเตือศรีคันไชย อำเภอวานรนิวาส กลุ่มเป้าหมาย 17 คน สร้างรายได้วันละ 300 บาท/คน ทำงาน 10 วัน งบประมาณ จำนวน 51,000 บาท

1.5 การจ้างงานสร้างฝายชะลอน้ำห้วยชัน ณ บ้านดงขวาง หมู่ที่ 3 ตำบลดงมะไฟ อำเภอเมืองสกลนคร กลุ่มเป้าหมาย 20 คน สร้างรายได้วันละ 300 บาท/คน ทำงาน 10 วัน งบประมาณ จำนวน 60,000 บาท

2. กิจกรรมพัฒนาทักษะฝีมือ จำนวน 7 กิจกรรม งบประมาณ 279,000 บาทดังนี้

2.1 การทำไม้กวาดดอกหญ้า 2 รุ่น/กิจกรรม ๆ ละ 20 คน หลักสูตร รุ่นละ 3 วัน จำนวน 18 ชั่วโมง ณ บ้านโคกงอย หมู่ที่ 3 ตำบลเต่างอย อำเภอเต่างอย และบ้านดอนสร้างไพร หมู่ที่ 9 ตำบลทุ่งแก อำเภอเจริญศิลป์ เป้าหมาย รุ่นละ 20 คน งบประมาณ รุ่นละ 29,000 บาท รวมเป็น 58,000 บาท

2.2 การทำยาต้มสมุนไพร 1 รุ่น/กิจกรรม ๆ ละ 20 คน หลักสูตร 3 วัน จำนวน 18 ชั่วโมง ณ บ้านตาลโกน หมู่ที่ 10 ตำบลตาลโกน อำเภอสว่างแดนดิน งบประมาณ 29,000 บาท

2.3 การแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมคราม 1 รุ่น/กิจกรรม ๆ ละ 20 คน หลักสูตร 5 วัน จำนวน 30 ชั่วโมง ณ บ้านท่าก้อน หมู่ที่ 1 ตำบลท่าก้อน อำเภออากาศอำนวย งบประมาณ 42,000 บาท

2.4 การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมือง 1 รุ่น/กิจกรรม ๆ ละ 20 คน หลักสูตร 5 วัน จำนวน 30 ชั่วโมง ณ บ้านค้อเขียว หมู่ที่ 1 ตำบลค้อเขียว อำเภวาริชภูมิ งบประมาณ 42,000 บาท

2.5 การแปรรูปอาหารและการทำขนมไทย 1 รุ่น/กิจกรรม ๆ ละ 20 คน หลักสูตร 5 วัน จำนวน 30 ชั่วโมง ณ บ้านหนองสลาม หมู่ที่ 9 ตำบลบึงทวาย อำเภอเต่างอย งบประมาณ 42,000 บาท

2.6 ช่างปูกระเบื้อง 1 รุ่น/กิจกรรม ๆ ละ 20 คน หลักสูตร 10 วัน จำนวน 60 ชั่วโมง
ณ ชุมชนวัดศรีสะเกษ ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมืองสกลนคร

3. งบประมาณโครงการ 12,400 บาท

ในการแก้ไขปัญหาแรงงานที่เดินทางไปทำงานนอกภูมิลำเนา ไม่ได้รับเงินค่าจ้างหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดสกลนครได้แบ่งห้วงระยะเวลาในการแก้ไขปัญหาออกเป็น 3 ห้วง ซึ่งสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดสกลนครได้มีการรับคำร้องในห้วงระยะเวลาแรก ลูกจ้างจำนวน 118 คน สิทธิประโยชน์ที่ยื่นคำร้อง เป็นเงิน 929,672.80 บาท ห้วงระยะเวลาที่ 2 ลูกจ้างจำนวน 2 คน สิทธิประโยชน์ที่ยื่นคำร้อง เป็นเงิน 18,750 บาท ห้วงระยะเวลาที่ 3 ลูกจ้างจำนวน 20 คน สิทธิประโยชน์ที่ยื่นคำร้อง เป็นเงิน 58,310 บาท โดยในการดำเนินการของพนักงานตรวจแรงงานได้มีการรับคำร้องและสอบข้อเท็จจริงลูกจ้าง จากนั้นจึงเชิญนายจ้างมาพบและสอบข้อเท็จจริง เมื่อนายจ้าง/ลูกจ้าง ให้ข้อเท็จจริงจนได้ข้อยุติทั้งสองฝ่ายแล้ว ลูกจ้างได้รับเงินสิทธิประโยชน์ครบถ้วนตามที่ได้มีการยื่นสิทธิ ฯ ไว้ นอกจากนี้ การดำเนินการของพนักงานตรวจแรงงาน รับคำร้องและสอบข้อเท็จจริงลูกจ้างประสานส่งคำร้องไปยังพื้นที่ ที่ลูกจ้างทำงาน ซึ่งเป็นอำนาจการวินิจฉัยของพนักงานตรวจแรงงานของแต่ละพื้นที่ตามขั้นตอนการรับคำร้อง ในการรับคำร้องและประสานส่งไปยังสถานที่ทำงานของลูกจ้างในต่างจังหวัด ในห้วงระยะเวลาแรก จำนวนลูกจ้าง 45 คน สิทธิประโยชน์ที่ยื่นคำร้อง เป็นเงิน 1,302,037.77 บาท ห้วงระยะเวลาที่ 2 จำนวนลูกจ้าง 16 คน สิทธิประโยชน์ที่ยื่นคำร้อง เป็นเงิน 699,647 บาท ส่วนการรับคำร้องผ่านทางระบบ E – Service มีลูกจ้างยื่นคำร้องในห้วงระยะเวลาแรกระยะเดียวเท่านั้น จำนวน 2 คน ได้รับสิทธิประโยชน์ เป็นเงิน 78,000 บาท นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้สถานประกอบกิจการมีการบริหารแรงงานสัมพันธ์ ด้วยระบบทวิภาคี ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2563 – มกราคม 2564 จำนวน 44 แห่ง ลูกจ้างจำนวน 2,204 คน ทั้งยังได้ดำเนินการส่งเสริมความรู้แก่แรงงานนอกระบบ ให้มีอาชีพ มีรายได้ มั่งคั่ง ยั่งยืน ในกลุ่มอาชีพของกลุ่มแรงงานนอกระบบ จำนวน 3 กลุ่ม

ในการแก้ไขปัญหาประเด็นด้านสังคม/คุณภาพชีวิต โดยการมุ่งแก้ไขปัญหาแรงงานเกิดการว่างงาน โดยการดำเนินการจ้างงานผู้ที่ว่างงานและจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะฝีมือให้กับประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบรวมถึงแก้ไขปัญหาแรงงานที่เดินทางไปทำงานนอกภูมิลำเนา ซึ่งไม่ได้รับเงินค่าจ้างหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยการรับคำร้องและสอบข้อเท็จจริงลูกจ้างแล้วจึงเชิญนายจ้างมาพบและสอบข้อเท็จจริงจนได้ข้อยุติ ในแนวทางแก้ไขประเด็นปัญหาด้านสังคม/คุณภาพชีวิต ในแนวทางเหล่านี้ เป็นการส่งเสริมให้ลูกจ้างไม่เกิดการเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้าง เป็นการส่งเสริมความเท่าเทียมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดทักษะฝีมืออันจะเป็นการต่อยอดให้กับลูกจ้างได้นำไปใช้ประกอบอาชีพในอนาคต ซึ่งเป็นการดำเนินการตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ผลที่ได้จากการดำเนินการประเด็นกลุ่มปัญหาการให้ความช่วยเหลือ ร้องทุกข์/ร้องเรียน

จังหวัดสกลนครได้มีการดำเนินการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสกลนคร และศูนย์ดำรงธรรมอำเภอทุกอำเภอ รับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ สอบถามรายละเอียดและชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชนเบื้องต้น ซึ่งประชาชนได้รับทราบและเข้าใจในกระบวนการทำงาน ทำให้เกิดความพอใจในการบริการของรัฐมากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถดำเนินการขับเคลื่อนตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทย ในการจัดส่งข้อมูลเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ของประชาชนเกี่ยวกับมาตรการชดเชยรายได้แก่ผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ให้กระทรวงการคลัง ตามห้วงระยะเวลาที่กำหนด รวมจำนวน 18,760 ราย

สรุป

การศึกษาในบทที่ 3 มีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบวัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษารอบนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน รวมถึงผลของนโยบายที่ทำให้เกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

กรอบนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน เกิดจากแนวคิดเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน การยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และการเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (COVID - 19) ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อชีวิต และสุขภาพอนามัยแล้ว ยังเชื่อมโยงไปกระทบถึงการประกอบอาชีพการงาน และการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นแผ่ขยายและเชื่อมโยงไปถึงเศรษฐกิจและสังคมของประเทศด้วยอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้และไม่เคยปรากฏมาก่อน ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการติดตาม เร่งรัด ช่วยเหลือเยียวยา และขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาดังกล่าวในระดับพื้นที่โดยเริ่มจากปัญหาที่เป็นความเดือดร้อนเร่งด่วน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมและรวดเร็วทันเหตุการณ์ โดยบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนในพื้นที่แต่ละจังหวัดอย่างเป็นระบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) และแนวคิดการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ซึ่งถือเป็นการสร้างความตระหนักรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชน ให้เห็นความจำเป็นในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ การสร้างความสามัคคีปรองดอง รวมทั้งสร้างการรับรู้ให้ประชาชน เข้าใจหลักการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และความสำคัญของสถาบันหลักของชาติในฐานะศูนย์รวมจิตใจของประชาชน โดยจะมีคณะกรรมการที่รับผิดชอบทั้งในระดับประเทศและระดับจังหวัด ประสานการ

ปฏิบัติและติดตามประเมินผลการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ เพื่อให้เกิดการสนองตอบความต้องการของประชาชน

ผลของนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร การขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนครได้มีการกำหนดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงอำนาจและหน้าที่ในการขับเคลื่อนนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ตามคำสั่งจังหวัดสกลนครที่ 4560/2563 ลงวันที่ 25 สิงหาคม 2563 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันระดับจังหวัด โดยมีองค์ประกอบคือผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร เป็นประธานกรรมการ ปลัดจังหวัดสกลนครและหัวหน้าสำนักงานจังหวัดสกลนครเป็นกรรมการและเลขานุการร่วม ในส่วนจังหวัดสกลนครมีนายทรงศักดิ์ ทองศรี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รับผิดชอบพื้นที่ โดยได้มีการลงพื้นที่เพื่อตรวจราชการเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ และเสนอแนะแก้ไขคณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันระดับจังหวัด จังหวัดสกลนคร พร้อมทั้งรับฟังปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ต่อมาได้มีการยกเลิกคำสั่งดังกล่าว และมอบหมายนายวิรัชศักดิ์ หวังศุภกิจโกศล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม เป็นผู้รับผิดชอบจังหวัดสกลนคร การดำเนินการในการขับเคลื่อนนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันจังหวัดสกลนคร แบ่งประเด็นกลุ่มปัญหาความเดือดร้อน/จำเป็นเร่งด่วน ออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม/คุณภาพชีวิต และด้านการให้ความช่วยเหลือ ร้องทุกข์/ร้องเรียน นอกจากนี้ยังมีการสรุปผลการดำเนินนโยบายในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งถือเป็นการประเมินทิศทางในการพัฒนาเพื่อให้การดำเนินนโยบายเป็นไปในทิศทางที่ตอบสนองความต้องการของคนในจังหวัดสกลนครได้ตรงประเด็นอย่างแท้จริง ประเด็นด้านเศรษฐกิจนั้น พบว่าสภาพปัญหา 3 ประเด็นคือ ประเด็นที่ 1 ผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ทำให้เกิดภาวะเศรษฐกิจถดถอย สินค้าเกษตรหลายชนิดตกต่ำ ไม่สามารถส่งออกไปยังต่างประเทศได้ ทำให้รายได้ของประชาชนส่วนใหญ่ลดลง หน่วยงานที่รับผิดชอบคือสำนักงานพาณิชย์จังหวัดสกลนคร ประเด็นที่ 2 ผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบจากความไม่มั่นคงทางด้านอาหาร หน่วยงานที่รับผิดชอบคือสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร ประเด็นที่ 3 ผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ทำให้เกษตรกรชาวสวนลำไยได้รับผลกระทบทางการผลิตและการตลาด เนื่องจากสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวนและเผชิญกับปัญหาภัยแล้ง ส่งผลกระทบต่อ การตลาดส่งออกลำไยไปจีน ทำให้ผลผลิตล้นตลาด ราคาตกต่ำ ผู้ที่ได้รับผลกระทบคือเกษตรกรผู้ปลูกลำไย จำนวน 372 ราย พื้นที่ 1,565 ไร่ หน่วยงานที่รับผิดชอบคือสำนักงานเกษตรจังหวัดสกลนคร แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจในประเด็นที่ 1 โดยสำนักงานพาณิชย์จังหวัดสกลนคร แบ่งเป็น 3 ห้วงระยะเวลา โดยห้วงระยะเวลาที่ 1 จะเน้นไปที่การวางแผนและดำเนินการภายใต้แผนงาน/โครงการเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ ห้วงระยะเวลาที่ 2 – 3 จะเน้น

ไปที่การติดตามสถานการณ์และความเคลื่อนไหวของเศรษฐกิจภายในพื้นที่ พร้อมทั้งเร่งกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจในประเด็นที่ 2 โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือน พร้อมทั้งน้อมนำแนวพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สู่แผนปฏิบัติการ 90 วัน ปลุกผักสวนครัวเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร โดยรณรงค์ให้มีการปลูกผักสวนครัวทุกครัวเรือนทั่วประเทศ เน้นการพึ่งตนเอง และความสามัคคีของคนในชุมชน เพื่อให้รอดพ้นจากวิกฤติสถานการณ์ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) แนวทางการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจในประเด็นที่ 3 โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดสกลนครที่มุ่งแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรชาวสวนลำไยที่ได้รับผลกระทบทางด้านการผลิตและการตลาดโดยการโอนเงินให้เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเยียวยาเกษตรกรชาวสวนลำไย ในประเด็นด้านสังคม/คุณภาพชีวิต ที่มีสาเหตุมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คือการที่เศรษฐกิจถดถอย ทำให้ประชาชนเกิดความยากลำบากในการประกอบอาชีพ สถานประกอบการมีการปิดกิจการ เลิกจ้าง ทำให้มีผู้ว่างงานจำนวนมาก รวมถึงผู้ใช้แรงงานซึ่งเดินทางกลับจากกรุงเทพฯ และจังหวัดอื่น ที่ถูกนายจ้างเลิกจ้างหรือไม่มีงานให้ลูกจ้างเกิดผลกระทบทำให้ไม่ได้รับเงินค่าจ้าง ไม่ได้รับค่าชดเชย ได้รับสวัสดิการลดลง หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม ในประเด็นกลุ่มปัญหาความเดือดร้อน/ความจำเป็นเร่งด่วน : การให้ความช่วยเหลือ ร้องทุกข์/ร้องเรียน การดำเนินการแก้ไขปัญหาในประเด็นกลุ่มปัญหาด้านการให้ความช่วยเหลือ ร้องทุกข์/ร้องเรียน เป็นการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาประเทศ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและชีวิตวิถีใหม่ เนื่องจากเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจทั้งธุรกิจขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และรายย่อย เกิดปัญหาการขาดสภาพคล่องไม่สามารถดำเนินกิจการได้ ส่งผลให้เกิดการเลิกจ้างงานจำนวนมาก และประชาชนที่ได้รับผลกระทบจึงจำเป็นต้องเดินทางกลับภูมิลำเนา เนื่องจากไม่มีงานทำ ขาดรายได้ ไม่มีเงินสำหรับดำรงชีพ เป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาความยากจน ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ปัญหาครอบครัว ปัญหาด้านสุขภาพ การไร้ที่อยู่ ไร้ที่ดินทำกิน ปัญหาหนี้สิน ปัญหาการพนัน ปัญหายาเสพติด ฯลฯ ซึ่งศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสกลนคร เป็นหน่วยงานรับเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ ให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ โดยการประสานความร่วมมือกับส่วนราชการอื่น ๆ ภายในจังหวัดสกลนคร เพื่อให้การดำเนินการบรรลุเป้าหมายหลักในการคลี่คลายปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน

บทที่ 4

วิเคราะห์การพัฒนาอย่างยั่งยืน ภายใต้นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนคร

การศึกษาในบทที่ 4 มีความมุ่งหมายเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร และวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันในพื้นที่จังหวัดสกลนคร โดยจะเป็นการวิเคราะห์ภายใต้กรอบการวิจัยผ่านข้อมูลในบทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แนวคิดหลักที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนและกรณีที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนคร โดยมีลำดับการวิเคราะห์ดังนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้กรอบนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนคร
2. การกำหนดแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้กรอบนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนคร
3. สรุป

ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้กรอบนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนคร ที่สำคัญมีดังนี้

1. การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย

บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันจังหวัดสกลนครยังมีไม่มากเท่าที่ควร การแต่งตั้งภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในคณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันระดับจังหวัดของจังหวัดสกลนคร พบว่ามีจำนวนผู้แทนจากภาคประชาชน เพียงแค่ 6 ท่านเท่านั้น ทั้งนี้การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะที่ดีควรเกิดจากการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนทางสังคมจากประชาชนที่มีความรู้ ความสามารถ เพื่อให้เกิดการพัฒนาได้อย่างตรงจุด เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ในการเป็นผู้กำหนดนโยบายสาธารณะด้วยตนเอง หรือที่เรียกว่าการบริหารแบบล่างขึ้นบน (bottom – up)

การสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation) ถือได้ว่าเป็นหัวใจของการพัฒนา โดยเฉพาะในเรื่องของการปกครองตนเอง (Self - government) เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าไปตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของชุมชนด้วยตนเอง โดยอาจมีส่วนร่วมในขั้นตอนการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย (Decision Making) หรืออาจตัดสินใจควบคู่ไปกับขั้นตอนการปฏิบัติการ (Implementation) เช่น การกำหนดกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ นอกจากนี้อาจหมายถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่มีความเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องของผลประโยชน์ (Benefit) รวมถึงการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ในกิจกรรมการพัฒนา ซึ่งในการดำเนินนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน จังหวัดสกลนคร ยังไม่เป็นรูปธรรมมากนักในประเด็นนี้

ดังนั้นในการพัฒนาเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงและครอบคลุมในทุกมิติ ควรจะมีตัวแทนของภาคประชาชนครอบคลุมในทุกสาขาของการพัฒนาที่จังหวัดสกลนครได้กำหนดไว้ในแผนของการพัฒนา โดยในการกำหนดนโยบายสาธารณะควรมีการร่วมรับฟังปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นและร่วมเป็นผู้ออกแบบนโยบายสาธารณะ อันจะทำให้การพัฒนาที่เกิดขึ้นตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ในเรื่องนี้ นายธวัช ศิริวิธนนุกูล ตัวแทนภาคประชาชนในคณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันระดับจังหวัด จังหวัดสกลนคร ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า “นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนครนั้นโครงการเกิดจากส่วนราชการเป็นคนคิด ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินการมากเท่าที่ควร”

สรุป บทบาทในการขับเคลื่อนนโยบายส่วนใหญ่ยังคงอยู่ภายใต้อำนาจของภาครัฐ แม้ว่าจะมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ตามการกำหนดองค์ประกอบคณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันระดับจังหวัด แต่องค์ประกอบของภาคประชาชนที่เข้าไปมีส่วนร่วมยังมีสัดส่วนไม่มากเท่าที่ควร

2. การบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนภายในจังหวัดยังไม่ชัดเจน

ในการกำหนดอำนาจหน้าที่การดำเนินนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ตามคำสั่งจังหวัดสกลนคร ที่ 4560/2563 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันระดับจังหวัด จังหวัดสกลนคร พบว่า องค์ประกอบของคณะกรรมการส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร รองผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 29 ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสกลนคร รองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดสกลนคร (ท) นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสกลนคร เกษตรและสหกรณ์จังหวัดสกลนคร คลังจังหวัดสกลนคร พัฒนาการจังหวัดสกลนคร ผู้จัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร นายกองจัดการบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร นายกเทศมนตรีนครสกลนคร นายกสมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัด

สกลนคร อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ปลัดจังหวัดสกลนคร หัวหน้าสำนักงานจังหวัดสกลนคร ผู้อำนวยการกลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดสกลนคร ภาคประชาชนประกอบด้วย นายทองเพชร สุวรรณแทน นางทองสิริ ปุกแก้ว นายอภิรักษ์ วรกิจ นายธวัช ศิริวิธนนกุล นายไกรราศ แก้วดี และนายสุขสมัย สมพงษ์ ส่วนภาคเอกชนมีเพียงแค่ประธานหอการค้าจังหวัดสกลนครเท่านั้น การบูรณาการความร่วมมือของบทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องในนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนคร ยังคงเน้นหนักไปที่บทบาทของภาครัฐ ส่วนภาคเอกชนและประชาชนยังมีสัดส่วนในการเข้ามามีส่วนร่วมไม่มากนัก ในการบูรณาการเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพควรเป็นการพัฒนาที่เกิดจากการระดมความคิดสร้างสรรค์ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจากทุกระดับภายในจังหวัด บนพื้นฐานของการที่ทุกภาคส่วนเข้ามามีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันจากการปฏิบัติจริง ซึ่งทุกฝ่ายจำเป็นต้องร่วมกันใช้ทักษะในการคิด วิเคราะห์ และร่วมมือกันทำงานแบบไม่แยกส่วนในทุกระดับ ตลอดทั้งกระบวนการ AIC (Appreciation Influence Control) ซึ่งเป็นกระบวนการที่องค์กรต่าง ๆ ในทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของจังหวัด ร่วมกันตัดสินใจในประเด็นนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาของจังหวัดในอนาคต ร่วมดำเนินกิจกรรมการพัฒนา และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น โดยการจัดสรรทรัพยากร เสริมสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน เป็นการกำหนดนโยบายการพัฒนาจังหวัดในแนวทางการรวมพลังกันอย่างสร้างสรรค์ องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน จะเกิดการเรียนรู้ในการพัฒนาอย่างประสานสอดคล้องจากการระดมแนวคิดที่สร้างสรรค์ มีส่วนร่วม เป็นการเสริมพลังของจังหวัดในการพัฒนา เพื่อรวมพลังกันขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันตามแนวทางที่เป็นความต้องการจากทุกภาคส่วนภายในจังหวัดสกลนคร

ในประเด็นด้านการบูรณาการ **นายธวัช ศิริวิธนนกุล ตัวแทนภาคประชาชน** ๗ ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า “ในการขับเคลื่อนนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันจังหวัดสกลนคร ยังขาดการบูรณาการความร่วมมือภายในจังหวัดเช่นเดิม โดยเฉพาะบทบาทภาคเอกชนและภาคประชาชน” ซึ่งสอดคล้องกับ **นายเสกสรร ชนาวิโชติ ประธานหอการค้าจังหวัดสกลนคร** ที่แสดงความคิดเห็นในประเด็นการบูรณาการความร่วมมือภายในจังหวัดไว้ว่า “ในการบูรณาการความร่วมมือกับภาคเอกชนยังมีไม่มากนัก ในความเป็นจริงปัญหาการขาดแคลนแรงงานภายในจังหวัดมีอยู่เสมอ หากภาครัฐมีการบูรณาการร่วมกับภาคเอกชนภายในจังหวัดสกลนคร น่าจะสามารถช่วยผู้ได้รับผลกระทบให้เกิดการจ้างงานระยะสั้นได้ ทั้งยังให้ข้อคิดเห็นต่ออีกว่าสำนักงานแรงงานจังหวัดจัดทำโครงการระยะสั้นซึ่งค่าจ้างต่ำกว่าการกำหนดค่าแรงขั้นต่ำของจังหวัดสกลนคร หากภาคเอกชนสามารถจ้างงานผู้ได้รับผลกระทบจากวิกฤติของโรค ๗ ดังกล่าวได้ น่าจะเกิดการจ้างงานได้มากกว่า 2,204 คน”

สรุป การบูรณาการความร่วมมือและการประสานงานจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันจังหวัดสกลนครยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร โดยหากประสาน

ความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เช่น ภาคเอกชน ภาคประชาชน รวมถึงสถาบันการศึกษาภายในจังหวัด จะเป็นการขับเคลื่อนให้นโยบายบรรลุเป้าหมายได้ชัดเจนและตรงตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่จังหวัดสกลนครมากขึ้น

3. ระยะเวลาในการเตรียมการดำเนินนโยบายมีจำกัด

เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid - 19) ได้ส่งผลกระทบต่อเป็นวงกว้าง ประชาชนจำนวนมากต่างได้รับความเดือดร้อนในหลากหลายปัญหา การเตรียมการในการดำเนินนโยบายดังกล่าวจึงเป็นไปอย่างเร่งด่วน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันที่ แต่ในระยะเวลาการเตรียมการค่อนข้างจำกัด อาจทำให้การกำหนดแนวทางนโยบาย (policy formulation) เกิดการตัดสินใจอย่างไม่รอบคอบในประเด็นการตรวจสอบทางเลือกต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหา การพิจารณาเปรียบเทียบผลลัพธ์ทางด้านทุน ผลประโยชน์ ข้อได้เปรียบเสียเปรียบ ที่อาจเกิดขึ้นจากการตัดสินใจในการเลือกทางใดทางหนึ่งซึ่งมีกรอบระยะเวลามาเป็นข้อจำกัด แนวทางการตัดสินใจดำเนินโครงการภายใต้ต้นนโยบายที่เกิดขึ้น อาจเป็นการนำไปปฏิบัติอย่างเร่งด่วน โดยไม่ได้คำนึงถึงผลลัพธ์ที่ได้จากการวางแผนการปฏิบัติในระยะยาว

ในเรื่องนี้ ผศ.ปรีชา ธรรมวินทร อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้ให้ความเห็นไว้ว่า “ประเด็นสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา - 2019 เป็นสถานการณ์ที่ยังไม่สามารถหาแนวทางแก้ไขให้หมดไปได้ ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญหนึ่งซึ่งส่งผลให้กระบวนการทำงานหรือประสานงานเกิดความไม่คล่องตัวและไม่สามารถวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนได้เพราะต้องเฝ้าระวังและปรับการดำเนินการในแต่ละระยะให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามมาตรการของจังหวัดและประเทศ” นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นของ นายธวัช ศิริวิธนนุกูล ตัวแทนภาคประชาชน ฯ ที่แสดงความคิดเห็นไว้ว่า “ระยะเวลาในการคิดโครงการ/จัดทำโครงการ ใช้ระยะเวลาสั้นมาก/เร่งรีบ ควรจะมีระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี”

สรุป ในการขับเคลื่อนนโยบาย ฯ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เกิดอุปสรรคในการดำเนินนโยบายเนื่องจากระยะเวลาในการเตรียมการขับเคลื่อนนโยบายมีจำกัด การดำเนินนโยบายเป็นไปอย่างเร่งด่วน เพื่อให้การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นไปอย่างทันที่

4. การดำเนินนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนครยังไม่ชัดเจน ในบางมิติของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นรูปแบบการพัฒนาที่เน้นการให้ความสำคัญกับสมดุลของการพัฒนาใน 3 มิติ ทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม และมิติด้านสิ่งแวดล้อม ในรูปแบบของการ

บูรณาการและการมีส่วนร่วมโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ซึ่งหากพิจารณาในแนวทางการดำเนินนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนคร พบว่ามีการมุ่งประเด็นไปที่การพัฒนาในด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างชัดเจน แต่ในประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมยังไม่มี การพูดถึงในประเด็นการพัฒนาดังกล่าวมากนัก

การกำหนดแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้กรอบนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนคร

หากต้องการให้นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันเกิดความยั่งยืน ควรมีแนวทางในการดำเนินนโยบาย ดังนี้

1. จังหวัดสกลนครควรเร่งสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายที่เกิดขึ้นในจังหวัด

การส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายสาธารณะนั้นมักคาบเกี่ยวกับการพัฒนา คือ เป็นการให้โอกาสประชาชนเป็นฝ่ายตัดสินใจ กำหนดปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง จังหวัดสกลนครซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐควรทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะต้องเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถเข้าถึงได้ (Accessibility) สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้เต็มที่อย่างต่อเนื่องและสร้างสรรค์ จังหวัดสกลนครเองต้องดำเนินการส่งเสริมประชาชนด้วยรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ควรมีการติดต่อสื่อสารสองทางกับประชาชน (Dialogue) ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และนำข้อคิดเห็นของประชาชนมาประกอบการตัดสินใจในการขับเคลื่อนนโยบายของจังหวัด พร้อมทั้งอธิบายเหตุผล รวมไปถึงการจัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทันทั่วถึง ถูกต้อง โปร่งใส และจริงจังในทุกระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย เช่น การให้ข้อมูลและการรับรู้ข้อมูลจากประชาชน การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การมีส่วนร่วมในการริเริ่มจัดทำหรือปฏิบัติตามนโยบายสาธารณะ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลนโยบายสาธารณะ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ และการมีส่วนร่วมในการพิจารณา แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกนโยบาย

ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งที่จังหวัดสกลนครควรตระหนักในเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจร ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด ไม่ใช่เป็นการจัดเวทีการมีส่วนร่วมครั้งเดียว ตัวอย่างเช่น ในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ควรเปิดให้ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่ต้นจนจบ เริ่มตั้งแต่การสร้างให้เกิดจิตสำนึกในตนเอง

และถือเป็นการกระทำที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่ตนเองอยู่ ร่วมคิดด้วยกันว่าอะไรที่เป็นปัญหาของชุมชน มีสาเหตุอย่างไรและจะจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเป้าหมายอย่างไร และควรที่จะจัดการกับปัญหาใดก่อนหลัง ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานว่าจะจัดกิจกรรมหรือโครงการอะไร จะแบ่งงานกันอย่างไร ใช้งบประมาณมากน้อยเพียงใด จะจัดหางบประมาณจากที่ใดและใครจะเป็นผู้ดูแลรักษา ร่วมดำเนินงานโดยประชาชนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจเต็มกำลังความรู้ความสามารถของตนเอง ร่วมกันติดตามประเมินผล ตลอดเวลาที่ทำงานร่วมกันประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบถึงปัญหาอุปสรรคและร่วมกันในการหาทางแก้ไขปัญหา เพื่อให้งานหรือภารกิจดังกล่าวสามารถสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย และร่วมรับผลประโยชน์ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนย่อมได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน โดยผลประโยชน์นั้นไม่จำเป็นที่จะต้องอยู่ในรูปของเงิน วัสดุสิ่งของ แต่อาจเป็นความสุขสบายหรือความพอใจในสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนดังกล่าวต้องอยู่บนหลักการที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. การมีส่วนร่วมต้องเกิดจากความเต็มใจและความตั้งใจที่จะเข้าร่วม เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการแก้ไขปัญหา/ตัดสินใจในเรื่องนั้น ๆ
2. กระบวนการมีส่วนร่วมนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค และขีดความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วม
3. การมีส่วนร่วมต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพ/อิสรภาพที่จะตัดสินใจว่าจะเลือกหรือจัดให้มีการมีส่วนร่วมหรือไม่ ข้อสำคัญคือการมีส่วนร่วมนั้นต้องไม่เกิดจากการบังคับหรือขู่เข็ญจากผู้ที่เหนือกว่า

ในการเก็บรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนในปัจจุบัน สามารถรวบรวมได้จากการทำแบบสำรวจ (survey) และจากช่องทางอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำแบบสำรวจ (non - survey) เช่น การฟังเสียงภาคประชาชนในสื่อสังคมออนไลน์ (social listening) หรือการมีพื้นที่สาธารณะในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งทั้งสองรูปแบบนี้ ต่างก็เป็นวิธีการที่สำคัญซึ่งจะทำให้เห็นถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และยังเปรียบเสมือนเวทีให้กับประชาชนได้ร่วมอภิปราย ถกเถียงประเด็นปัญหาต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้ได้รับฟังมุมมองอย่างรอบด้านมากขึ้น เพื่อสร้างให้เกิดข้อสรุป ก่อนที่จะนำมาจัดทำเป็นนโยบายสาธารณะต่อไป

ในยุคปัจจุบันกระแสเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมาก ในการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จังหวัดสกลนครอาจนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยสนับสนุนในการดำเนินการดังกล่าว โดยอาจส่งเสริมให้เกิดการสร้างพื้นที่สาธารณะออนไลน์ (public opinion platform) เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาอภิปรายประเด็นต่าง ๆ ในการกำหนดนโยบายของจังหวัดสกลนคร ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการเปิดกว้าง เพื่อให้เกิดการถกเถียงระหว่างผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยผลสรุปที่ได้รับ จะนำไปเป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบ

นโยบายสาธารณะ ตัวอย่างของแพลตฟอร์มที่ประสบความสำเร็จ เช่น โครงการ “vTaiwan” ของประเทศไต้หวัน ที่ได้มีการพัฒนาพื้นที่สาธารณะออนไลน์ เพื่อถกประเด็นต่าง ๆ โดยให้ผู้ใช้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งเจ้าหน้าที่รัฐ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ นักธุรกิจ ภาคประชาสังคม และประชาชน ซึ่งทางภาครัฐจะได้นำข้อมูลที่รับจากพื้นที่สาธารณะออนไลน์นี้ ไปใช้ในการออกแบบนโยบายสาธารณะ หรือกฎหมายที่เหมาะสมต่อไป

2. จังหวัดสกลนครควรผลักดันให้เกิดการบูรณาการทุกภาคส่วนของจังหวัดในการขับเคลื่อนนโยบายที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

ในปัจจุบันปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid - 19) เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน ในการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจ จำเป็นต้องใช้ความรู้และทักษะจากหลายสาขาวิชาาร่วมกัน ด้วยเหตุนี้ภาครัฐจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้โดยภาครัฐเพียงส่วนเดียว นอกจากนี้การบริหารงานภาครัฐตามภารกิจ (Function) ไม่สามารถแก้ปัญหบางอย่างได้ เนื่องจากการจัดแบ่งโครงสร้างขององค์กรภาครัฐในปัจจุบันแต่ละองค์กรจะมีพันธกิจ (Mission) ขององค์กรอยู่ ซึ่งจะทำให้แต่ละองค์กรมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น การบูรณาการการทำงานจะช่วยให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างการทำงานของแต่ละหน่วยงานได้ เป็นการขจัดความซ้ำซ้อนของงานที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของงานตามยุทธศาสตร์ที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

การบริหารราชการแบบบูรณาการเป็นการบริหารราชการที่ทุกหน่วยงานทำงานแบบมุ่งเน้นผลงาน (Result) ตามยุทธศาสตร์เป็นหลัก เป็นการทำงานหลายหน่วยงาน โดยอาศัยความเชี่ยวชาญและความชำนาญของแต่ละหน่วยงานที่แตกต่างกันเฉพาะด้าน ทำงานภายใต้เป้าหมายและวัตถุประสงค์หลักของยุทธศาสตร์เดียวกัน โดยร่วมกันคิดร่วมกันทำงาน โดยใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อให้บรรลุผลตามยุทธศาสตร์ มุ่งสู่ผลสำเร็จและเป้าหมายของงานร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดความประหยัด เสริมสร้างประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการดำเนินงานเป็นหลัก ทั้งในลักษณะของการทำงานข้ามกระทรวง กระทรวงเดียวกันแต่ต่างกรม หรือกรมเดียวกันแต่ต่างกอง รวมทั้งการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมในการทำงานกับภาครัฐในระบบเครือข่าย (Network)

หากจังหวัดสกลนครต้องการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้ได้ผลโดยเร็ว จำเป็นที่หน่วยงานภาครัฐจะต้องมีการเน้นการบริหารราชการแบบบูรณาการ รวมทั้งต้องปรับตัวเองเพื่อให้สามารถรองรับกับนโยบายในการแก้ปัญหาของรัฐบาลให้ได้ ต้องมีการปรับระบบการบริหารจัดการให้สามารถก้าวข้ามผ่านให้พ้นความเป็นระบบราชการ (beyond bureaucracy) เกิดการทำงานที่เน้นความ

รวดเร็ว เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ (economy of speed) ต้องมีการคิดเชิงยุทธศาสตร์ มีการกำหนดเป้าหมายในการทำงานโดยมองการเปลี่ยนแปลงอนาคตเป็นตัวประกอบ (future - oriented) และเปิดมุมมองในการทำงานให้กว้าง (outside - in approach) โดยยึดประโยชน์สุขของประชาชนเป็นหลัก รวมทั้งต้องยึดหลักบูรณาการการทำงานในการแก้ปัญหาเร่งด่วนให้ประสบความสำเร็จได้ ต้องพยายามลดขอบเขตการทำงานของแต่ละหน่วยงานให้น้อยลง ยึดหลักการทำงานแบบไร้พรมแดนของหน่วยงาน (boundary less) โดยหน่วยงานภาครัฐต้องมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างกระทรวง ระหว่างหน่วยงานรวมถึงต้องมีการผลักดันการบูรณาการร่วมกับภาคเอกชนและภาคประชาชนขึ้น เพื่อที่จะสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว

ในการขับเคลื่อนการทำงานแบบบูรณาการของจังหวัดสกลนคร ทุกภาคส่วนภายในจังหวัดต้องมีวัตถุประสงค์เป็นเป้าหมายหลักร่วมกัน โดยโครงสร้างในการทำงานจะเป็นการทำงานแบบเครือข่ายหลายชั้นเชื่อมโยงกันอยู่ เรียกว่า “Network Group” ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะมี ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) ที่เกี่ยวข้องแตกต่างกัน ผู้ดำเนินนโยบายจำเป็นต้องทราบว่าแต่ละ stakeholder จะมีหน่วยงาน (function) ที่ทำงานร่วมกันอยู่ และจะทำงานแบบมีส่วนร่วม (contribute) ในส่วนที่ตนเองเกี่ยวข้อง คนที่ดำเนินนโยบายในแนวทางบูรณาการ จะต้องสามารถมองภาพแบบองค์รวม (Holistic) ได้ โดยต้องรู้ว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) ที่เข้ามาเกี่ยวข้องมีอะไรบ้าง เพราะแต่ละผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะมีความเชื่อมโยงกันแบบเครือข่าย การทำงาน (function) ของแต่ละ stakeholder มีอะไรบ้าง แต่ละการทำงานจะส่งผลอย่างไร รวมถึงสิ่งที่จะบูรณาการร่วมกันให้วาระนโยบาย (agenda) สำเร็จนั้นคืออะไร

ดังนั้นหากจังหวัดสกลนครต้องการขับเคลื่อนนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน โดยเน้นการบูรณาการของทุกภาคส่วนอย่างเป็นรูปธรรม จังหวัดสกลนครจำเป็นต้องมีการพัฒนา (training) บุคลากรในทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดความสามารถใน 5 มิติ คือ ความสามารถในการสังเคราะห์ได้ (Synthesis) ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาได้ (Analyze) การเป็นนักปฏิบัติ (Pragmatic) คือเป็นคนที่รู้ว่าทำไปเพื่ออะไร ทำแล้วได้อะไร ซึ่งจะต้องมีเป้าหมายชัดเจน (Realistic) มีอุดมคติและมีอุดมการณ์ในการทำงานแบบบูรณาการ (Idealistic) รวมถึงต้องมีความเข้าใจว่าองค์ความรู้ที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาจะต้องใช้สหสาขาวิชา (inter ministry) หรือการประสานงานข้ามหน่วยงาน (inter department coordination) ซึ่งในส่วนนี้ถือเป็นประเด็นสำคัญคือเป็นการดำเนินงานที่เน้นการมองภาพแบบองค์รวม (holistic)

3. จังหวัดสกลนครควรเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน (Local Economy) ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy)

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) เป็นแนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) การสร้างสรรค์งาน (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual) ที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การส่งสมความรู้ทางสังคม และเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จังหวัดสกลนครต้องผลักดันให้ประชาชนสร้างความน่าสนใจเฉพาะตัวในสินค้า จำเป็นต้องมีการนำความคิดสร้างสรรค์ไปเพิ่มมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ด้วยการพัฒนาสินค้าเดิมที่มีอยู่ให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป แต่ยังคงอัตลักษณ์ความเป็นท้องถิ่นของจังหวัดสกลนครบนพื้นฐานคุณภาพที่ได้มาตรฐาน และสร้างแบรนด์ให้เป็นที่รู้จักด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและความร่วมมือจากภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

จังหวัดสกลนครเป็นจังหวัดที่มีความโดดเด่นในเรื่องของผ้าทอ ผ้าฝ้าย และผ้าย้อมสีธรรมชาติ เนื่องจากเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีพื้นที่เป็นแหล่งรังไหม และแหล่งปลูกครามที่สามารถนำมาสร้างสรรค์งานทอผ้าได้อย่างงดงาม จังหวัดสกลนครจึงกลายเป็นแหล่งผ้าไหมที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ รวมถึงกลุ่มผู้ผลิตจำนวนมากได้รับการพัฒนา จนกลายเป็นที่รู้จักในระดับประเทศ นอกจาก “ผ้าไหมสกลนคร” จังหวัดสกลนครยังมี “ผ้าย้อมคราม” ซึ่งเป็นผ้าฝ้ายย้อมครามสีธรรมชาติที่ได้รับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indicators : GI) และเป็นที่ยอมรับตามกระแสโลกในเรื่องสินค้าที่เป็นมิตรกับร่างกายและสุขภาพ ปัจจุบันผ้าครามสกลนครเป็นที่รู้จักในระดับประเทศและอาเซียน

แผนภาพที่ 4 – 1 ภาพผ้าย้อมคราม จังหวัดสกลนคร

ที่มา : ออนไลน์, 2564.

การสนับสนุนและต่อยอดของภาครัฐในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าของจังหวัดสกลนคร ถือเป็นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) อันจะนำมาซึ่งความรู้ (Know-how) และทักษะฝีมือ (Skills) ที่มีความหลากหลาย ทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการพัฒนาและสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ได้

แผนภาพที่ 4 – 2 ผลิตภัณฑ์ต่างๆที่มีการพัฒนาต่อยอดจากผ้าไหมย้อมครามของจังหวัดสกลนคร

ที่มา : ออนไลน์, 2564.

จังหวัดสกลนครควรสนับสนุนให้มีการนำไหมย้อมครามเพื่อเป็นการต่อยอดและพัฒนาผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าของจังหวัดสกลนคร ซึ่งจะเป็นจุดขาย เป็นผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่นไม่ซ้ำใคร และสามารถสร้างเรื่องราว (Story) ที่น่าสนใจในทางการตลาด เป็นการยกระดับให้ผ้าไหมย้อมครามของสกลนครเป็นผ้าระดับพรีเมียมได้ เนื่องจากผ้าไหมมีราคาแพงและการย้อมครามก็เป็นการย้อมสีธรรมชาติที่มีต้นทุนในการย้อม หากมีการพัฒนางานฝีมือเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยแล้ว จะทำให้ผลิตภัณฑ์จากไหมย้อมครามมีความร่วมสมัยเกิดความโดดเด่นและทรงคุณค่า ถือเป็นการอนุรักษ์เอกลักษณ์และความรู้ความเชี่ยวชาญแบบดั้งเดิมของงานฝีมือและหัตถกรรมของคนในท้องถิ่นที่มีการนำต้นทุนทางวัฒนธรรม (Cultural assets) เหล่านี้มาประยุกต์ใช้ เป็นการสืบสานทางวัฒนธรรมให้เกิดความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพในระยะยาวอีกด้วย

ดังนั้นจังหวัดสกลนครจึงควรต้องมีการเน้นย้ำในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อยกระดับมาตรฐานและคุณภาพของผ้าจังหวัดสกลนครให้ครอบคลุมในทุกมิติ โดยส่งเสริมนวัตกรรมการผลิตผ้าไหมย้อมคราม เทคนิคการย้อม และการทอผ้าตามอัตลักษณ์ของชุมชน เพื่อสร้างแรงกระตุ้นเชิงอัตลักษณ์ของจังหวัด ด้านการตลาดควรส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ผ้าไหมย้อมครามและผ้าย้อมคราม

ภายใต้แบรนด์จังหวัดสกลนคร โดยเน้นรูปแบบการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนการเพิ่มช่องทางการตลาด เพื่อให้ผ้าไหมย้อมครามและผ้าครามสกลนคร เป็นสินค้าที่โดดเด่นและเป็นที่รู้จักภายใต้แบรนด์จังหวัดสกลนคร อันจะเสริมสร้างความมั่นใจและสร้างการรับรู้ในการจดจำแบรนด์ทั้งตลาดในประเทศ และต่างประเทศ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ควรส่งเสริมแนวทางการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อให้สามารถรักษาคุณภาพและการคงตัวของผลิตภัณฑ์ไหมย้อมคราม หากการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกิดความครบถ้วน ในทุกมิติจะเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้เกิดขึ้นในผลิตภัณฑ์ภายใต้แบรนด์จังหวัดสกลนครในระดับประเทศ อันจะทำให้เกิดความต้องการสินค้าและเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั้งในและต่างประเทศ

แผนภาพที่ 4 – 3 ผ้าไหมย้อมครามของจังหวัดสกลนคร

ที่มา : ออนไลน์, 2564.

อีกหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่เป็นผลิตภัณฑ์ขึ้นชื่อของจังหวัดสกลนครนั่นคือ “เนื้อวัว” ประเทศไทย มีพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงโคเนื้อและจังหวัดสกลนครเองก็ถือเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่มีการเลี้ยงโคเนื้อ มากเป็นลำดับต้น ๆ ของประเทศไทย “โคขุนโพนยางคำ” เป็นโคเนื้อคุณภาพพรีเมียมของไทยที่ขึ้นชื่อ ของจังหวัดสกลนคร จังหวัดสกลนครควรผลักดันการผลิตเนื้อโคที่มีคุณภาพของไทยที่มีอยู่แล้วภายใต้ แบรนด์ “โคขุนโพนยางคำ” ให้เป็นที่รู้จักในตลาดมากขึ้น ภาครัฐควรมีนโยบายผลักดันให้อุตสาหกรรม การผลิตโคเนื้อไทยเป็นสินค้าอุตสาหกรรมระดับพรีเมียม ด้วยการแปรรูป พัฒนาคุณภาพมาตรฐาน รูปแบบ และบรรจุภัณฑ์ของสินค้าแบบครบวงจรเพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์และเป็นการสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการในจังหวัดสกลนคร

แผนภาพที่ 4 – 4 เนื้อโพนยางคำ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ขึ้นชื่อของจังหวัดสกลนคร

ที่มา : ออนไลน์, 2564.

หากจังหวัดสกลนครมีการผลักดันการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตโคเนื้อไทยเป็นสินค้าอุตสาหกรรมระดับพรีเมียม เกษตรกรสามารถนำโคเนื้อมาสร้างมูลค่าเพิ่มได้ เริ่มตั้งแต่การฆ่าและเพื่อแยกเนื้อแต่ละประเภทตามความนิยมและความเหมาะสมในการนำไปประกอบอาหารแต่ละเมนู ที่สำคัญการแยกชิ้นส่วนแต่ละชิ้นส่วน ทำให้เกษตรกรสามารถขายได้ทุกส่วน ขณะเดียวกันเกษตรกรหรือผู้ประกอบการสามารถนำโคเนื้อมาแปรรูปตามความนิยมของผู้บริโภค เช่น การเอาเนื้อมาสไลด์เพื่อนำไปทำปิ้งย่าง รวมถึง การทำเป็นผลิตภัณฑ์พวกแฮมหรือไส้กรอกต่าง ๆ

จังหวัดสกลนครควรให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนในระบบของการผลิตให้ครบห่วงโซ่การผลิต ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มต้นน้ำ ได้แก่ เกษตรกรผู้ผลิตพันธุ์โคเนื้อ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุน ผู้ค้าโคขุน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โรงฆ่าสัตว์ ผู้ค้าส่งเนื้อโคขุน กลุ่มกลางน้ำประกอบด้วย หน่วยงานที่ส่งเสริมการเลี้ยง เป็นหน่วยงานของรัฐที่ดำเนินการช่วยเหลือสนับสนุนให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุนในด้านการผลิต การตลาด และการจำหน่าย ผู้ค้าโคขุนที่รับซื้อเป็นซากโคขุน ผู้ค้าส่งเนื้อโคขุน โรงฆ่าสัตว์โคขุน โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์จากโคเนื้อ ผู้ค้าปลีกเนื้อโคขุน และกลุ่มโซ่ปลายน้ำ ประกอบด้วย กลุ่มการตลาดและผู้บริโภค

ในส่วนของกลุ่มต้นน้ำในห่วงโซ่การผลิต จังหวัดสกลนครควรสนับสนุนและพัฒนาสายพันธุ์โคเนื้อที่ให้เนื้อคุณภาพดีและได้มาตรฐานเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค รวมทั้งสนับสนุนเกษตรกรให้มีความรู้ความเข้าใจที่ดีและถูกต้องในการพัฒนาการผลิต ให้ความรู้กับเกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการดูแลที่ดีเพื่อให้โคเนื้อเจริญเติบโตดี ไม่ป่วย และไม่ต้องใช้ยาซึ่งจะช่วยลดต้นทุนในการผลิตของเกษตรกรได้ รวมทั้งขั้นตอนการผลิตพันธุ์สัตว์ต้องได้มาตรฐาน ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานของกรมปศุสัตว์และเมื่อพบปัญหาโคป่วยเป็นโรค ควรให้ความรู้แก่เกษตรกรหรือเจ้าของฟาร์มในการ

ปรีกษาสัตวแพทย์ซึ่งมีความรู้ความชำนาญ หรืออาจปรึกษาโดยตรงจากสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ในท้องที่ เพื่อให้สามารถรักษาโรคได้ตามกระบวนการทางวิชาการที่ถูกต้อง ทั้งนี้ภาครัฐควรปรับ โครงสร้างการผลิต ส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงโคเป็นอาชีพหลัก โดยปรับระบบการเลี้ยงเป็น Intensive และเลี้ยงแบบยืนโรง ส่งเสริมการเลี้ยงโคเป็นอุตสาหกรรมปศุสัตว์ครบวงจร รวมถึงพัฒนาคุณภาพ ของบุคลากรรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาดำเนินงานฟาร์มต่อจากรุ่นสู่รุ่น และในระบบธุรกิจที่ต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจตลอดทั้งห่วงโซ่การผลิต

ในส่วนของกลุ่มกลางน้ำในห่วงโซ่การผลิต จังหวัดสกลนครควรพัฒนามาตรฐานโรงงาน และโรงเชือดแบบ GMP เช่น โรงฆ่าที่ได้มาตรฐาน GMP HACCP และ HALAL รวมทั้งมาตรฐานของ การเลี้ยงแบบ GAP

ในส่วนของกลุ่มปลายน้ำในห่วงโซ่การผลิต จังหวัดสกลนครควรส่งเสริมด้านการตลาด ให้ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งกลุ่มการตลาดและกลุ่มผู้บริโภค ที่จะต้องให้ความรู้ทั้งในส่วนของหลัก วิชาการและแนวทางปฏิบัติ ตั้งแต่ผู้เลี้ยง ผู้ประกอบการ และ Food Service ที่จะเน้นในส่วนของ อาหารของสด และวัตถุดิบสำหรับทำอาหาร

ในการใช้หลักเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์เนื้อวัวนั้น ประเทศญี่ปุ่นเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างที่ได้มีการนำแนวทางดังกล่าวมาปรับใช้ โดยความสำเร็จของการ สร้างเนื้อวัวให้เป็นจุดขายของประเทศญี่ปุ่นเกิดจากความร่วมมือกันทั้งเกษตรกร ผู้ค้าเนื้อ และจาก การพยายามผลักดันของภาครัฐเพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาด

แผนภาพที่ 4 – 5 เนื้อวากิว ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ขึ้นชื่อและสินค้าส่งออกที่มีชื่อเสียงของประเทศญี่ปุ่น

ที่มา : ออนไลน์, 2564.

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่เป็นการผลักดันให้เนื้อวัวของประเทศญี่ปุ่นมีชื่อเสียง คือ การพยายามสร้างเรื่องราว (Storytelling) ผ่านประสบการณ์ เกิดการเพิ่มมูลค่าให้กับเนื้อ ซึ่งถือเป็นการสร้างคุณค่าให้กับผู้ซื้อ นอกจากนี้สมาคมผู้จัดระดับเนื้อแห่งประเทศญี่ปุ่น (Japan Meat Grading Association) ได้วางมาตรฐานการแยกระดับของเนื้อวัวเอาไว้แบ่งเป็น 15 เกรด โดยวัดจากคุณภาพความแน่นของเนื้อ สีของไขมัน และการแทรกของไขมัน เพื่อให้เกิดมาตรฐานที่ชัดเจน ด้วยเหตุนี้จึงสามารถแบ่งเกรดราคาเนื้อและเป็นการสร้างมูลค่าให้กับเนื้อได้มากขึ้นอีกด้วย

ตัวอักษรภาษาอังกฤษ ABC เป็นตัวแทนของ “ระดับปริมาณผลผลิต” คือ ปริมาณของเนื้อที่ทานได้ในโคเนื้อตัวหนึ่งโดยไม่นับรวมเครื่องในและส่วนผิวหนัง ตัวอักษร A คือ ให้ผลผลิตมากที่สุด และ C คือน้อยที่สุด

แผนภาพที่ 4 – 6 การจัดเกรดเนื้อเพื่อสร้างมูลค่าของประเทศญี่ปุ่น

The infographic shows a grid for meat grading. The top row represents quality levels (เกรดคุณภาพเนื้อ) from 5 (highest) to 1 (lowest). The left column represents quantity levels (เกรดปริมาณเนื้อ) from A (highest) to C (lowest). The grid cells contain the combined grade codes: A-5, A-4, A-3, A-2, A-1; B-5, B-4, B-3, B-2, B-1; and C-5, C-4, C-3, C-2, C-1.

		เกรดคุณภาพเนื้อ					
		สูง				ต่ำ	
			5	4	3	2	1
เกรดปริมาณเนื้อ	สูง	A	A-5	A-4	A-3	A-2	A-1
		B	B-5	B-4	B-3	B-2	B-1
	ต่ำ	C	C-5	C-4	C-3	C-2	C-1

ที่มา : ออนไลน์, 2564.

เลข 1 – 5 สื่อถึงระดับคุณภาพของเนื้อ โดยอิงจากสีของเนื้อ พื้นผิว ลายหินอ่อน และสีของไขมัน เลข 5 จะเป็นระดับที่สูงที่สุดและระดับของเนื้อจะถูกตัดสินด้วยคะแนนที่ต่ำที่สุดในบรรดา 4 องค์ประกอบ ดังนั้นถึงแม้ว่าเนื้อชนิดหนึ่งจะมีสี พื้นผิว และลายหินอ่อนอยู่ระดับ 5 แต่ถ้าสีของไขมันได้คะแนนเพียง 3 ก็จะนับว่าเป็นเนื้อระดับ 3 นั่นเอง

4. จังหวัดสกลนครควรกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยเน้นย้ำให้ทุนมนุษย์ในจังหวัดตระหนักถึงการพัฒนาลิ่งแวดล้อมภายในจังหวัดสกลนคร

ทุนมนุษย์ (Human Capital) คือการสั่งสมความรู้ ความสามารถ ตลอดจนทักษะหรือความชำนาญ รวมถึงประสบการณ์ในแต่ละบุคคล ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีมูลค่า ทุนมนุษย์ถือเป็นกระบวนการสำคัญที่มีส่วนในการขับเคลื่อนการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการตั้งศักยภาพของทุนมนุษย์ขึ้นมาใช้ และในศตวรรษที่ 21 ได้ให้การยอมรับว่าทุนมนุษย์เป็นต้นทางของการพัฒนาเพื่อ

นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ การเดินทางประเทศเพื่อพัฒนาให้ก้าวสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงจำเป็นต้องอาศัยคนหรือทุนมนุษย์แห่งอนาคตที่มีความพร้อม มีความสมบูรณ์ เป็นพลังในการเสริมสร้างคุณภาพและความเข้มแข็งให้กับสังคมในทุกมิติ แต่ในขณะเดียวกันการสร้างหรือพัฒนาเมล็ดพันธุ์ทุนมนุษย์ให้มีความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องมีการวางรากฐานแห่งการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ขึ้น ในประเด็นนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จังหวัดสกลนครควรจะต้องตระหนักถึง

หากต้องการผลักดันให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนย่อมต้องอาศัยปัจจัยหลักที่สำคัญหลากหลายปัจจัย เช่น การปรับตัวของทุกภาคส่วน ผ่านการใช้เทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม การส่งเสริมและสร้างความร่วมมือระหว่างเอกชนกับสถาบันการศึกษา เพื่อให้เกิดการนำผลการศึกษาออกมาใช้ประโยชน์ในการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย อาจกล่าวได้ว่าปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดความสำเร็จในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืนก็คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายในจังหวัด ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ต้องได้รับการทุ่มเทอย่างต่อเนื่องผ่านการวางแผนที่เป็นรูปธรรม

ทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันนอกจากจะต้องมีความรู้พื้นฐานแล้ว ยังต้องมีความรับผิดชอบ มีความฉลาดทางอารมณ์สูง เข้ากับผู้อื่นได้ดี มีอัตราต่ำ ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง มีความคิดสร้างสรรค์ และไม่เรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้ยุคดิจิทัล จึงต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ในการมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้การเน้นย้ำการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายในจังหวัดสกลนครให้ยกระดับเป็นทุนมนุษย์นั้น จังหวัดสกลนครจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการศึกษา ตั้งแต่ระดับปฐมวัย ส่งเสริมให้ประชาชนมีการศึกษาเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั้งในและนอกห้องเรียน มีการวางแผนพัฒนาทรัพยากรบุคคลทั้งในด้านความรู้และทักษะในการทำงาน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เตรียมพร้อมทรัพยากรบุคคลซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาจังหวัดต่อไป รวมทั้งมุ่งเน้นการสร้างสังคมภายในจังหวัดให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของคนในทุกช่วงวัย เพื่อให้ประชากรภายในจังหวัดเป็นผู้ที่มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการเกิดทุนมนุษย์ขึ้นในจังหวัดนั้นทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ อันจะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนความคิดของคนในสังคม

การพัฒนาเพื่อให้ยั่งยืนจะดำรงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อธรรมชาติมีความยั่งยืน ปัจจุบันธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกลายเป็นเงื่อนไขใหม่ของความยั่งยืนในประเด็นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงเป็นการนำเสนอรูปแบบการพัฒนา/การเจริญเติบโต โดยไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างขาดความรับผิดชอบและการพัฒนาแบบยั่งยืนมักเน้นเรื่องความจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติและเมื่อทรัพยากรธรรมชาติมีจำกัดจึงจำเป็นต้องบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด หากทุนมนุษย์ของจังหวัดสกลนครตระหนักถึงประเด็นการพัฒนาที่คำนึงถึงการเกิดความยั่งยืนของ

สิ่งแวดล้อมจะทำให้การพัฒนาที่เกิดขึ้นของจังหวัดสกลนครเป็นไปในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง โดยแนวทางดังกล่าวอาจเริ่มต้นจากการส่งเสริมการประหยัดพลังงานในภาคครัวเรือน ภาคการขนส่ง และภาคการผลิต การพัฒนาอุตสาหกรรมเชิงอุตสาหกรรมสีเขียวภายในจังหวัด (Green Industry) ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ยึดมั่นในการประกอบกิจการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการผลิตและการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง รวมถึงความรับผิดชอบต่อสังคมตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทาน การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยการออกแบบเชิงนิเวศเศรษฐกิจหรือ Eco Design (Economic & Ecological Design) ด้วยการผนวกแนวคิดด้านเศรษฐกิจและด้านสิ่งแวดล้อมเข้าไปในขั้นตอนการออกแบบ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยการนำหลัก 4R คือการลดปริมาณการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และการปฏิเสธและหลีกเลี่ยงการใช้ (Refuse) มาประยุกต์ใช้ในช่วงวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ รวมถึงการสนับสนุนให้มีการจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมกับผู้ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น อุตสาหกรรมที่ก่อมลพิษเพื่อลดการก่อมลพิษ เป็นต้น

หากจังหวัดสกลนครมีการเน้นย้ำในแนวทางดังกล่าวผ่านการฝึกอบรม (Training) และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) กิจกรรมเหล่านี้หากเริ่มมีการปลูกฝังไว้ในห้องเรียน จะถือได้ว่าเป็นแนวทางการสร้างคนตามจุดเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีการวางแผนเป็นอย่างดีไม่ใช่เพียงแค่การมุ่งเป้าไปที่การศึกษาทางวิชาการแต่หมายรวมถึงการศึกษาของจิตใจ การส่งเสริมดังกล่าวจะหล่อหลอมเกิดเป็นกระบวนทัศน์ (Paradigm) กระบวนการทางความคิด (Mindset) ซึ่งจะส่งผลต่อจิตวิญญาณ (Spirit) และปรัชญาในการดำเนินชีวิต (Philosophy of life) โดยจะสะท้อนออกมาให้เห็นในรูปของวิถีชีวิต (Way of life) อันจะเกิดเป็นบรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms) ในประเด็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ดีต่อไป

สรุป

การศึกษาในบทที่ 4 เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร และวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันในพื้นที่จังหวัดสกลนคร สรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร พบว่ามี 4 ประเด็นคือ 1) การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบาย ฯ บทบาทในการขับเคลื่อนนโยบายส่วนใหญ่ยังคงอยู่ภายใต้อำนาจของภาครัฐ แม้ว่าจะมีการกำหนดให้มีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในคณะกรรมการขับเคลื่อนไทย

ไปด้วยกันระดับจังหวัด แต่การมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนครยังไม่เป็นรูปธรรมมากนัก 2) การบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนภายในจังหวัดยังไม่ชัดเจน โดยหากประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เช่น ภาคเอกชน ภาคประชาชน รวมถึงสถาบันการศึกษาภายในจังหวัด จะเป็นการขับเคลื่อนให้นโยบายบรรลุเป้าหมายได้ชัดเจนมากขึ้น 3) ระยะเวลาในการเตรียมการดำเนินนโยบายมีจำกัด เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid - 19) ได้ส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง ประชาชนจำนวนมากต่างได้รับความเดือดร้อนในหลากหลายปัญหา การเตรียมการในการดำเนินนโยบายดังกล่าวจึงเป็นไปอย่างเร่งด่วน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันด่วนที่ 4) การดำเนินนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนคร ยังไม่ชัดเจนในบางมิติของการพัฒนาอย่างยั่งยืน หากพิจารณาในแนวทางการดำเนินนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนคร พบว่ามีการมุ่งประเด็นไปที่การพัฒนาในด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างชัดเจน แต่ในประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมยังไม่มีการพัฒนาถึงในประเด็นการพัฒนาดังกล่าวมากนัก

2. การกำหนดแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันในพื้นที่จังหวัดสกลนคร จากการวิจัยพบว่าหากต้องการพัฒนาจังหวัดสกลนครให้เกิดความยั่งยืนในมิติทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ภายใต้นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันในพื้นที่จังหวัดสกลนคร ควรมีแนวทางดังนี้ 1) จังหวัดสกลนครควรเร่งสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายที่เกิดขึ้นในจังหวัด เพื่อเป็นการให้โอกาสประชาชนเป็นฝ่ายตัดสินใจ กำหนดปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง ทั้งนี้หากมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนจะทำให้ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของชุมชน อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกัน โดยผลประโยชน์นั้นไม่จำเป็นที่จะต้องอยู่ในรูปของเงิน วัตถุประสงค์ของแต่อาจเป็นความสุขสบายหรือความพอใจในสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งจะเป็นการทำให้ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโครงการและเกิดความรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ไขปัญหาหรือตัดสินใจในโครงการภายใต้ประเด็นนโยบายการพัฒนานั้น ๆ 2) จังหวัดสกลนครควรผลักดันให้เกิดการบูรณาการทุกภาคส่วนของจังหวัดในการขับเคลื่อนนโยบายที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากปัญหาสาธารณะที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมักเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน ในการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจจำเป็นต้องใช้ความรู้และทักษะจากหลายสาขาวิชาาร่วมกัน ทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้โดยภาครัฐเพียงภาคส่วนเดียว ด้วยเหตุนี้หน่วยงานภาครัฐจึงจำเป็นต้องบูรณาการความร่วมมือและประสานการทำงานกับภาคส่วนอื่น ๆ เช่น ภาคเอกชน ภาคประชาชน รวมถึงสถาบันการศึกษาภายในพื้นที่ เนื่องจากแต่ละองค์กรมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่แตกต่างกัน หากมีการบูรณาการการทำงานเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น จะช่วยให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างการทำงานของแต่ละหน่วยงานได้ เป็นการขจัดความซ้ำซ้อนของงานที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์

ของงานตามยุทธศาสตร์ที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้ อันจะทำให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง 3) จังหวัดสกลนครควรเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน (Local Economy) ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) เพื่อผลักดันให้ประชาชนสร้างความน่าสนใจเฉพาะตัวในสินค้า เป็นการนำความคิดสร้างสรรค์ไปสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ด้วยการพัฒนาสินค้าเดิมที่มีอยู่ให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป แต่ยังคงอัตลักษณ์ความเป็นท้องถิ่นของจังหวัดสกลนครบนพื้นฐานคุณภาพที่ได้มาตรฐาน ซึ่งจะเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ 4) จังหวัดสกลนครควรกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยเน้นย้ำให้ทุนมนุษย์ในจังหวัดตระหนักถึงการพัฒนาล้างแวล้อมภายในจังหวัดสกลนคร ในศตวรรษที่ 21 ได้ให้การยอมรับว่าทุนมนุษย์เป็นต้นทางของการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ การเดินทางประเทศเพื่อพัฒนาให้ก้าวสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงจำเป็นต้องอาศัยคนหรือทุนมนุษย์แห่งอนาคตที่มีความพร้อม มีความสมบูรณ์ เป็นพลังในการเสริมสร้างคุณภาพและความเข้มแข็งให้กับสังคมในทุกมิติ การพัฒนาเพื่อให้ยั่งยืนจะดำรงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อธรรมชาติมีความยั่งยืน ปัจจุบันธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกลายเป็นเงื่อนไขใหม่ของความยั่งยืนในประเด็นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาแบบยั่งยืนจึงเป็นการนำเสนอรูปแบบการพัฒนา/การเจริญเติบโต โดยไม่ใช่ทรัพยากรธรรมชาติอย่างขาดความรับผิดชอบ และการพัฒนาแบบยั่งยืนมักเน้นเรื่องความจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติและเมื่อทรัพยากรธรรมชาติมีจำกัดจึงจำเป็นต้องบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด หากทุนมนุษย์ของจังหวัดสกลนครตระหนักถึงประเด็นการพัฒนาที่คำนึงถึงการเกิดความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมจะทำให้การพัฒนาที่เกิดขึ้นของจังหวัดสกลนครเป็นไปในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิจัยเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้กรอบ “นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน” มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยไว้ 3 ข้อ คือ **ข้อที่ 1** เพื่อศึกษากรอบนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันและวิเคราะห์ผลของนโยบายที่ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร **ข้อที่ 2** เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้กรอบนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร **ข้อที่ 3** เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้กรอบนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงมาประกอบการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาผ่านกรอบแนวคิดเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน แนวความคิดเศรษฐกิจใหม่ รวมถึงแนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

ข้อที่ 1 สรุปได้ว่า กรอบนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันเป็นกรอบแนวคิดในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน การยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และการเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาประเทศภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid -19) ส่วนผลของนโยบายที่ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น ในการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนครได้มีการกำหนดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงอำนาจและหน้าที่ในการขับเคลื่อนนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ตามคำสั่งจังหวัดสกลนครที่ 4560/2563 ลงวันที่ 25 สิงหาคม 2563 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันระดับจังหวัด โดยมีองค์ประกอบคือผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร เป็นประธานกรรมการ ปลัดจังหวัดสกลนครและหัวหน้าสำนักงานจังหวัดสกลนครเป็นกรรมการและเลขานุการร่วม ในส่วนของจังหวัดสกลนครมีนายทรงศักดิ์ ทองศรี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้รับผิดชอบพื้นที่ โดยได้มีการลงพื้นที่เพื่อตรวจราชการเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ และเสนอแนะแก้ไขคณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันระดับจังหวัด จังหวัดสกลนคร พร้อมทั้งรับฟังปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ต่อมาได้มีการยกเลิกคำสั่งดังกล่าว และมอบหมายนายวีรศักดิ์ หวังศุภกิจโกศล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมเป็นผู้รับผิดชอบจังหวัดสกลนคร การดำเนินการในการขับเคลื่อนนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันจังหวัดสกลนคร แบ่งประเด็นกลุ่มปัญหาความเดือดร้อน/จำเป็นเร่งด่วน ออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม/คุณภาพชีวิต และด้านการให้ความช่วยเหลือ

ร้องทุกข์/ร้องเรียน นอกจากนี้ยังมีการสรุปผลการดำเนินนโยบายในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งถือเป็นการประเมินทิศทางในการพัฒนาเพื่อให้การดำเนินนโยบายเป็นไปในทิศทางที่ตอบสนองความต้องการของคนในจังหวัดสกลนครได้ตรงประเด็นอย่างแท้จริง ประเด็นด้านเศรษฐกิจนั้น พบว่าสภาพปัญหา มี 3 ประเด็นคือ การแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจในประเด็นการแก้ไขภาวะเศรษฐกิจถดถอยที่เกิดขึ้นในจังหวัดสกลนคร โดยสำนักงานพาณิชย์จังหวัด ห่วงระยะเวลาที่ 1 เน้นไปที่การวางแผนและดำเนินการเพื่อกระตุ้นและติดตามเศรษฐกิจในพื้นที่ ห่วงระยะเวลาที่ 2 เน้นไปที่การติดตามสถานการณ์เศรษฐกิจในพื้นที่พร้อมทั้งเร่งกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง โดยวิธีการในการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ ในห้วงระยะเวลาที่ 1 และ 2 เช่น การจัดกิจกรรมเพื่อลดราคาสินค้าให้กับประชาชนในพื้นที่เพื่อลดค่าครองชีพให้แก่ประชาชนในจังหวัดสกลนคร การนำผู้ประกอบการสินค้าต่าง ๆ ของจังหวัดสกลนครเข้าร่วมการจัดแสดงสินค้าเพื่อสร้างมูลค่าทางการค้าให้กับสินค้าของจังหวัดสกลนครเป็นการสร้างรายได้ให้กับจังหวัดสกลนคร ทั้งยังส่งเสริมและขับเคลื่อนตลาดต้องชม 3 แห่ง เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดประชาสัมพันธ์สินค้าที่มีชื่อเสียงของจังหวัดสกลนครให้เป็นที่รู้จัก เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจและส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ ทั้งยังสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากและเป็นการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน เป็นต้น การแก้ไขปัญหาความไม่มั่นคงทางด้านอาหาร โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร มีการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ 90 วัน กลุ่มเป้าหมายคือ ประชาชนในจังหวัดสกลนคร จำนวน 18 อำเภอ 124 ตำบล 1,521 หมู่บ้าน 249,725 ครัวเรือน โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ปลุกผักสวนครัวเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร และระยะที่ 2 สร้างวัฒนธรรมปลูกผักประจำครัวเรือน ผลการดำเนินงานคือ ระยะที่ 1 มีการดำเนินการปลูกผักร้อยละ 100 ระยะที่ 2 มีการดำเนินการปลูกผักตามตัวชี้วัด 5 ตัวชี้วัด ซึ่งผลลัพธ์ที่ประชาชนได้รับคือ ภายใต้อาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid - 19) ประชาชนมีความมั่นคงทางอาหาร คนในครัวเรือนมีผักปลอดสารพิษ ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งเป็นการสร้างรายได้ สร้างความรักความสามัคคี และการเกื้อกูลกันของคนในหมู่บ้าน/ชุมชน การแก้ไขปัญหาเกษตรกรชาวสวนลำไยที่ได้รับผลกระทบทางด้านการผลิตและการตลาด ในความรับผิดชอบของสำนักงานเกษตรจังหวัดสกลนคร ผ่านโครงการเยียวยาเกษตรกรชาวสวนลำไย ปี 2563 ซึ่งผลการดำเนินการนั้น เกษตรกรสามารถผ่านการยื่นยื่นรับรองสิทธิ์เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 398 ราย จากคณะกรรมการบริหารโครงการฯ ระดับอำเภอ/ระดับจังหวัด และได้รับเงินช่วยเหลือ รวมทั้งสิ้น 3,111,500 บาท ในวันที่ 15 ธันวาคม 2563 โดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้โอนเข้าบัญชีเกษตรกรโดยตรงในการแก้ไขปัญหาในประเด็นด้านเศรษฐกิจภายใต้นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนคร ได้เน้นไปที่การกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากรวมถึงการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ภายใต้อาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ซึ่งแนวทางการพัฒนาต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในประเด็นด้านสังคม/คุณภาพ

ชีวิต ที่มีสาเหตุมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คือการที่เศรษฐกิจถดถอย ทำให้ประชาชนเกิดความยากลำบากในการประกอบอาชีพ สถานประกอบการมีการปิดกิจการ เลิกจ้าง ทำให้มีผู้ว่างงานจำนวนมาก รวมถึงผู้ใช้แรงงานซึ่งเดินทางกลับจากกรุงเทพฯ ฯ และจังหวัดอื่น ที่ถูกนายจ้างเลิกจ้างหรือไม่มีงานให้ลูกจ้างเกิดผลกระทบทำให้ไม่ได้รับเงินค่าจ้าง ไม่ได้รับค่าชดเชย ได้รับสวัสดิการลดลง หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม ในการแก้ไขปัญหาประเด็นด้านสังคม/คุณภาพชีวิต โดยการมุ่งแก้ไขปัญหาแรงงานเกิดการว่างงาน โดยการดำเนินการจ้างงานผู้ว่างงานและจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะฝีมือให้กับประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบรวมถึงแก้ไขปัญหาแรงงานที่เดินทางไปทำงานนอกลูกจ้าง ซึ่งไม่ได้รับเงินค่าจ้างหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยการรับคำร้องและสอบข้อเท็จจริงลูกจ้างแล้วจึงเชิญนายจ้างมาพบและสอบข้อเท็จจริงจนได้ข้อยุติ ในแนวทางแก้ไขประเด็นปัญหาด้านสังคม/คุณภาพชีวิต ในแนวทางเหล่านี้ เป็นการส่งเสริมให้ลูกจ้างไม่เกิดการเอาเปรียบจากนายจ้าง เป็นการส่งเสริมความเท่าเทียม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดทักษะฝีมืออันจะเป็นการต่อยอดให้กับลูกจ้างได้นำไปใช้ประกอบอาชีพในอนาคต ซึ่งเป็นการดำเนินการตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในประเด็นกลุ่มปัญหาความเดือดร้อน/ความจำเป็นเร่งด่วน : การให้ความช่วยเหลือ ร้องทุกข์/ร้องเรียน การดำเนินการแก้ไขปัญหาในประเด็นกลุ่มปัญหาด้านการให้ความช่วยเหลือ ร้องทุกข์/ร้องเรียน เป็นการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาประเทศ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและชีวิตวิถีใหม่ เนื่องจากเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจทั้งธุรกิจขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และรายย่อย เกิดปัญหาการขาดสภาพคล่องไม่สามารถดำเนินกิจการได้ ส่งผลให้เกิดการเลิกจ้างงานจำนวนมาก และประชาชนที่ได้รับผลกระทบจึงจำเป็นต้องเดินทางกลับภูมิลำเนาเนื่องจากไม่มีงานทำ ขาดรายได้ ไม่มีเงินสำหรับดำรงชีพ เป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาความยากจน ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ปัญหาครอบครัว ปัญหาด้านสุขภาพ การไร้ที่อยู่ ไร้ที่ดินทำกิน ปัญหาหนี้สิน ปัญหาการพนัน ปัญหายาเสพติด ฯลฯ ซึ่งศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสกลนคร เป็นหน่วยงานรับเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ ให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ โดยการประสานความร่วมมือกับส่วนราชการอื่น ๆ ภายในจังหวัดสกลนคร เพื่อให้การดำเนินการบรรลุเป้าหมายหลักในการคลี่คลายปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน จังหวัดสกลนคร ได้มีการดำเนินการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดให้ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสกลนคร และศูนย์ดำรงธรรมอำเภอทุกอำเภอ รับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ สอบถามรายละเอียดและชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชนเบื้องต้น ซึ่งประชาชนได้รับทราบและเข้าใจในกระบวนการทำงาน ทำให้เกิดความพอใจในการบริการของรัฐมากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถดำเนินการขับเคลื่อนตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทย

ในการจัดส่งข้อมูลเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ของประชาชนเกี่ยวกับมาตรการชดเชยรายได้แก่ผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ให้กระทรวงการคลังตามห้วงระยะเวลาที่กำหนด รวมจำนวน 18,760 ราย

ข้อที่ 2 สรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร พบว่ามี 4 ประเด็นคือ 1) การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบาย ฯ บทบาทในการขับเคลื่อนนโยบายส่วนใหญ่ยังคงอยู่ภายใต้อำนาจของภาครัฐ แม้ว่าจะมีการกำหนดให้มีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในคณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันระดับจังหวัด แต่การมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนครยังไม่เป็นรูปธรรมมากนัก 2) การบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนภายในจังหวัดยังไม่ชัดเจน โดยหากประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เช่น ภาคเอกชน ภาคประชาชน รวมถึงสถาบันการศึกษาภายในจังหวัด จะเป็นการขับเคลื่อนให้นโยบายบรรลุเป้าหมายได้ชัดเจนมากขึ้น 3) ระยะเวลาในการเตรียมการดำเนินนโยบายมีจำกัด เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid - 19) ได้ส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง ประชาชนจำนวนมากต่างได้รับความเดือดร้อนในหลากหลายปัญหา การเตรียมการในการดำเนินนโยบายดังกล่าวจึงเป็นไปอย่างเร่งด่วน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที 4) การดำเนินนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนคร ยังไม่ชัดเจนในบางมิติของการพัฒนาอย่างยั่งยืน หากพิจารณาในแนวทางการดำเนินนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของจังหวัดสกลนคร พบว่ามีการมุ่งประเด็นไปที่การพัฒนาในด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างชัดเจน แต่ในประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมยังไม่มีการพูดถึงในประเด็นการพัฒนาดังกล่าวมากนัก

ข้อที่ 3 สรุปได้ว่า การกำหนดแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันในพื้นที่จังหวัดสกลนคร จากการวิจัยพบว่าหากต้องการพัฒนาจังหวัดสกลนครให้เกิดความยั่งยืนในมิติทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมภายใต้นโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันในพื้นที่จังหวัดสกลนคร ควรมีแนวทางดังนี้ 1) จังหวัดสกลนครควรเร่งสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายที่เกิดขึ้นในจังหวัด เพื่อเป็นการให้โอกาสประชาชนเป็นฝ่ายตัดสินใจ กำหนดปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง ทั้งนี้หากมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนจะทำให้ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของชุมชนอันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกัน โดยผลประโยชน์นั้นไม่จำเป็นที่จะต้องอยู่ในรูปของเงินวัตถุสิ่งของ แต่อาจเป็นความสุขสบายหรือความพอใจในสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งจะเป็นการทำให้ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโครงการและเกิดความรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ไขปัญหาหรือตัดสินใจในโครงการภายใต้ประเด็นนโยบายการพัฒนานั้น ๆ 2) จังหวัดสกลนครควรผลักดันให้เกิดการบูรณาการทุกภาคส่วนของจังหวัดในการขับเคลื่อนนโยบายที่เกิดขึ้น

อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากปัญหาสาธารณะที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมักเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน ในการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจจำเป็นต้องใช้ความรู้และทักษะจากหลายสาขาวิชาด้วยกัน ทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้โดยภาครัฐเพียงภาคส่วนเดียว ด้วยเหตุนี้หน่วยงานภาครัฐ จึงจำเป็นที่จะต้องบูรณาการความร่วมมือและประสานการทำงานกับภาคส่วนอื่น ๆ เช่น ภาคธุรกิจ ภาคประชาชน รวมถึงสถาบันการศึกษาภายในพื้นที่ เนื่องจากแต่ละองค์กรมีความเชี่ยวชาญเฉพาะ ด้านที่แตกต่างกัน หากมีการบูรณาการการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น จะช่วยให้เกิด ความเชื่อมโยงระหว่างการทำงานของแต่ละหน่วยงานได้ เป็นการขจัดความซ้ำซ้อนของงานที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของงานตามยุทธศาสตร์ที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้ อันจะทำให้ตอบสนองความ ต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง 3) จังหวัดสกลนครควรเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน (Local Economy) ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) เพื่อผลักดันให้ประชาชนสร้าง ความน่าสนใจเฉพาะตัวในสินค้า เป็นการนำความคิดสร้างสรรค์ไปเพิ่มมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ด้วยการพัฒนาสินค้าเดิมที่มีอยู่ให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป แต่ยังคงอัตลักษณ์ ความเป็นท้องถิ่นของจังหวัดสกลนครบนพื้นฐานคุณภาพที่ได้มาตรฐาน ซึ่งจะเป็นการเพิ่มมูลค่าเพิ่ม ให้กับผลิตภัณฑ์ 4) จังหวัดสกลนครควรกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยเน้นย้ำให้ทุนมนุษย์ใน จังหวัดตระหนักถึงการพัฒนาลีแวงล้อมภายในจังหวัดสกลนคร ในศตวรรษที่ 21 ได้ให้การยอมรับว่า ทุนมนุษย์เป็นต้นทางของการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ การเดินทาง ประเทศเพื่อพัฒนาให้ก้าวสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงจำเป็นต้องอาศัยคนหรือทุนมนุษย์แห่งอนาคตที่มี ความพร้อม มีความสมบูรณ์ เป็นพลังในการเสริมสร้างคุณภาพและความเข้มแข็งให้กับสังคมในทุกมิติ การพัฒนาเพื่อให้ยั่งยืนจะดำรงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อเมื่อธรรมชาติมีความยั่งยืน ปัจจุบันธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมกลายเป็นเงื่อนไขใหม่ของความยั่งยืนในประเด็นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนา แบบยั่งยืนจึงเป็นการนำเสนอรูปแบบการพัฒนา/การเจริญเติบโต โดยไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่าง ขาดความรับผิดชอบและการพัฒนาแบบยั่งยืนมักเน้นเรื่องความจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติและ เมื่อทรัพยากรธรรมชาติมีจำกัดจึงจำเป็นต้องบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด หากทุนมนุษย์ ของจังหวัดสกลนครตระหนักถึงประเด็นการพัฒนาที่คำนึงถึงการเกิดความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมจะทำให้ การพัฒนาที่เกิดขึ้นของจังหวัดสกลนครเป็นไปในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เพื่อให้ นโยบายที่เกิดขึ้นเกิดจากความต้องการของประชาชนซึ่งจะเป็นการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของ ประชาชนตรงตามความต้องการของประชาชนได้อย่างตรงจุด ทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดความรู้สึก มีส่วนร่วม ทำให้ประชาชนได้รู้สึกถึงการเป็นเจ้าของต่อสิ่งที่ทำ (Ownership)

1.2 ในการกำหนดนโยบายต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนว่าประเด็นสาธารณะที่นำมา กำหนดเป็นตัวปัญหานั้นเป็นเรื่องเดือดร้อนของคนในจังหวัดจนกลายเป็นสิ่งที่ควรนำมาระบุเป็น ปัญหาสาธารณะของจังหวัด (Public Problem) ที่ควรได้รับการแก้ไขหรือไม่ หรือเป็นเพียงแค ่ประเด็นที่ถกเถียงกัน (Public Issue) เท่านั้น แต่ยังไม่ได้เป็นประเด็นปัญหาสาธารณะของจังหวัด ที่ต้องได้รับการแก้ไข

1.3 ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายก่อนที่จะมีการกำหนดนโยบาย เพื่อให้สามารถทราบถึงลำดับความสำคัญของนโยบายที่จะต้องทำและการเลือกใช้นโยบาย ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ นอกจากนี้วัตถุประสงค์ยังเป็นปัจจัยในการกำหนดทิศทางของ ทางเลือกนโยบายที่จะนำไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ

1.4 การกำหนดนโยบายต้องคำนึงถึงการตอบสนอง (Responsiveness) นั่นคือ ความสามารถในการเพิ่มเติมความต้องการของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ และความเหมาะสม (Appropriateness) คือการพิจารณาเชิงคุณค่าและความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ รวมถึงในการกำหนด นโยบายควรมีการประเมินก่อนการกำหนดนโยบาย (Formative Evaluation) เพื่อประเมินความต้องการ และความเป็นไปได้ของนโยบาย

1.5 ในการกำหนดนโยบายควรมุ่งเน้นไปที่ประสิทธิผลของนโยบาย (Effectiveness) ความสามารถในการบรรลุเป้าหมายของทางเลือก ประสิทธิภาพ (Efficiency) ความสามารถในการผลิต ผลผลิต โดยเปรียบเทียบกับต้นทุน ความพอเพียง (Adequacy) ความสามารถของการดำเนินการ ให้บรรลุเป้าหมายภายใต้เงื่อนไขของทรัพยากรที่มีอยู่ รวมถึงความเป็นธรรม (Equity) การกระจายตัว ของผลการดำเนินการตามนโยบายต่อประชาชนในสังคม

2. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

2.1 ควรมีการบูรณาการความร่วมมือภายในจังหวัดอย่างชัดเจน ทั้งจากภาครัฐ เอกชน ประชาชน รวมถึงสถาบันการศึกษาภายในจังหวัด ในการประสานงานบูรณาการความร่วมมือกัน ในการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติควรมีการนำนโยบายมาวิเคราะห์ว่าแนวทางการพัฒนาที่กำหนดไว้ในนโยบายอยู่ในพันธกิจของส่วนงานใด จากนั้นจึงมอบหมายให้ส่วนงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ ทั้งนี้ ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ ตัวชี้วัดความสำเร็จ กลยุทธ์ที่จะต้องใช้ดำเนินการให้บรรลุเป้าประสงค์เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติจนได้ผลตามตัวชี้วัดที่ได้มีการกำหนดไว้

2.3 ในการนำนโยบายไปปฏิบัติต้องคำนึงถึงปัญหาทางด้านสมรรถนะ เช่น บุคลากร เงินทุน เครื่องจักร วัสดุ ข้อมูลข่าวสาร เวลา และเทคโนโลยี รวมถึงควรมีวิธีการรับมือในกรณีที่เกิดการไม่ให้ความร่วมมือจากกลุ่มต่อต้าน เช่น กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มการเมือง หรือสื่อมวลชน เป็นต้น

2.4 การนำนโยบายไปปฏิบัติควรมีการประเมินผลเมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินหลังนำนโยบายไปปฏิบัติ การประเมินดังกล่าวจะเป็นการติดตามแผนกลยุทธ์ว่าสามารถทำได้ในระดับใดและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 การวิจัยศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาภายใต้นโยบายสร้างความยั่งยืนของประเทศที่เน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน เช่น ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสิงคโปร์ หรือประเทศในแถบสแกนดิเนเวีย เป็นต้น

3.2 การวิจัยการขับเคลื่อนนโยบายที่เน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ที่เห็นผลชัดเจนเป็นรูปธรรม

3.3 การวิจัยบทบาทของภาคเอกชน ภาคประชาชน และสถาบันการศึกษาในการเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายภายใต้การพัฒนาอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- ป้องกันราชอาณาจักร, วิทยาลัย. “เอกสาร วปอ. หมายเลข 006 คู่มือการเขียนเอกสารวิจัยส่วนบุคคล และบทความทางวิชาการ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2563 - 2564”, 2563.
- ปิยะนุช เงินคล้าย. นโยบายสาธารณะ พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2562.
- รวิภา ธรรมโชติ. เอกสารประกอบการบรรยายวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2563.
- ศุภชัย ยาวะประภาษ. นโยบายสาธารณะ พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- สร้อยตระกูล (ติวานนท์) อรรถมานะ. สาธิตบริหารศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- สัญญา เคนาภูมิ. : กรอบแนวคิดการศึกษานโยบายสาธารณะ: ทฤษฎี และกระบวนการ, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 7 (2), กรกฎาคม - ธันวาคม 2559, 2559. หน้า 12-13.
- ภิกษุศักดิ์ กัลยาณมิตร. การพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศกลุ่มนอร์ดิก, วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์. ปีที่ 4 (2), กรกฎาคม - ธันวาคม 2558. หน้า 17-37.
- ภิกษุศักดิ์ กัลยาณมิตร. การพัฒนาทุนทางสังคมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. ปีที่ 11 (3), กันยายน - ธันวาคม 2559. หน้า 305-317.
- อธิฐาน ไชยเรืองและประมุข ศรีชัยวงษ์. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ, วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์. ปีที่ 5 (1), มกราคม - เมษายน 2563. หน้า 27-37.
- อนุกุล ต้นสุพล. นิเวศวิทยาวัฒนธรรม : กุญแจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน, วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ 12 (1), มกราคม - มิถุนายน 2559. หน้า 194-221.
- กมลกนก เกียรติศักดิ์ชัย ศรีญา ประเสริฐสุด และเจียรรัตน์ ฉัตรภัทรพล. การสังเคราะห์การท่องเที่ยวโดยชุมชน : โอกาสหรืออุปสรรคต่อการพัฒนาแบบยั่งยืน, วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ 19 (2), กรกฎาคม - ธันวาคม 2562. หน้า 177-190.

เกษร เกษมชื่นยศ. การพัฒนาของไทยตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน, วารสารจันทร์เกษมสาร.

ปีที่ 16 (1), มกราคม – มิถุนายน 2563. หน้า 17-30.

ออนไลน์

“การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <https://sites.google.com/site/archcommunitydevelopment/peoples-participation>, 2553.

พรทิพย์ แก้วมูลคำ. “การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม:เทคนิควิธีและการนำไปสู่การปฏิบัติ”.

(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://164.115.27.97/digital/files/original/f363cf68b79ae75dc181b14c5752a78c.pdf>, 2560.

เรณูมาศ รักษาแก้ว. “การมีส่วนร่วมของประชาชน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%B5%E0%B8%AA%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%99%E0%B8%A3%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%A1%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%8A%E0%B8%99#cite_note-8, 2559.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. “ส่วนประกอบของการพัฒนาที่ยั่งยืน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <https://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Lom12/04-03.html>, 2557.